ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК
БРОЈ 1384
7.7.1978.● ИЗЛАЗИ
6 динара

Како се вози ски-рол

Ripley

Веровали или не!

Поглавица
ЂЕРОНИМО

Био је упоран и неустрашив предводник у борби за права Индијанаца које су бели досељеници стално потискивали – мада његово име на језику апача значи **„Онај који зева“.**

ОСМОСТРАНЕ КУЋЕ

Ушле су у моду четрдесетих година прошлог века јер се сматрало да овакав облик **осигурава здравље укућанима.**

СЕДЕЉКЕ

на којима је удисан „гас за смејање“ биле су средином 19. века у Америци **омиљена забава доконих.**

ЧЕТИРИ ЧАСА ПОД ВОДОМ

Чарлс Ворник из Бремертона (САД) за кога се веровало да се на купању утопио, успео је да се извуче из „ваздушног џепа“ испод једне подводне стене где је, као у клопци, **провео четири часа.**

КОЛИЦА С ЈЕДНИМ ТОЧКОМ НА ЈЕДРА

могла су се некад видети у Кини.

РИБА-МАЧКА

испушта звуке који подсећају на „стругање“ по виолинским жицама.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● Кристијан Фелдмајер, из Западне Немачке, који има 1 годину, 7 месеци и 28 дана, скочио је недавно са трамбулине високе 3 метра. Малог Кристијана тренира познати западнонемачки тренер Бауермајстер

који сматра да већ новорођенчад могу да науче да пливају. Занимљиво је додати да је Бауермајстер научио Пабла Пикаса да плива кад је славном уметнику било 75 година.

● четрнаестогодишњи енглески ученик Ли Бетериџ поставио је својеврстан рекорд. Ли је, наиме,

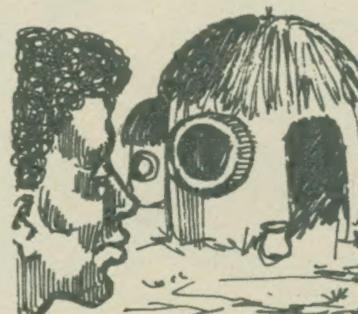
ме, на коленима и рукама превалио раздаљину од 17 километара за 9 часова и 52 минута.

● тигар може да за само један оброк поједе тридесет пет до четрдесет килограма меса.

● камила може да преживи чак и када се количина воде у њеном организму смањи за тринаест посто. За човека је губитак воде за три посто већ смртоносан.

● домороци са Обале Слоноваче користе старе аутомобилске точкове као прозоре на својим колибама.

● постоји око 1200 врста палми.

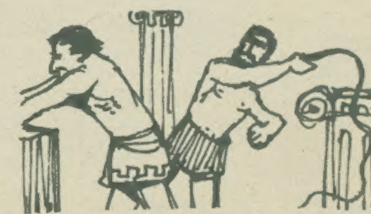
● гусеница „земљомерка“ по боји и изгледу подсећа на суву гранчицу што јој служи као добра камуфлажа.

● на годишњој лутрији једног клуба у Невади (савезна држава САД) позвани су да извлаче награде извесни Џејмс Дендлер,

Хенри Скудер и Бил Дајал. Сва тројица су извукла бројеве који су се налазили на њиховим улазницама.

● у старој Грчкој такмичар на Олимпијади који би погрешно стартовао био би ишибан.

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

ЗОВЕ ЗЕМЉА! АЛО, ОВДЕ ЗЕМЉА!

ЗДРАВО, ПАЈО!

ШТА РАДИШ ТУ, УЈКА СТАЈО?

ПОКУШАВАМ ДА УС-ПОСТАВИМ ВЕЗУ С БИЋИМА ИЗ КОСМОСА!

НЕКА ТИ ЈЕ СА СРЕЋОМ!

ОВДЕ ЗЕМЉА... МОЛИМ ВАС, ОДГОВОРИТЕ! ОВДЕ ЗЕМЉА... МОЛИМ ВАС, ОДГОВОРИТЕ!

„АЛО"!

АЛО! АЛО! УСПЕО САМ! УСПОСТАВИО САМ ВЕЗУ!

„ГОВОРИ ВЕНЕРА... ИМАМО ПОРУ-КУ ЗА ЗЕМ-ЉУ..."

ДА! ДА! АЛО! НАСТАВИ-ТЕ!

АЛО? АЛО?

КЛИК

„ОВДЕ ТЕЛЕФОНСКА ЦЕН-ТРАЛА... МОЛИМО ВАС ДА ПОЛОЖИТЕ ОСАМДЕСЕТ ШЕСТ МИЛИЈАРДИ ДИНАРА ЗА СЛЕДЕЋА ТРИ МИНУТА РАЗГОВОРА!"

1-22

ЗБИЛО СЕ ПРВИХ ДАНА УСТАНКА

Догађаји су се одвијали брзо, али су брзо реатовали и чланови Окружног комитета за Зајечар. Када се 22. јуна 1941. године чуло да је Немачка напала Совјетски Савез, око четири по подне у кући Љубице Радосављевић већ су се нашла двојица истакнутих комуниста: Љуба Нешић и секретар Комитета Добривоје Боби Радосављевић, Љубичин муж, и дали се на састављање прогласа којим је требало да обавесте народ о новом Хитлеровом освајачком походу.

— Све је то лепо, али како ћемо умножити летак? — упитао је Љуба.

— На шапирографу! — мирно је одговорио Боби Радосављевић. **— Учинићемо то код моје жене. Она је учитељица у селу, а село као село, тамо се такве ствари не запажају! Зато одох код ње одмах!**

Гестапо те тражи!

Жена двадесет шестогодишњег Добривоја Радосављевића била је, такође,

Добривоје Боби Радосављевић, снимљен у првим поратним годинама.

ла 1934. ухапшен је. Од Суда за заштиту државе добио је три године робије и одлежао их у казненом заводу у Сремској Митровици. По изласку из затвора постао је члан, прво Покрајинског а затим Централног комитета СКОЈ-а. У лето 1940. Партија га је послала у Зајечар за секретара Окружног комитета.

За полицију је моја биографија пуна мера, закључио је лаконски, свестан да му предстоји нимало лак живот илегалца. Устао је и почео да шета по соби.

— Ако ме Гестапо није нашао у Зајечару, потражиће ме овде! — процедио је замишљено и убрзо, са Јанком Симоновићем који је у

ЖИВОТ ЗА ЖИВОТ

ЗАДОВОЉАН ЗБОГ УСПЕШНО ИЗВЕДЕНЕ АКЦИЈЕ, ПОЛИТИЧКИ КОМЕСАР ЈЕ КРЕНУО ПРЕМА НЕПРИЈАТЕЉСКОМ КАМИОНУ НЕ ЗНАЈУЋИ КАКВО ГА ИЗНЕНАЂЕЊЕ ОЧЕКУЈЕ

члан Партије и обилато је помагала мужу у партијском раду. Имала је кућу у Зајечару, али је више времена проводила у школском стану у селу Слатини, код Бора, где је радила као учитељица.

Летак о нападу Немачке на СССР умножен је за дан и по и 24. јуна око подне упућен на терен. Изненада, поподне у слатинску школу сав задихан бану Љубичин брат.

— Боби, Гестапо те тражи још од јуче! Изгледа да хапсе на све стране!

Љубица пребледе. Муж је умири и замоли шурака да му подробније исприча шта се догађа у Зајечару. Није много сазнао, осим да се у граду примећује ужурбаност и да су гестаповци у току јучерашњег дана хапсили комунисте по списку сачињеном раније у полицији.

Боби је размишљао. Већ прве године студија у Београду пришао је напредном студентском покрету и постао члан СКОЈ-а, а потом и члан Комунистичке партије. Године 1933. постао је секретар Универзитетског комитета СКОЈ-а. Учествовао је у организовању већег броја студентских акција и демонстрација. Ју-

међувремену дошао по летке, кренуо пешке пут Бора да се тамо прикрије.

Сусрет са жандармима

Радосављевић и Симоновић грабили су ужурбаним кораком. Неочекивано, после неколико стотина метара, сусрели су на сеоском путу два жандарма са пушкама о рамену. Симоновићу срце заигра од радости кад су их мимоишли. Међутим, закратко: само што су одмакли двадесетак корака, трже их глас жандарма.

— Еј, вас двојица, дедер станите мало!

Симоновић и Радосављевић нису имали куд. Нису могли да беже, јер је растојање између њих и жандарма било мало — са те раздаљине не промашује се из пушке.

Жандарми приђоше и одмерише их. Један од њих, наредник по чину, а по нагласку, то се лако запажало — Словенац, задржа поглед на Бобију.

— Онај сељак у њиви каже да си ти Добривоје Радосављевић. — Е, ми баш пошли по тебе у Слатину! Траже те Немци! А ти — окренуо се Јанку **— у вези с тобом немамо никакво наређење! Зато, ко си да си, иди својим путем!**

Јанко није чекао да му се двапут каже. Бобију је лакнуло: нека се бар један спасе. Истовремено, у њему је нарастао бес против жандарма. Покушао је да их убеди у исправност борбе комуниста и објасни да служе окупатора, али није ништа вредело: речи су наилазиле на глуве уши.

—Служите Хитлера! Окренућу се и бежаћу, а ви пуцајте! — заиграо је на последњу карту знајући да жандармима није мила улога коју су имали.

Наредник је молећиво, готово снебивајући се, рекао:

— Немој, пријатељу! Ако те пустим да утекнеш, Немци ће стрељати нас двојицу! Сачекај да дођемо у Бор. Ево, обећавам ти да те нећу предати Гестапоу, већ ћемо те одвести у жандармеријску станицу у рећи да смо те привели зато што си слушао Радио-Лондон! То није велики преступ за жандарме, јер и ми то радимо. Због тога наши неће мотрити на тебе! Одатле, брате, бежи куд знаш!

Кобни загрљај

Одиста: ствари су текле како је наредник предвидео. Док је подизана узбуна, Боби је вијугао кроз мрак борских улицама. Ускоро је био у стану свог пријатеља и комунисте апотекара Милета Живковића.

После три дана кришом се пребацио на имање старог комунисте, рудара Новака код Брестовачке Бање, а 30. јуна обрео се на Белом Брегу изнад Зајечара где је на састанку Окружног комитета донесена одлука о формирању партизанских одреда у Тимочкој крајини. Радосављевић је постављен за политичкот комесара Бољевачког одреда који се окупио први пут 28. јула у близини села Подгорца.

Политички комесар је водио људе из борбе у борбу. Неком приликом, а било је то месец дана после стварања одреда, Радосављевић и његови борци заробили су неколико жандарма. Видевши у тој групи наредника који му је спасао живот, изненадио се.

— Шта ћеш ту? — погледао га је строго.

Жандарми су се тресли од страха. Још нису умрљали руке крвљу, рат је тек почео, али ко зна како ће се касније понашати, мислио је Радосављевић. На неки начин било му их је и жао. Наредио је да их пусте кући. Отишли су захваљујући се, нарочито наредник.

Није прошло ни петнаестак дана, а наредник је поново пао Радосављевићу у руке, овога пута код Брестовачке Бање. Бољевачки одред је извршио препад на камион пун Немаца и жандарма. Задовољан успешно изведеном акцијом, политички комесар је кренуо према возилу не знајући какво га изненађење очекује: престрављени наредник, Словенац, шћућурен иза камиона. И поново се политички комесар сетио хапшења и бекства из жандармеријске станице у Бору.

— Опет ти! — рекао је сада нешто блаже чак се и загрлио са својим спасиоцем.

Немци су посматрали сцену са чуђењем. Не разумевајући језик, помислили су да је наредник партизански шпијун. Радосављевић је пустио жандарме, а наредника оштро упозорио:

—Ово ти је последњи пут! Враћам ти живот за живот и сад смо квит. Ако те ухватим још једанпут, нећу те поштедети!

Борбе су се настављале. Партизани су водили са собом Немце заробљене приликом препада на камион све док они нису улучили прилику и утекли. Чим су се докопали Зајечара, обавестили су Гестапо о понашању жандармеријског наредника, Словенца, по њима, шпијуна. Несрећник је сместа ухапшен и следећег дана — стрељан!

Добривоје Радосављевић је носилац Ордена народног хероја и више ратних и мирнодопских одликовања. После рата налази се на многим одговорним дужностима у Републици и Федерацији. Члан је Савета Федерације. Име наредника, Словенца, никада није сазнао.

М. Тодоровић

ХОЋЕМО ЛИ ПИТИ 2015. ГОДИНЕ?

УКОЛИКО СЕ НИШТА НЕ ПРЕДУЗМЕ, РЕЗЕРВЕ ВОДЕ У НАСЕЉЕНИМ ДЕЛОВИМА СВЕТА БИЋЕ ГОТОВО ИСЦРПЉЕНЕ ДО 2015. ГОДИНЕ . . .

Укупна количина воде на Земљи достиже фантастичну бројку од 1 386 милијарди кубних километара. Када би та количина могла равномерно да се распореди по целој Земљиној кугли, водени прекривач који би преплавио све делове света био би дубок 3700 метара!

Како 96,5 процената од те количине отпада на океане, можда би било логичније да ову нашу планету зовемо океаном, а не земљом.

У току „воденог циклуса" вода из океана непрекидно испарава и одлази у атмосферу, претвара се у кишу или снег и доспева на земљу, а одатле поново у океане. Тако се обнављају и оне њене особине које је чине погодном за употребу. Штавише — и то је оно по чему се вода разликује од осталих природних резерви као што су нафта, гас или угаљ — воду можемо користити колико хоћемо, а да се при том њена укупна количина никада не мења.

Нема, такође, никаквих доказа о томе да она из атмосфере „цури" у свемир, то би, пре или касније, могло да умањи резерве воде на Земљи и да претвори нашу планету у беживотну пустињу.

Све ово ипак не значи да „проблем воде" не постоји. Већ вековима човек несмотрено расипа воду и тврдоглаво занемару је ипак постојећу природну границу до које њене способности за обнову и самопрочишћење могу да делују. Иако се тмурна предвиђања неких футуролога не морају прихватити, ипак је тачно да је проблем воде један од најкритичнијих социјалних и економских питања нашег времена.

БЛИЗУ ОПАСНЕ ГРАНИЦЕ

Да би могли да живе и раде људима је потребна вода и то вода одређеног квалитета, пре свега она питка. Али како се највећи део водених резерви налази у океанима, оне се могу искористити тек пошто се изврши десалинација што је за сада још веома скуп поступак. У неким случајевима, нарочито када се ради о крајњој потреби, чак и десалинација може да буде економски оправдана и вероватно ће у будућности и бити више примењивана. Међутим, улогу овог поступка у решавању проблема воде у свету не треба прецењивати.

Иако воде има у огромним количинама, по процени научника, само око 2,5 процената од тога је питка вода — то је оних 35 милиона кубних километара воде које чине реке, језера, подземне воде и лед. Стварно доступно човеку још је много мање — око 70 процената од те већ ионако мршаве залихе. Јер, у леду и снегу пространстава Арктика, Антартика и Гренланда заробљено је више од 24 милиона кубних километара воде. Више од 10,5 милиона кубних километара свеже воде налази се под земљом, а за највећи број земаља основни извор и данас представљају површинске воде из река и језера. Најновија истраживања показала су да те количине не прелазе 0,26 процената од укупних залиха свеже воде. Недовољно.

Проблем постаје још озбиљнији када се зна да се недостатак воде у неким земљама и деловима света све више заоштрава са порастом становништва и развојем индустрије и пољопривреде. Настави ли човек да је неразумно троши и загађује, несташица неће погодити само њега. Непоправљива штета биће нанета и животињском и биљном свету.

КО СУ ВОДОПИЈЕ?

Колико то воде човеку треба? Довољно је рећи да ниједна грана модерне индустрије не може да се развије без ње. За једну тону горива утроши се 10 кубних метара воде. Много више утроши се за тону неког синтетичког влакна — чак 5 600 кубних метара. Највеће водопије ипак су термоелектране: она са капацитетом од милион киловат часова „попије" годишње између 1,2 до 1,6 милијарди кубних метара воде!

Највећу опасност ипак представља пораст становништва: од 1900. године број становника у свету више се него удвостручио, попевши се са милијарду и 670 милиона на преко 4 милијарде. Укупна годишња потрошња воде по већала се за седам пута. У односу на потрошњу с почетка овог века индустрија данас троши двадесет, а пољопривреда шест пута више воде за своје потребе.

Демографске прогнозе кажу да ће 2015. године у свету бити од 7 до 8 милијарди људи. Када се врше предвиђања о количини воде која ће тада човечанству бити потребна, мора се узети у обзир и опште повећање животног стандарда које ће пратити и повећана потрошња воде.

Стручњаци предвиђају да ће укупна количина воде коју ће свет трошити 2015. године износити нешто мање од једне петине залиха свеже воде којима наша планета располаже. Међутим, може се рачунати само на део тих залиха који је човеку стварно доступан.

Пре свега, речни токови распоређени су по Земљиној кугли врло неравномерно: неки делови Земље имају више него доста воде и влаге, али не и довољно топлоте, док је код других случај обрнут — много топлоте али мало воде. У ову другу групу спада 33 процента територије Европе, 60 процената Азије, готово цела Аустралија, највећи део Африке, западни део Северне Америке и 30 процената Јужне Америке.

Можда изненађујуће, али ако узмемо у обзир количину воде по глави становника, Европа (на коју отпада готово 20 процената светског становништва и само 7 процената залиха свеже воде) налази се у најгорем положају.

У свим насељеним деловима наше планете количине воде које се природним циклусом у току једне године обнове и које су доступне човеку не прелазе 12 500 кубних километара — што је једва нешто више од годишње потрошње предвиђене за 2015. годину. Чак и када се примени савремена техника прочишћавања, да би се од одређене количине отпадних вода добила вода погодна за поновну употребу, та количина мора да се „разблажи" у води која је по запремини десет пута већа од првобитне. Ствар је још гора када се ради о отпадним водама хемијске индустрије — за њих је потребно 100 до 200 пута већа запремина од почетне.

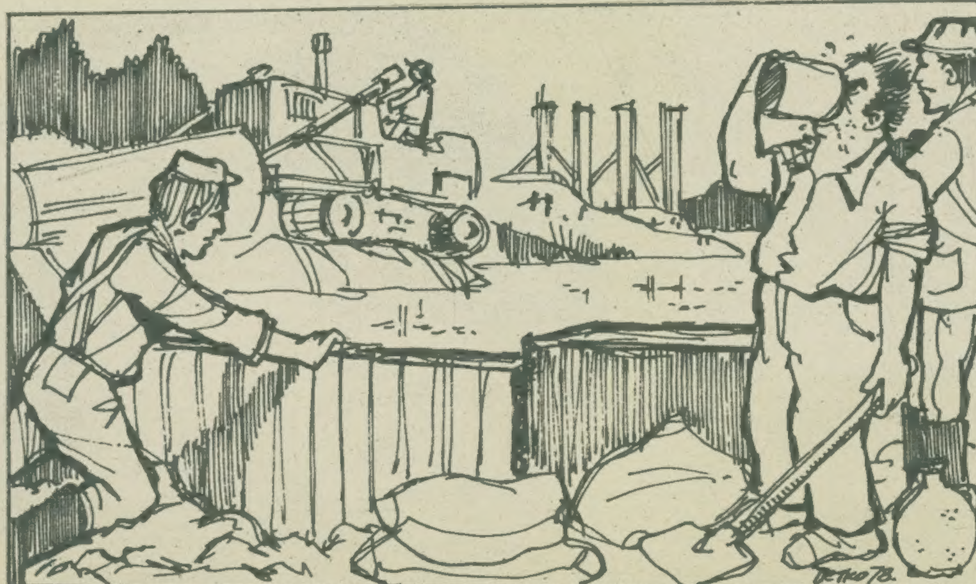
Све ово наводи на прилично поуздан закључак — до 2015. године залихе свеже воде у насељеним деловима света биће готово потпуно исцрпљене. У неким крајевима и речним басенима до тога ће доћи већ крајем века.

ОБ ТЕЧЕ НА ЈУГ

Да би се ублажила наступајућа „водена глад", у Америци је већ израђен предлог за скретање токова великих река као што су Јукон, Фрејзер, Пис, Атабаска и делова Колумбије ка сушним пределима Канаде и САД. У Јужној Америци се разматра могућност скретања циновских токова Амазона и Ла Плате. У Африци стручњаци размишљају о могућности да се највећи део воденог тока реке Конго усмери ка језеру Чад што би омогућило наводњавање околних делова Сахаре. У Совјетском Савезу разматра се могућност скретања токова Оба и река северних крајева европског дела земље ка југу, односно ка сушним крајевима источно од Волге и Казахстана. Студије сличне природе разматрају се и у Аустралији, Пакистану и неким другим земљама.

И поред страховања неких стручњака да би остваривање ових замисли представљало до сада невиђено „уплитање у ствари природе" што би, по њиховом мишљењу, могло и да има непредвидљиве и опасне последице (спомињу се чак промене у ротацији Земље и озбиљне измене у клими), већина је мишљења да су та страховања без основе. Јер, количина о којој се ради само је мали део у односу на укупну количину воде која учествује у хидролошком циклусу наше планете.

М. И.

Лет

Овогодишње лето почело је 21. јуна, тачно у 19 часова и 10 минута. Сунце је дуже и више на небу, а цвеће на нашим ливадама, вртовима и пропланцима као да жели да покаже како се латице, листови и боје не указују само у пролеће. Дуго, топло лето као да се труди да покаже да је раскошније и разнобојније од одувек опеваног и омиљеног пролећа. Сунчаније од свог претходника, најтоплије годишње доба кроз цвеће дитирампски пева о сунцу, ужареној земљи и светлости.

РАТ УБИЈА И ЦВЕЋЕ — Некад је шумски крин или љиљан (лат. Lilium martagon) растао у изобиљу на пропланцима наших храстових и букових шума, али је данас врло редак. Научници су забележили да је у београдском излетишту Кошутњак нестао за време рата из још необјашњивих разлога. Рат као да убија и ову преко метар високу биљку без мириса, али са цветом заносне лепоте.

КАДА БИЉКА КУЋУ ЧУВА — На стенама од планинског до високопланинског појаса расте необична биљка која цвета само једном у животу. То је у народу омиљена чуваркућа (лат. Sempervivum arachnoideum), која је и поред свог стручног назива — „увек жива" — нестала из градова због загађеног ваздуха. Кад се стара чуваркућа осуши одмах се развија млада и цвета. Ова биљка, која се још може видети на старим, црепом покривеним крововима, лако се гаји у саксијама, али је неопходно да у њима буде мало земље, доста камена, а све косо и нагнуто. Јер, чуваркућа не може да расте на равној подлози.

КО МУ ДАДЕ ТАКВО ИМЕ? — У јуну, већ са првим данима лета, брдске и планинске ливаде прекрије висока биљка црвеног цвета без мириса, обрасла оштрим длакама. Народ ово цвеће назива лисичији реп (лат. Echium rubrum). Не зна се због чега је ова летња биљка добила такво зоолошко име.

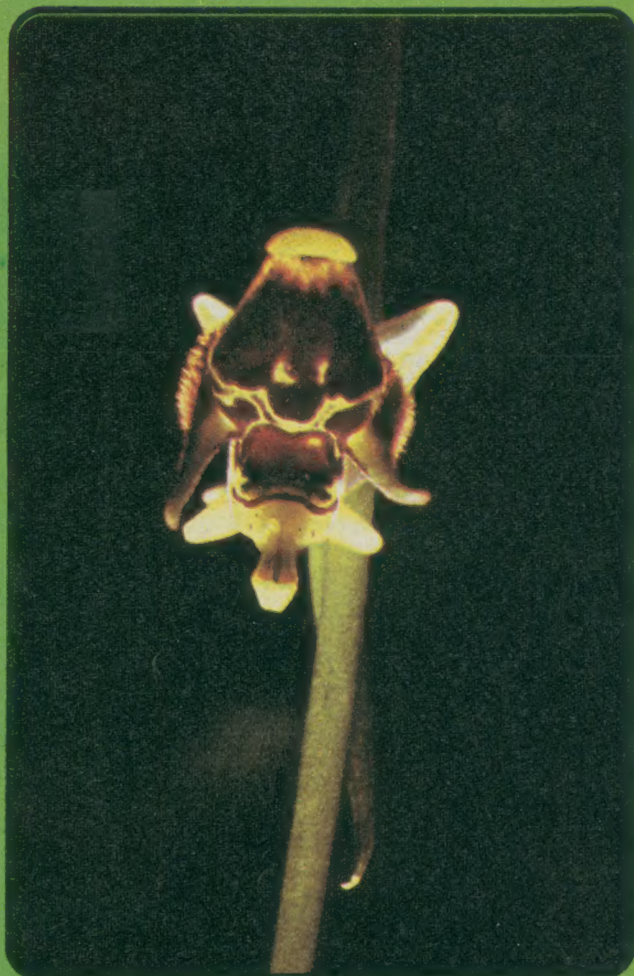

СПЕЦИЈАЛИСТА ПРОТИВ ВРУЋИНЕ — У топлим, светлијим храстовим шумама расте и у лето цвета шумски каранфил (лат. Lychnis coronaria) далеки дивљи сродник каранфила што се продају у цвећарницама. За разлику од неких својих рођака, овај каранфил не мирише. Међутим, природа се побринула да буде отпорнији него сви други: нарочито кратким белим длачицама овај каранфил штити се од велике врућине и испаравања.

тњи букет

ВАРКА И ЗА ИСКУСНО ОКО — Колико је природа и еволуција цвећа била необична и издашна најбоље показују и ове жуте и љубичасте пчелице или кокице (лат. Ophrys cornuta и Ophrys aphiphera). Наиме, и стоци, и птицама, и инсектима и човеку изгледа као да се у раскриљен цвет увукла — пчела. То је заштитно-одбијајућа особина ове биљке и варљива опомена свим непријатељима да се клоне њеног цвета. Иначе, пчелица је висока 15—20 сантиметара, а цвет без мириса око 2 сантиметра. Расте на југу наше земље.

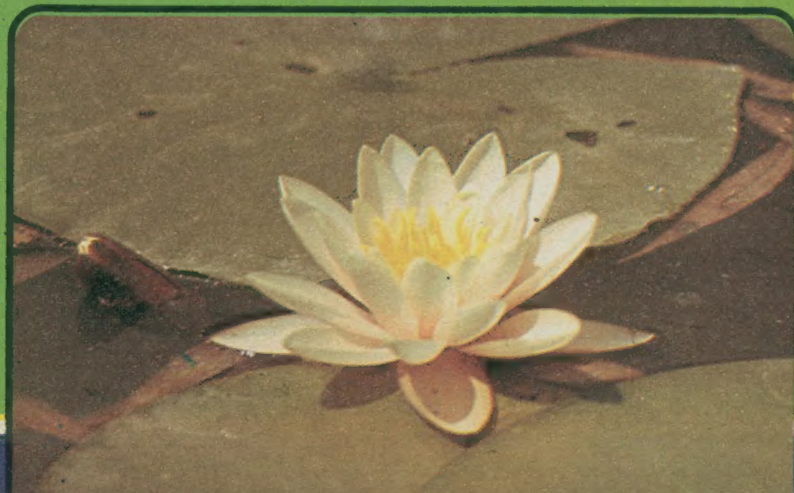
ИЗ АФРИКЕ У НАШЕ БАШТЕ — (лат. Kniphofia uvaria) има само ово не баш звучно стручно име. Код нас је званично безимена због тога што је досељеник у наше баште и вртове. Наиме, ова преко метар висока биљка без мириса донесена је из јужне Африке.

ЉИЉАН ВОЛЕ И ПЧЕЛЕ — Вештачким одабирањем, ради лепог цвета и лаког одржавања, човек је до сада створио око 2800 разних врста љиљана или кринова. Овај бели баштенски крин (лат. Lilium recale) пореклом је из западне Кине. Љиљани или слабо или уопште не миришу, али због свог полена много привлаче пчеле. Имају и још једну необичну особину, доста ретку код других врста цвећа: кад се у вазу с водом стави још нерасцветан крин, његове латице се полако отварају.

ОТВОРИЋЕ ОЧИ ЛОПОЧИ НА ВОДИ ... — Необична старогрчка легенда везана је за овај цвет који се преко лета појављује на површини мочвара и језера. Једна од нејада, морских нимфи, преобразила се у цвет и тако је настао локвањ који у свом латинском називу има реч нимфа: Nimfaea alba. Локвањ, иначе, има благ, пријатан мирис и врло лепљив полен. Од свог најближег сродника, лопоча, разликује се незнатно: лопоч је жут, а локвањ бео или бледожут.

ЛЕК ОД ГОРЧИНЕ — Ретко која биљка нашег поднебља је тако горка као линцура (лат. Gentiana lutea). Корен линцуре, која је висока до један метар, може бити тежак преко један килограм и он као да је у себи скупио сву горчину овог света. Међутим, корен линцуре употребљава се у лекарству за побољшање апетита и против проширења вена. У неким нашим крајевима ставља се преко зиме у сточну храну. кад говече у сену поједе и корен линцуре, због горчине боље и брже једе. Због ове особине линцуре, која је код нас најчешће плава, а ређе жута као ова на слици, неопходно је бити врло пажљив при додиру рукама и не разносити горчину по лицу и очима.

Текст: И. Лончар
Снимци: А. Сигунов

То-рама решава злочин

Нижи полицијски службеници нису знали да се у позадини убиства милионерке Драге Митријевић крију интереси двора, па су на своју руку организовали истрагу. А када је о томе писао Жикица Јовановић, у Београду је избио скандал!

„Господин Јаворски је љубитељ животиња. Свима с поносом показује своје заморце, али највише воли да их прода за велике паре. Један од тих замораца има длаку која не расте као код осталих животиња, него — низ длаку. Дакле, када хоћете да га помилујете низ длаку, морате то учинити у обрнутом смеру од уобичајеног — од репа према глави.

А у Јатаган-мали постоји једна „штала" за гајење мишева, замораца и пацова. Само, то није приватно предузеће као оно г. Јаворског, већ бактериолошко-ветеринарски завод тамо држи своје животиње. По цео дан голишави Циганчићи вире кроз плот не би ли видели питоме мишеве. Оне дивље познају —из својих кућа..."

Ово је један део из репортаже Жикице Јовановића Шпанца, која је објављена у „Политици", 1936. године.

О лику тог човека, који је 7. јула 1941. године испалио прву пушку у Белој Цркви, и тако означио почетак устанка у нашој земљи — доста се зна: да је био убеђени револуционар, неустрашиви борац, командант, добар друг... Али, мало је познато да је често и писао, па је почетком 1936. године, после напуштања листа „Штампа", постао и сарадник „Политике".

КАКО ДОСКОЧИТИ ПОЛИЦИЈИ

★★★★★★★★★★★★★★★★★

Као и сваки млад новинар, у почетку је радио на криминалистичкој рубрици, а потом на београдским вестима. Био је инвентиван, умао је да „осети ствар", да нађе тему о којој се може писати тако да побуди интересовање читалаца... А све своје текстове документовао је фотографијама које је сам израђивао.

Већ од самог почетка новинарског рада у „Политици", дошао је у сукоб са полицијом. Сваког јутра, по утврђеној пракси полиција је давала информације дневној штампи, али је и одређивала о чему треба писати. Њена наклоност, разуме се, била је на страни режимског листа „Време" чији су сарадници добијали више вести и података, а у знак захвалности често су објављивали и фотографије појединих полицијских функционера.

Заједно са још једним другом, Жикица је одлучио да доскочи полицији која је осуђивала сваки слободоумнији текст. Ускоро им се за то пружила прилика:

У Далматинској улици догодило се свирепо убиство и „Време" је о томе дало штур извештај. Међутим, у „Политици" је догађај описан на више стубаца, а објављене су и фотографије мужа, жене и њеног љубавника — убице. А у тексту је писало:

— До свануће све је било завршено. И полицијски увиђај који није ништа открио..."

ПРИКРИВЕНИ ИНТЕРЕСИ ДВОРА

★★★★★★★★★★★★★★★★★

Ова последња реченица донела је Жикици доста непријатности, али је ипак све прошло без последица. Међутим, неколико дана касније, опет је „боцнуо" београдску полицију и јавности открио њену неспособност.

Неколико година раније у Београду је убијена милионерка Драга Митријевић. Полиција никако није могла да нађе убицу који је украо и тестамент богаташице, па је најзад, немоћна, позвала неког То-раму, „телепату и графолога", који је у то време боравио у Београду.

... Пре неколико дана у Београд је дошао г. Луј Розенштајн који је под артистичким именом То-рама запослен у једном варијетеу. Београдска полиција дошла је на оригиналну идеју да искористи његове „способности" у расветљавању овог тајанственог злочина, највећег за последњих неколико година. Из кривичне полиције упућен је позив То-рами да се стави извесно време на располагање властима..."

— Када сам дошао у полицију, дали су ми само једну цедуљу на којој је писало 19—26. јануара 1933. године — причао је То-рама Жикици Јовановићу. — И ништа више. Неколико тренутака касније рекао сам да је у питању убиство једне богате старице. Прецизирао сам и датум — 23. јануар у 7 часова увече. А затим сам описао цео догађај, рекао сам и да је убица млад, снажан човек који на левој страни лица има ожиљак. Полиција је била запрепашћена када сам им рекао да се убица већ налази у рукама власти, јер је у затвору због неког каснијег недела...

Не примећујући да га Жикица провоцира То-рама је наставио поносно да одговара на његова питања:

— Онда су ме одвели у Сремску Митровицу, у Казнени завод, где се налазио тај убица. Запазио сам да је његова шака велика и дебела, а прсти кратки... То је одлика великих злочинаца...

ОТКАЗ

★★★★★★★★★★★★★★★★★

Жикица Јовановић је читав овај разговор са То-рамом објавио у „Политици". Сутрадан, после изласка репортаже, у Београду је избио прави скандал, јер су високи полицијски функционери били исмејани и извргнути руглу. Сем тога, из текста је било јасно да они и нису заинтересовани да пронађу убицу Драге Митријевић, јер је била у сродничким везама са краљем Александром. У јавности се увелико причало да је и сам краљ желео да се докопа њеног новца, па да је преко неког Драгиног рођака, који је живео у Бечу, припремио убиство и крађу тестамента.

Због свега тога истрага је намерно скретана са правог пута! Али, нижи полицијски службеници нису знали да се у позадини овог убиства крију интереси двора, па су на своју руку трагали за убицом, надајући се да ће добити награду од 100.000 динара, која је била обећана да би се у јавности створио утисак о њиховим напорима.

Због поменуте репортаже полиција је оштро замерила „Политици", а Жикица и друг с којим је радио нису више могли да добију ни најобичнију информацију. И док су „Време" и „Правда" свакодневно доносили извештаје о крађама и злочинима у Београду, та је рубрика у „Политици" остајала празна.

Ипак, Жикица и његов друг доскочили су полицији. Ишли су од кварта до кварта, од куће до куће, од суда до суда... и по ходницима и предсобљима „ловили" вести. Тако су долазили до података о свему што људе тишти, о дрским крађама, о опасним разбојништвима... пишући да су у последње време злочини учестали, али да полиција све чешће не успева да пронађе кривце.

И најзад је дошао дан када је Жикица морао да оде из „Политике". Неки новинар некоректно се понео: написао је да су Жикица и његов друг „направили картел" са сарадницима „Времена". То је био довољан разлог да ова двојица младих новинара добију — отказ!

★★★

Касније је Жикица Јовановић често причао и о неким новинарима који су одбијали да помогну младим колегама, у послу их ометали, против њих сплеткарили или се трудили да их „цинкаре" код полиције. Износио је и тешкоће на које наилазе млади људи, закулисане мреже полицијских доушника и каријериста. Велике наде полагао је у Новинарско удружење и напредне људе који су се у њему борили, не само за права новинара, побољшање услова рада и њихов положај, већ и за лик новинара који ће „живом речи доприносити подизању свести свог народа".

Б. Јеремић

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

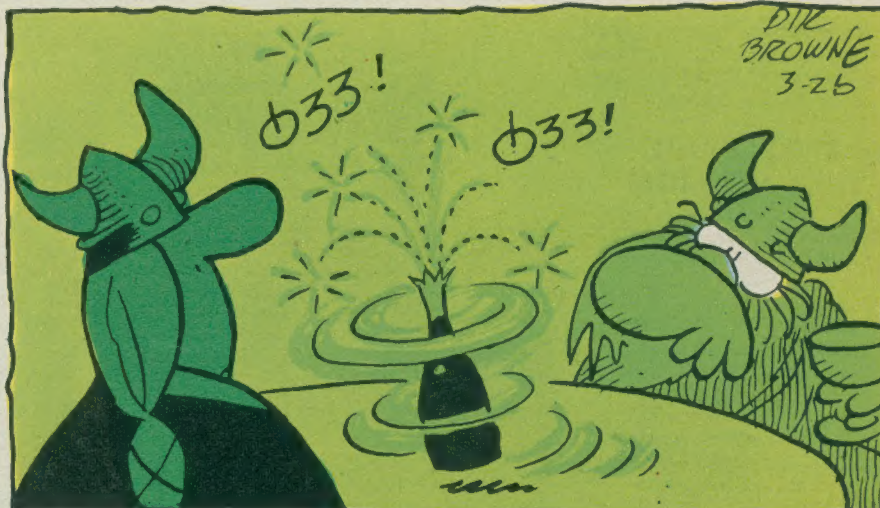

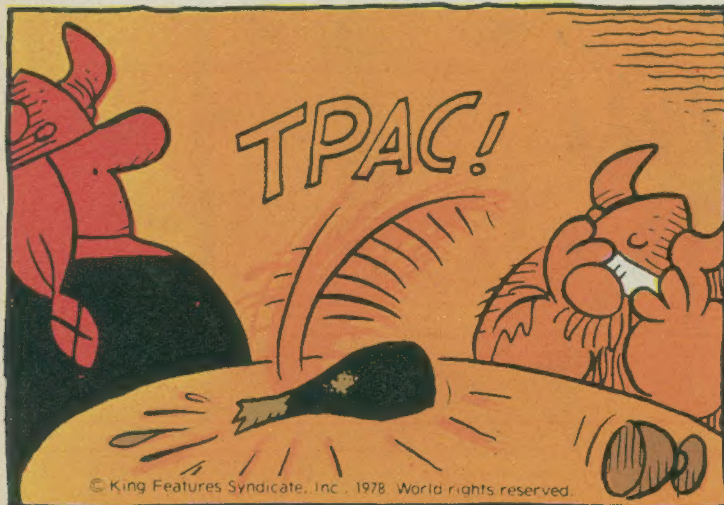

ШАРЛОТИНА КОБНА ГРЕШКА

ФРАНЦУСКОЈ ШПИЈУНКИ У I СВЕТСКОМ РАТУ ЛУЈЗИ ДЕ БЕТИЊИ ПОДИГНУТ ЈЕ СПОМЕНИК У ЛИЛУ, А ЊЕНА САРАДНИЦА МАРИЈА ЛЕОНИЈА ВАН ХУТ ОДЛИКОВАНА ЈЕ ЛЕГИЈОМ ЧАСТИ.

Кад су августа 1914. године јединице генерала Александера фон Клука наступале кроз Француску, међу хиљадама избеглица које су се пребациле преко Ламанша, налазила се и једна тридесетогодишња девојка из Лила. Била је дете осиромашене племићке породице и звала се Лујза де Бетињи. Пре рата је студирала у Оксфорду и Италији, а затим се запослила као гувернанта у Немачкој.

Британски обавештајни официри су саслушавали све избеглице, настојећи да од њих сазнају што више података о стању немачких армија у Француској. Лујзу де Бетињи је саслушао капетан Едуард Камерун. Био је задивљен њеним шармом, памећу, отреситошћу и мржњом према непријатељу.

— Зар не бисте, госпођице, желели да у границама својих могућности послужите окупираној домовини? — запитао ју је мајор на крају дугог разговора.

Лујза га је мирно посматрала неколико тренутака.

— Шта треба да чиним, господине? — запитала је.

— Да се вратите у Лил и створите обавештајну организацију — рече Камерун.

— Да створите мрежу у немачкој позадини. Али не као Лујза де Бетињи. Зваћете се Алиса Дибоа!

КРОЗ ЖИЦЕ ПОД СТРУЈОМ

Ускоро се у Лилу, у Улици Дисли, настанила скромна Алиса Дибоа која је живела од израде и продаје пертли за обућу. Била је са свима врло љубазна, а уз то разговорљива, али се чвршће спријатељила само са људима који су били огорчени непријатељи Немаца и довољно опрезни да ту мржњу не показују без потребе.

Први сарадник постао јој је хемичар Де Гејтер, изванредни стручњак за израду невидљивих мастила и фалсификовање путних исправа. Затим се повезала с утицајним индустријалцем Лујом Сионом и његовим сином Етјеном. Придобила је и скромног геодету Пола Бернара који је шифрованом стенографијом могао на необично малим парчићима хартије да напише невероватно дугачке текстове.

Чим је тако саставила прву шпијунску ћелију, Алиса се дала на посао да организује станице за примање и одашиљање извештаја између Лила и Холандије која је још била слободна. Прерушена у сељанку која продаје сир и јаја крстарила је француско-белгијском границом и стварала релеје.

У Рубеу, на граници Белгије, радила је у једној кројачкој радионици Марија Леонија ван Хут. Алиса је сазнала да је кројачица преко границе кроз немачке линије превела у Холандију брата, два Француза и два Белгијанца. Састала се с Маријом Леонијом и она јој је постала десна рука, под илегалним именом Шарлота.

Две шпијунке су више пута преко границе Белгије и Холандије пребациле важне војне информације. Кад су Немци дуж границе подигли ограду од бодљикаве жице под струјом, две обавештајке су ноћу у гуменим рукавицама маказама секле жице и уклањале електричне каблове.

Колачи, чоколаде, клубад вуне, играчке, кишобрани, па чак и дрвена нога једног инвалида служили су Алиси и Шарлоти и њиховим сарадницима за скривање шпијунских извештаја. Сачувана је мапа коју је геодета Пол Бернар невидљивим мастилом нацртао на наочарима које су стигле у Фолкстон, у Енглеској. На мапи су били исцртани положаји четрнаест немачких тешких батерија и муницијска слагалишта у околини Лила. На основу те мапе британска артиљерија уништила је немачку муницију и топове.

ПРЕТРЕС У КРЧМИ

С различитим справама, издавајући се час за француску гувернанту, час за немачку аристократкињу Алиса Дибоа је уз Шарлотину помоћ редовно слала савезницима прецизне извештаје...

Немачки контраобавештајци су посумњали да из Лила преко границе одлазе шпијунски извештаји. Почели су пажљиво да прате све оне који су, без убедљивог разлога, путовали преко белгијске границе, а међу њима је била и Алиса Дибоа. Лукава Францускиња је то на време сазнала, па се више није лично састајала ни са једним од сарадника. Спријатељила се с децом из суседства и дозволила им најобичније игре пред својом кућом. Деца су јој заузврат чинила ситне услуге: разносила су њеним пријатељима поруке и фалсификоване пропуснице које је израђивао Де Гејтер. Ипак, кад је било потребно да се пренесе неко изванредно значајно саопштење, Алиса је лично одлазила на опасан пут. Власница једне крчме на граници била је чланица њене организације и Алиса је ноћу из те крчме прелазила границу.

Немачки агенти су, с времена на време, претресали све куће дуж границе. Једном приликом упали су у крчму кад је у њој спавала Алиса. Крчмарица је, као увек, била на стражи. Пробудила је Алису која је спавала одевена и најстаријег сина, дечака од тринаест година. Алиса је дограбила своју торбу, испентрала се на кров и легла иза широког димњака. Дечак је легао у кревет у којем је до малочас спавала шпијунка. Полицајци нису ниједан кревет затекли празан а дечак се силно naљутио на Немце што су га пробудили.

АНОНИМНО ПИСМО

Агентима се најзад учинило сумњиво то што Алиса често путује преко границе. Почели су да је прате и на белгијској територији. Приметили су да увек свраћа у гостионицу у близини једне друге жене, кројачице Марије Леоније ван Хут, попије чај, поједе један бриош, па излази на улицу. Упитали су се могу ли чај и бриош бити једини разлози за прелазак преко границе. Било им је јасно да те две жене, које увек седе близу једна другој, ако не и за истим столом, морају имати некакву везу, али им никако није било јасно какву.

Абвер је смислио замку. Једног дана Шарлота је добила писмо којим је неки незнанац позвао да дође у усамљену гостионицу на периферији Рубеа због важног саопштења у вези с Алисом Дибоа. Шарлоти је писмо било сумњиво. Управо тог јутра из Белгије је добила поруку: „Налазим се у Холандији. Робу сам распродала!" Ипак је отишла у гостионицу где јој је при-

шао непознати Белгијанац који јој се већ на први поглед није допао.

— **Господине, дошла сам само да вас обавестим да сте се преварили!** — рекла је Шарлота. — **Ја никад у животу нисам чула за неку Алису Дибоа!**

— **Долазим издалека!** — незнанац је био упоран, гурајући јој кришом у руку парче хартије. — **Ово мора свакако доћи у руке Алисе Дибоа!**

— **Доста, господине!** — Шарлота се није смела. — **Не знам ни за какву Алису! Ако ми и даље будете досађивали, позваћу полицију!**

Агентима Абвера било је довољно већ то што се одазвала на анонимно писмо. Ухапсили су је. У затвору је енергично понављала да никад није чула ни за какву Алису Дибоа.

Чланови Алисине организације одмах су у Холандију послали поруку да је Шарлота ухапшена. Пре него што је порука стигла у Холандију Алиса се вратила у Лил. Ухапсили су и њу.

ОДАЛЕ ЈЕ ПРОПУСНИЦЕ

Две шпијунке су под истрагом тврдиле да се не познају. Немци су ипак успели да открију право име Алисе Дибоа. Сазнали су и да је августа 1914. године била у Енглеској. Открили су и то да је Марија Леонија ван Хут преко границе пребацила пет бегунаца.

Алиса није могла да одговори одакле јој новаца за честа путовања и пристојан живот док не може да наведе ниједну муштерију којој је продала пертле. Најјачи доказ против ње били су две пропуснице са сликом Алисе Дибоа, али на два различита имена.

Немци су Алису Дибоа — Лујзу де Бетињи — осудили на доживотну робију, а Шарлоту — Марију Леонију ван Хут на петнаест година тамнице.

У затвору је Лујза де Бетињи наставила да се бори против Немаца. Кад су је, заједно са другим кажњеницима, одвели на присилни рад у фабрику муниције, организовала је штрајк. За казну је усред зиме, по највећој студени, смела да носи само танке летње хаљине.

Нису је могли сломити морално, али њен организам није издржао нечовечне услове робијања. Добила је упалу плућа и умрла 27. септембра 1918. године, месец и по дана пре свршетка рата.

Марија Леонија ван Хут је у затвору дочекала крај рата.

★ ★ ★

Новембра 1927. године у Лилу маршал Фош је, у присуству изасланика из свих савезничких земаља, открио споменик Лујзи де Бетињи, а истог дана је Удружење француских и британских ветерана одликовало Марију Леонију ван Хут орденом Легије части.

А. Р.

ДУГ ПУТ ДО ИГРАЧКЕ

КАМЕРЕ ИЗА ОГЛЕДАЛА

У САМОМ ЦЕНТРУ ЛОНДОНА НАЛАЗИ СЕ ЧУДНА ЛАБОРАТОРИЈА ЧИЈА СЕ ИСПИТИВАЊА ДРЖЕ У НАЈСТРОЖОЈ ТАЈНОСТИ

Они које пут чешће води поред једне зграде у Ковент гардену могу неки пут да виде како се пред улазним вратима заустављају блиндирана кола, а затим и униформисане чуваре који пажљиво истоварују пакете. Оно што случајни пролазник не може да зна то је да су те пошиљке у највећој тајности стигле из разних крајева Енглеске или из неке од четири земље са Континента које су одлучиле да сарађују.

Зелено светло

Не може да зна ни да само неколико корака одатле, у згради, екипа научника чека да садржину пакета испита на шесторо деце која ће послужити као заморчићи.

Скривени иза двоструког огледала које прекрива зид лабораторије они пажљиво мотре и бележе све реакције деце. За све време трајања експеримента научници остају скривени, јер би сазнање да их посматрају нарушило природно понашање код испитаника и покварило читав тест.

Деца су, ипак, савршено срећна. Јер, све што се од њих захтева је да се играју са играчкама које су им дали.

То је, уосталом, и једини задатак необичне лабораторије. Британски произвођачи играчака и неколико фирми из Италије, Западне Немачке, Француске и Шпаније редовно шаљу прототипове својих производа „Дечијем истраживачком центру“ у Ковент гардену. Тек када стручњаци ове установе дају свој благослов и произвођач ће мирно дати „зелено светло“ за почетак масовне производње.

Ништа необично када се узме у обзир ризик који данас у условима изузетно оштре конкуренције прати индустрију дечијих играчака. Потребне су две године и око 6 милиона и 800 хиљада динара да се на светско тржиште избаци у серији нека нова играчка.

Зато се не штеди ни новац ни труд да се нова идеја сачува од „радозналаца“. Блиндирана кола и униформисани чувари само су део једног ширег и много сложенијег система тајности који окружује настанак сваке нове играчке.

Не више од шесторо

Директор ове лондонске лабораторије, дечији психолог Глен Смит, објашњава то овако:

— **Ако неко успе да украде нечију добру идеју и да затим одмах њом и преплави тржиште, покрадени губи милионе.**

С колико се предострожности све у овој лабораторији обавља говори још једна Смитова изјава:

— **Не пада нам на памет да било шта од „поверљивих“ ствари остављамо по канцеларијама.**

Чак се и место на којем се, пре него што на њих дође ред да буду испитане, играчке чувају, држи у строгој тајности.

— **Имамо стоваришта свуда око Ковент гардена. Ништа друго не могу да вам кажем.**

Испитивања се обављају у пријатној соби белих зидова. Од деце се очекује само да се опусте и забављају, а да се при том не би повредила, оно мало намештаја којим је соба испуњена има меке, заобљене ивице.

Скривени иза огледала, истраживачи снимају на видео-траку све што деца раде како би касније до детаља могли да проуче њихове реакције.

Зна се и тачан број испитаника — никада више од шесторо. То је број који дозвољава да се сваки аспект понашања уочи. Јер, све што дете ради за испитиваче је изузетно важно.

Истраживачком тиму необичне лабораторије која се такође бави и проучавањем „најпривлачнијих“ начина паковања и излагања играчака помажу и бројне групе које интервјуишу родитеље и децу, сакупљајући њихова мишљења о новим и постојећим играчкама.

Само ако се свиђа

Може се десити, на пример, да деца пожеле да ураде нешто што им играчка не допушта. Рецимо да отворе врата на моделу кола код којег то није предвиђено.

Ако је то реакција која се јави код већег броја испитаника, лабораторија ће препоручити произвођачу да измени свој модел и угради врата која се могу отворити.

Стручњаке нарочито интересује начин на који дете доживљава играчку — неки пут она може да га фрустрира. Није ни задовољство које се јавља увек исте природе.

Играчка, зна се, не служи само за игру. Кроз игру дете развија и неке своје особине и способности, па се тако психолози најрадије опредељују за оне које код деце развијају машту и које им уливају самопоуздање.

Узима се у обзир и мишљење родитеља о томе какве би, на пример, боје требало да буде одређен производ или колико би били спремни да плате за њега.

Ако играчка положи све ове тестове, произвођач може да буде сигуран да ће направити добар посао. То што су му судила деца, није ни чудо. За њих и ради.

М. И.

Наша мила Боко, невјесто Јадрана...

КОТОРСКИ КИНЕСКИ ЗИД — Ниједан наш град није био тако добро и чврсто утврђен као Котор. Чувене которске градске зидине, дугачке 5 километара, Венецијанци су почели да граде 1420, исте године кад су запосели овај град. За следећих 377 година, све до 1797. кад Млечани најзад напуштају Котор, венецијански неимари, народ и војници подигли су неразрушив зид у изломљеној линији који по кршевитом брду опасује град. На појединим местима зидине су високе 10 и широке око 20 метара!

Котор је по свему чудесан град.

У римско доба ту се налазило насеље Акрувиум, које спомиње историчар Плиније Млађи. Међутим, Словени су већ у првој половини 7. века населили залив који је по Котору добио и име, освојили и порушили Акрувиум.

Мало је градова који су толико мењали освајаче остајући истовремено и — неосвојиви.

Данашње име града потиче од средњовековног Декадарон, насеља које су 840. године заузели и опљачкали Сарацени. Године 1002. запалио га је македонски цар Самуило. После смрти византијског цара Манојла 1180. године, Котором је 1185. завладао велики жупан Стеван Немања, када овај град достиже своју пуну самосталност. У млетачко-угарском рату 1387. освојио га је, опљачкао и спалио млетачки адмирал Ветор Пизани. Године 1539. безуспешно га је опседао чувени турски адмирал Хајредин Барбароса. Последњи пут Турци су га нападали 1657, али је Котор за њих остао неосвојив. Крајем 1813. и почетком 1814. године, у борби са француском војском затвореном у граду, нападају га Црногорци и Бокељи.

Готово четири века, од 1420. до 1797, Котор је био под влашћу Венеције, а кад је она пропала, град је припао Аустрији. У марту 1806. заузели су га руски бродови, али је већ у августу исте године предат Французима, који су владали целом Боком шест година. Кратко време Котором су господарили и Енглези, затим Црногорци, којима су град узели поново Аустријанци, створивши од њега јако војно упориште.

Године 1918. наши морнари дигли су у Котору чувену побуну против Аустро-Угарске на чијим су бродовима пловили, али је она крваво угушена. Устанак бокељских морнара, као одјек октобарске револуције, прочуо се по целој Европи и то је најсветлији догађај у богатој морнаричкој прошлости овог краја.

Неколико пута велике штете нанели су му велики пожари и јаки земљотреси, од којих је најтежи, 1563. године, порушио 180 кућа уз много жртава. Међутим, Котор је највише страдао од разних заразних болести, нарочито од куге.

Иако су Которани одувек били познати као трговци и занатлије, поморство је било главно занимање његових грађана. По предању, которска морнарица основала је своју братовштину, удружење помораца, још 809. године. Њен писани статут потиче из 1463. године и говори да је братовштина основана ради међусобног помагања помораца и унапређења поморства.

Неколико векова у граду је радила и оригинална сликарска школа, затим приватне поморске школе, властита ковачница новца и мноштво вештих бродоградитеља.

ЧАСОВНИК УМЕСТО МУЧИЛИШТА — Трг октобарске револуције, који се некада звао Трг оружја, најпространији је у тесном и збијено грађеном Котору. На њему се уздиже и градски торањ са великим часовником. Све до 1602. године на месту где се данас налази ова сахат-кула господарио је велики древни торањ за мучење. Наиме, градске власти су све осумњичене (за злочин, политичку заверу или трговачки криминал) а који нису хтели то да признају, излагали тешком мучењу на специјалним справама које је посматрао цео град. Године 1602. Млечани најзад укидају ову грозну представу и почињу са грађењем каменог торња. Часовник са четири бројчаника поставили су 1807. године Французи и тада однели старо звоно.

КОТОР СЕ ОСВОЈИТИ НЕ ДА!

НАЈСТАРИЈА КАТЕДРАЛА — Од неколико десетина значајних споменика у Котору, катедрала Св. Трипуна је сигурно највреднија, најзанимљивија и — најстарија! Ово врхунско дело неимарске вештине подигнуто је 1166. године. Од чувене цркве Св. Петра у Риму старија је 460 година. Уједно, ово је најстарија катедрала у нашој земљи.

ПОБЕЂЕН НЕПОБЕДИВИ БАРБАРОСА — Котор и данас има троја градска врата и одувек се једино кроз њих могло ући у град. Главна су Морска или од луке. Међутим, по својој прошлости значајнија су Северна врата, која су 1539. одбранила град пред силовитим нападима Хајредина Барбаросе, славног турског гусара и адмирала. Исте године овај заповедник тада непобедиве морнарице Сулејмана II заузео је Херцег-Нови и одмах кренуо на утврђени Котор. Поступио је лукаво: није напао град са запада, од Морских врата, већ је са флотом продро речицом понорницом Шкурдом до Северних врата. Међутим, Которани и Млечани дигли су покретни древни мост и, срчано бранећи град са зидина, успели да одбију упорне нападе Барбаросиних гусара. Турски Капудан-паша, заповедник османлијске морнарице, морао је да се повуче. Ово је био један од његових ретких пораза.

ИЗ ВРЕМЕНА ЖУПАНА НЕМАЊЕ — После катедрале Св. Трипуна најстарија которска богомоља је мала црква Св. Луке, саграђена 1195. године. Како је уклесано у каменом натпису на прочељу, њу је подигао которски грађанин Мавро Казафранка са женом Боном за време владавине великог жупана Стевана Немање и његовог сина Вукана. Иначе, Котор је у држави Немањића достигао врхунац своје самосталности и уживао права која није имао ниједан далматински град и ниједан град у средњовековној Србији. Тада је настао и Статут града Котора, који сведочи да ниједан српски владар није имао никаквих права при доношењу појединих законских прописа.

ПРОШЛОСТ ПОД ЈЕДНИМ КРОВОМ — Котор је познат по неколико раскошних палата које су за своје становање подигли градски властелини, поморци, песници или трговци. У другој половини 17. века саграђена је на Тргу Бокељске морнарице (раније Пјаца од ћиркула) велелепна палата Гргурина, која је већ 30 година позната као Поморски музеј. Ту је сабрана готово сва богата прошлост которског и бокељског поморства, од археолошких налаза из праисторије до савременог поморства. У овом музеју чува се и део прамца разарача „Загреб" којег су, да не би пао у руке непријатељу 17. априла 1941. године дигли у ваздух његови заповедници Милан Спасић и Сергеј Машера, поручници бојног брода. При том су ова два јунака жртвовала животе и 1973. проглашена за народне хероје.

ПУЦЊИ КОД МОРСКИХ ВРАТА — Године 1555. саграђена су камена врата кроз која се улазило у град из луке. Нису имала покретне мостове нити водену препреку као Северна и Јужна. Али, ова капија „памти" и Његоша и његовог наследника кнеза Данила I Петровића. Овај кнез је и убијен недалеко од Морских врата. Наиме, ујутро, 1. августа 1860. године, док је напуштао Котор и прошао кроз врата од луке, Данилу I је у стомак пуцао Тодор Кадић. Сутрадан је кнез умро, а 13. октобра исте године Кадић обешен на главном градском тргу. Никад није сасвим разјашњено да ли је убиство кнеза Данила био породични обрачун или политичка завера.

Текст: И. Лончар
Снимци: Љ. Патрногић

ВРТОГЛАВИЦА

МАДА ЈЕ ЗНАО КОЛИКО ТО МОЖЕ ДА БУДЕ ОПАСНО, ПОЛИЦАЈАЦ РИЧАРД БАРТОН ЈЕ ОДЛУЧИО ДА СЕ ПРЕБАЦИ ПРЕКО ОГРАДЕ 75 МЕТАРА ВИСОКОГ МОСТА ДА БИ СПАСАО МЛАДОГ САМОУБИЦУ

Била је хладна и ветровита септембарска ноћ 1976. године кад је полицајац Ричард Бартон, заваљен у фотељу, зачуо узбуђени глас спикера.

— Позив свим полицијским патролама! Неки човек је управо прешао преко ограде висећег моста: вероватно је реч о самоубици.

Ричард скочи из фотеље и појури ка вратима: није се налазио у служби, али то у оваквој ситуацији није било нимало важно, тим више што се његов стан налазио једва стотинак метара од моста. Можда ће успети да стигне на време...

Човек у раму

Читавих 5-6 минута требало је Ричарду док при титравој неонској светлости није угледао згрчену прилику која се спуштала низ гвоздену конструкцију моста.

— Знао сам да морам одмах нешто да предузмем, можда да покушам да разговарам с њим. Али, како? Ветар је дивље фијукао а бука саобраћаја била толико јака, да ме он уопште не би чуо — причао је касније Ричард Бартон. **— Није ми преостало ништа друго него да се попнем до њега. Али, и од саме помисли на то дигла ми се коса на глави јер никако нисам подносио висину. Наиме, патио сам од вртоглавице!**

Не оклевај, Ричарде! — опоменуо сам себе и пребацио се преко ограде моста. Сантиметар по сантиметар спуштао сам се ка човеку који је стајао у челичном раму (служи обично за фарбање моста) 75 метара изнад реке Ејвон.

Кад сам му се примакао на само неколико метара, а све то време добро сам се чувао да случајно не погледам доле, човек је изненада почео да вришти и тресе се као да је изненада био изложен удару струје.

— Хеј, пријатељу, полако! — довикнуо сам му настојећи да свом гласу дам неки тон сигурности.

Човек ме погледа некако зачуђено и, за дивно чудо, ућута. Добро је, слуша ме, помислио сам и рекао гласно:

— Изгледа да имаш неке проблеме?!

Знао сам да ова моја реченица прилично глупо звучи. Зар би се иначе налазио ту где је био?

Младић, није имао више од 22-23 године, нетремице ме је посматрао неколико тренутака и као да је одмеравао, бар сам ја такав утисак имао, да ли да прихвати разговор или не. А онда, кад се одлучио, у једном даху ми је испричао да га је напустила девојка и да је изгубио посао.

Спасоносни конопац

Прошло је скоро четврт часа пре него што ми се учинило да се младић мало примирио. Био је то погодан тренутак, бар тако сам онда помислио, да му предложим да се врати горе, на мост.

Међутим, погрешио сам. Одједном се укочио и померио унапред спреман на скок. Претрнуо сам од страха. Да би све било још горе, ветар је почео бесомучно да дува, тако да су ми се руке смрзавале у додиру с хладним металом. Па ипак, одлучио сам да учиним једино могуће: да се спустим доле, до њега.

Уз много напора, и страха, најзад ми је и то пошло за руком, али то још није значило ништа. Јер, уколико се младић ипак одлучи да скочи, нисам имао начина да га спречим. Штавише, могао је и мене да повуче.

— Слушај, момче, мислиш ли да је мени много боље него теби? — упитао сам га, наводећи га на разговор, не бих ли некако добио у времену.

Он само слеже раменима и загледа се у понор испод нас. То у мени поново подстакну ужасан страх од вртоглавице. Не мисли на то, приморао сам себе. И таман кад сам хтео да почнем да му причам о себи и својим проблемима, пажњу ми привуче светлост изнад наших глава. Били су то полицајци који су у међувремену стигли.

— Слушајте, другари, како би било да нам добаците неки конопац, овај момак и ја бисмо хтели да се попнемо горе — викнуо сам трудећи се да надјачам завијање ветра.

Младић на ове моје речи уопште није реаговао. Само је и даље грчевито стискао шине за које се држао. Одахнуо сам: изгледало је да се предомислио.

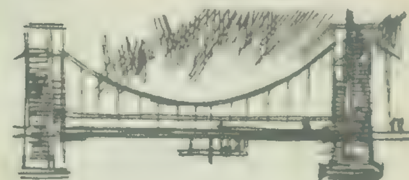
Прошло је још четврт часа пре него што су однекуд донели и спустили нам ватрогасне лествице.

— Хоћемо ли да кренемо, овде постаје хладно? — упитао сам.

Младић се осмехну крајичком усана и пође послушно уз лествице. Држећи једну руку за његовим појасом а другу на пречки на којој је стајао, пођох за њим. Пењање је трајало, како ми се чинило, читаву вечност. Све то време страховао сам да се не предомисли. Срећом, није.

Горе, на мосту, чекала су нас амбулантна кола и лекар.

— Не дај се, момче! — рекао сам пријатељски младићу и кренуо кући. Нисам имао више снаге да стојим. Једино што сам желео било је да се што пре завучем у кревет.

За показану храброст и пожртвовање тридесетогодишњи полицајац из енглеског града Бристола добио је бронзану медаљу од Краљевског друштва за спасавање давлљеника.

О. В.

ЧУДНИ ПРОНАЛАСЦИ

БАРАТОНОВ ПОЈАС ЗА СПАСАВАЊЕ

И париског проналазача Франсоа Баратона занимало је море и — бродоломници.

Он је 1895. године конструисао појас за спасавање који се по много чему може назвати воденим бициклом. Чудна справа је имала два пропелера: један иза седишта (ваздухом испуњене гумене вреће) који се покретао окретањем ручица на предњем делу „бицикла" и други на крају хоризонталне осовине који се покретао окретањем педала.

Изгледа да је и сам Баратон помало сумњао у брзину свога изума: предлагао је зато да му се дода још и катарка са једром, а да би се изгледи да бродоломник преживи још више повећала и лампа која ће својим светлом привући спасиоце.

ДУГА ОД ЧЕЛИКА

У Сент Луису, готово на самом ушћу Мисисипија и Мисурија, године 1966. изграђен је велелепан челични лук — гигантска дуга од челика.

Још 1935. године родила се идеја да се у Сент Луису — капији америчког запада — изгради један монументалан споменик у знак сећања на храбре америчке пионире, који су дошли у Нови свет трбухом за крухом и упутили се на дивљи, још ненасељени Запад.

За реализацију једног овако грандиозног пројекта као најпогодније место изабрана је десна обала реке Мисисипи. Ту су већ, почев од 1764, године оснивања Сент Луиса, били изграђени стамбени и пословни блокови, саобраћајнице и други објекти. Све је то требало прво рашчистити...

Године 1947. расписан је свеамерички конкурс за идејно решење. Прву награду добио је архитекта Еро Саринен који, на жалост, није доживео да види остварење своје замисли. Умро је 1961. године, тачно годину дана пре него што је почело копање 20 м дубоких темеља.

Лук је састављен од челичних равностраних троуглова. Стране троугла уграђеног у темеље износе 18 м. У цео лук уграђено је 142 челична троугла. Унутрашњост лука је шупља и у њу је уграђено 12 лифтова којима се туристи пењу до врха. На врху је уређен видиковац који може да прими до 200 особа. Кроз 32 прозора пружа се величанствена панорама милионског Сент Луиса, река Мисисипи и Мисури, као и њихове околине у пречнику до 40 км. Поред лифтова у сваки крак лука уграђено је по 1076 степеника.

Висина лука износи 210 м, а исто толико и растојање између кракова на површини земље. У лук је уграђено 16678 тона бетона и челика.

Спајање кракова извршено је 28. октобра 1965, а лук је потпуно завршен 30. марта 1966. године.

Испод лука, у подземљу, уређен је музеј са врло атрактивним експонатима о освајању америчког запада, затим су ту фотоси са изградње, бројне радње са сувенирима, пошта, бифеи итд. а одатле према врху полазе и лифтови.

Лук је тако конструисан да се у случају и најјачег ветра повија мање од 40 cm.

М Никитовић

Лук снимљен са брода на реци Мисисипи

Подизање једног челичног троугла од којих је лук састављен

Један од лифтова који пролазе кроз лук

Градски стадион и лук (снимљен са западне стране)

КАКО ИЗГЛЕДА И КАКО СЕ ВОЗИ СКИ-РОЛ 1

ЛЕТЕЋА ДАС

Када се шездесетих година појавио у Америци, нови спорт ски-ролинг или скејт-бординг, замена за узбудљиво јахање на таласима (сурфинг), могао је да буде схваћен као још једна од »лудости« тренутка, пролазна мода која ће ишчезнути исто онако неочекивано као што се и појавила.

Око 60 милиона пасионираних возача „летеће даске" само у Америци, спортска манија која је освојила Европу, а на исток отишла до Јапана, сасвим озбиљна настојања да се нови спорт уврсти међу олимпијске дисциплине — све то данас говори да је ски-ролинг ту и да ће да остане.

На први поглед вештина је једноставна. Све што вам треба је даска са четири точка, стрмине и — одважност. Али као и у свему важни су први кораци, почевши од избора даске и заштитне опреме до начина на који ћете први пут стати на њу.

КАКО ИЗАБРАТИ ДАСКУ

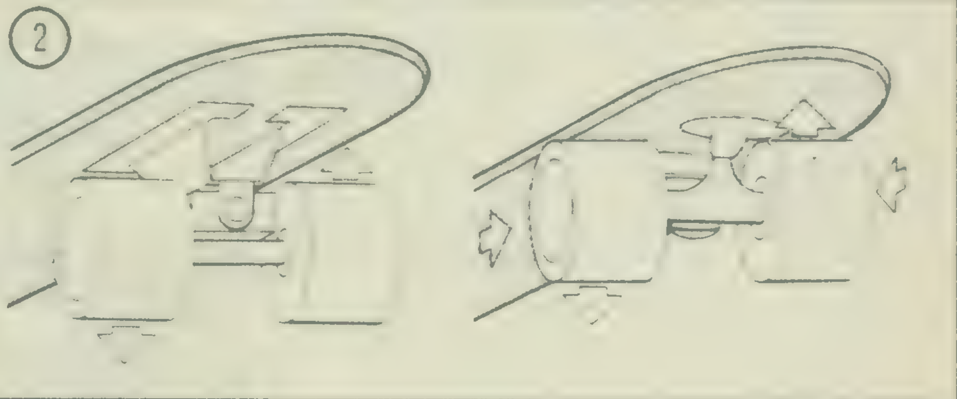
За ски-ролера, било да је реч о почетнику, већ прилично вештом аматеру или професионалцу, најважнији део опреме је даска. Има их неколико врста: дуге — за брзинске трке, оне еластичне — за слалом, и кратке даске са уздигнутим репом — за слободни стил.

Најважнији критеријуми приликом избора даске су њена дужина и еластичност. За слалом је, на пример, врло важно да даска буде еластична — у

ТИПОВИ НОСАЧА ТОЧКОВА

Данас се производе две основне врсте главних носача точкова. Код прве — конструкција допушта окретање точкова само у једном правцу, а код друге точкови се окрећу у свим правцима.

»МЕХАНОТЕХНИКА« ЈЕ ПРИПРЕМИЛА ЗА ВАС

„МЕХАНОТЕХНИКА" – ПОЉЕ 9
66310 ИЗОЛА

НАРУЏБЕНИЦА

НЕОПОЗИВО НАРУЧУЈЕМ _____ КОМАДА СКИ-РОЛА, ПО ПОЈЕДИНАЧНОЈ ЦЕНИ ОД 490 ДИНАРА. ПУНИ ИЗНОС ПЛАТИЋУ ПОШТИ КАДА НАРУЧЕНИ СКИ-РОЛ СТИГНЕ ПОУЗЕЋЕМ.

ИМЕ И ПРЕЗИМЕ ______________________

УЛИЦА И КУЋНИ БРОЈ ______________________

______ БРОЈ ПОШТЕ ______ МЕСТО

ПОТПИС РОДИТЕЉА ______________________

ПИШИТЕ ЧИТКО И ШТАМПАНИМ СЛОВИМА. ПОШТАРИНУ ПЛАЋА „МЕХАНОТЕХНИКА"

Ако желите праву „летећу даску", која је постала забава милиона младих широм света, „Политикин забавник" вам пружа прилику да набавите оригинал уместо код куће направљених „колица" од старих ролнува или кугл-лагера, а која се у вожњи не могу нагињати у страну, па се и не могу возити као ски-рол.

„Механотехника" из Изоле је произвела ски-рол који ових дана пушта у продају. Њена „летећа даска" предвиђена је за најмлађе, јер има носивост само до 58 kg. То је ски-рол слободног стила, што значи универзалне намене, погодан за почетнике, али и оне који су већ овладали вештином во!ње на брзој дасци.

„Политикин забавник" ће, са своје стране, наручиоцима ски-рола поклонити заштитну капу која ће стићи заједно са „летећом даском". Пажња: с обзиром да располажемо само са 1000 капа, поклон ће добити само наручиоци чије наруџбенице најраније стигну у фабрику.

Старији, то јест возачи тежи од 58 kg, као и љубитељи брзинске вожње и слалома, мораће мало да се стрпе, „Механотехника" припрема и за њих ски-рол веће носивости, као и „летеће даске" специјалне намене које ће се ускоро појавити на тржишту.

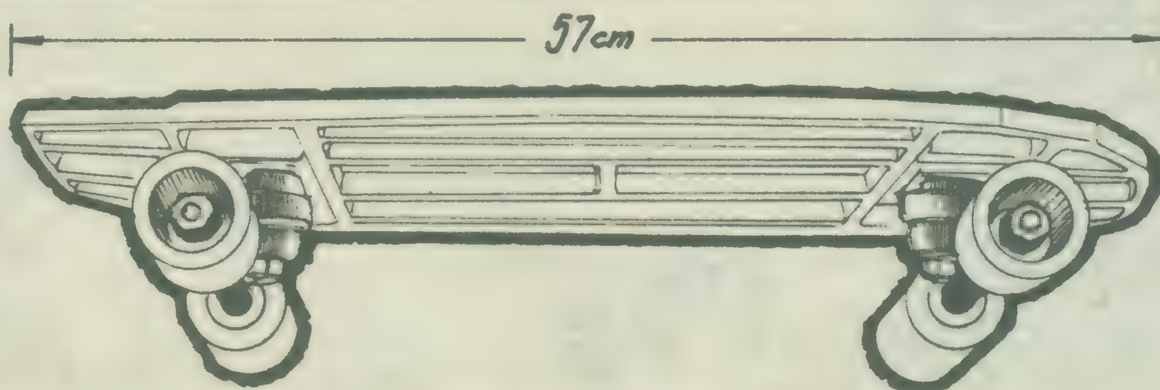
Цена овог ски-рола износи 490 дин, а услови продаје су уобичајени: треба читко попунити наруџбеницу, залепити је на полеђину дописнице и послати на адресу — „Механотехника" — Поље 9, 66310 Изола.

Ски-рол ће вам стићи поузећем, што значи да ћете платити наведени износ поштару када вам донесе пакет.

★ ★ ★ ★ ★

том случају најпогодни-је су оне од фибергласа или дрвета (у ствари сенд вича од различитих материјала који повећавају чврстину и савитљивост дрвета).

»МЕХАНОТЕХНИКА« — ИЗОЛА: 490 ДИНАРА

РАЊИВА МЕСТА НА ТЕЛУ

Дијаграм показује оне делове тела који су најподложнији озледама приликом пада.

Слободни стил тражи кратку даску чији је задњи део уздигнут (има тзв. реп). Кратке даске су спорије и омогућавају брже окретање. Са дугима се постижу веће брзине (слика бр. 1).

Други саставни део ски-рола је главни носач точкова. Овај метални део који спаја точкове и даску у великој мери својом конструкцијом утиче на особине вашег ски-рола. Што је његово тежиште ниже, то су и стабилност и могућност окретања веће. На стабилност читаве даске утиче и ширина главног носача — што је он шири то је и даска стабилнија.

Данас се производе две основне врсте главних носача точкова: прва врста омогућава окретање точкова само у једном правцу док се код друге точкови окрећу у свим правцима захваљујући конструкцији која му допушта да ротира око своје осе (слика бр. 2).

Брзина и сигурност с којом ћете, ако их једном савладате, изводити бравуре на ски-ролу зависе и од точкова. **Најбољи су они израђени од уретана — специјалне комбинације пластичних маса. Што су точкови ужи, то је и брзина окретања, наравно, већа.** Што су они већи и шири, то је сила приањања за пут већа (с друге стране, прешироки точкови могу под притиском тежине возача да се спљоште и на тај начин да доведу до знатног смањења брзине). Према томе, бар када је о точковима реч, мораћете се одлучити за — већу брзину или јачу силу приањања (дакле сигурност).

Точкови се разликују и по конструкцији кугличних лежајева који могу бити отворени (дакле видљиви споља) што захтева много више труда око одржавања и затворени (много чешћи облик).

ДВА ВЕЛИКА »НЕ«

Пре него што станете на даску, запамтите још и неколико једноставних правила. Прво и основно: не журите! Не журите да савладате све оно што ваши другови са дужим стажом знају. Најбоље је да ваше прве кораке прати неки друг — то је најлакши и најсигурнији начин да нешто научите.

Правила ски-рола имају и два велика НЕ. Не возите тротоарима! Ма колико вешти били, може да вам се деси да налетите на пешака и да га повредите. Још је опасније да то радите на коловозу — то је највећи ризик у ски-ролингу. Дакле, запамтите — улице и тротоари опасност су и за вас и за друге. Паркови, школска дворишта и спортска игралишта много су сигурнији терен.

Још нешто важно: тек пошто заиста савладате један трик, пређите на други, сложенији. Не покушавајте да изведете неку нову сложену вештину без помоћи искуснијег возача — његови савети уштедеће вам сате и поштедеће вас болних падова.

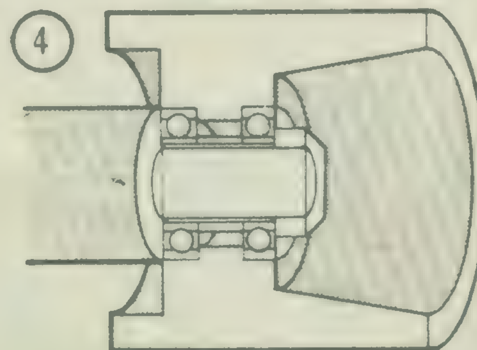
Уколико пада киша, радите нешто друго. Вожња је тада исувише опасна зато што пластични точкови ски-рола губе моћ приањања за подлогу.

Добро би било да сваки нови терен пре вожње обиђете и испитате. Уколико на њему има неравнина или неких других опасних места — знаћете где да их очекујете.

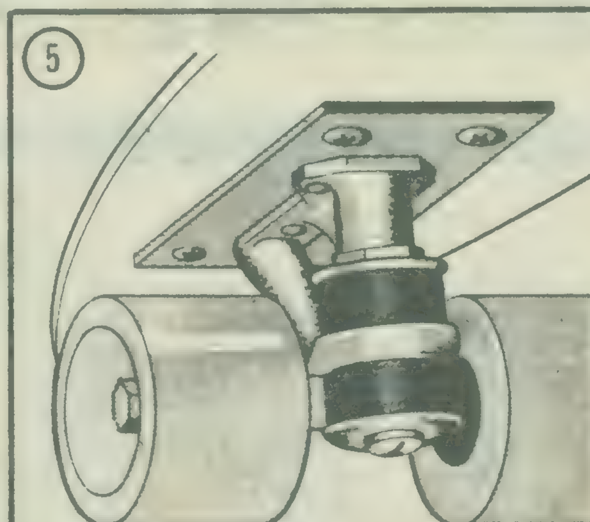
А у следећем броју очекујте — наша упутства о опреми за ски-рол и вожњу.

М. И.

Попречни пресек точкова — види се и положај куглячних лежајева.

Обратите пажњу и на ово — пре вожње увек проверите да ли су завртњи који спајају точкове са носачима и носаче са даском добро причвршћени.

У ИДУЋЕМ БРОЈУ: ЗАДИВЉУЈУЋА ВЕШТИНА

БИМ И БУМ

BABALU СТРИП

ЏЕПНА АРМИЈА

ЈУНАК ДАНА

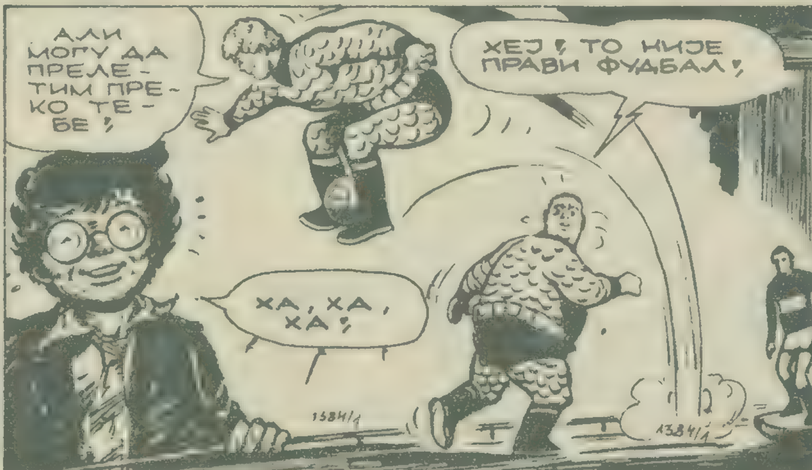

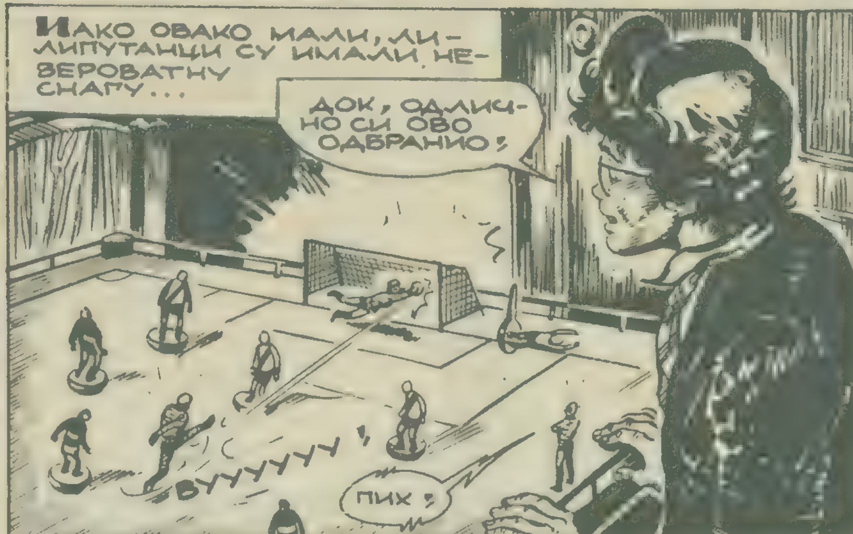

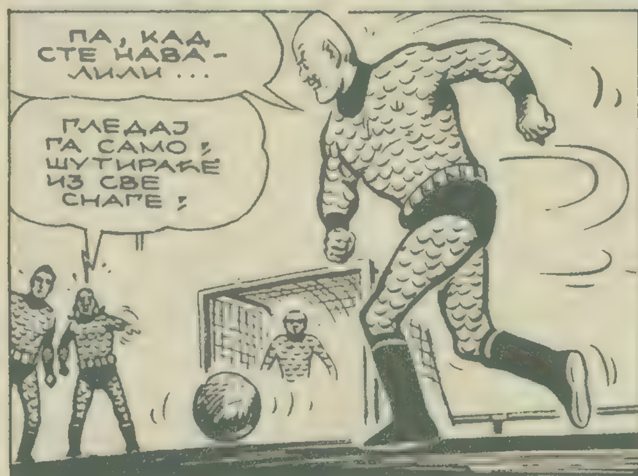

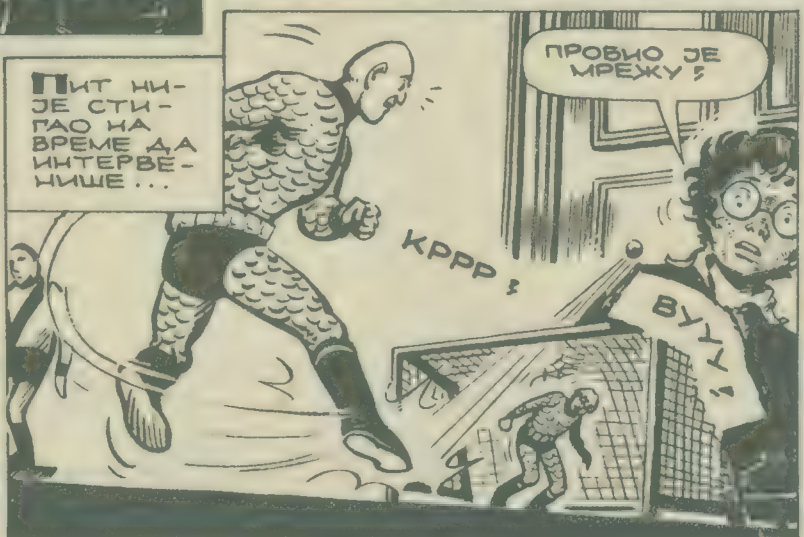

ЏЕПНА АРМИЈА: ЈУНАК ДАНА

ЏЕПНА АРМИЈА: ЈУНАК ДАНА

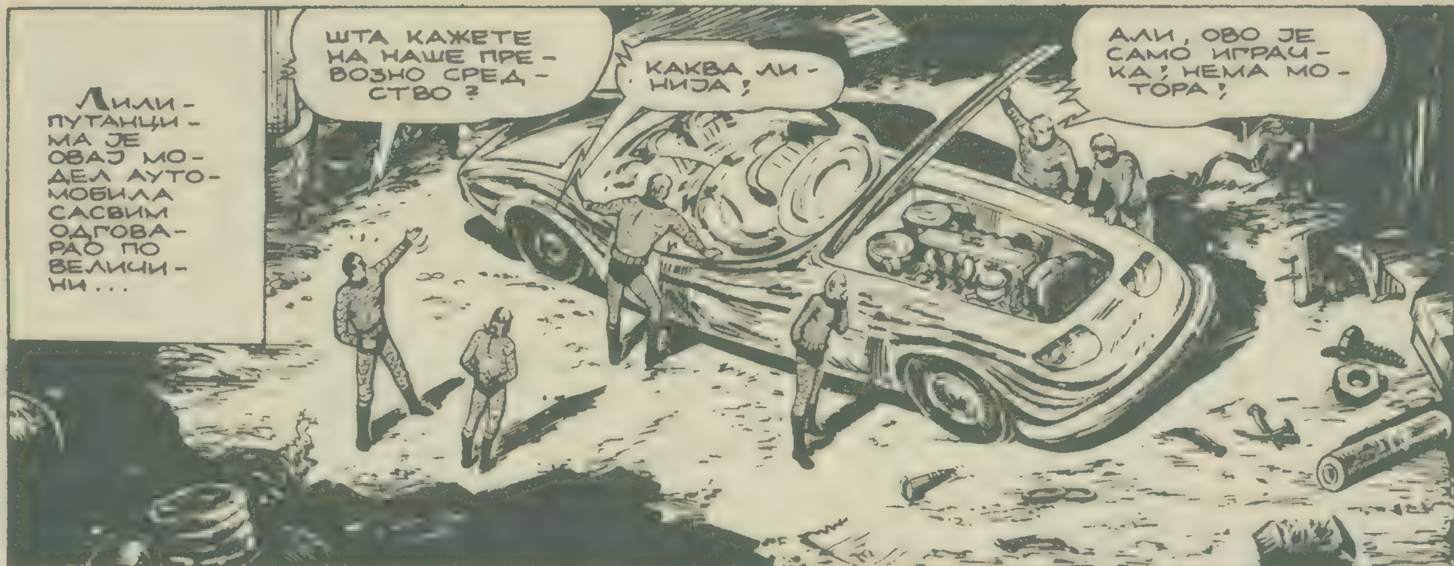

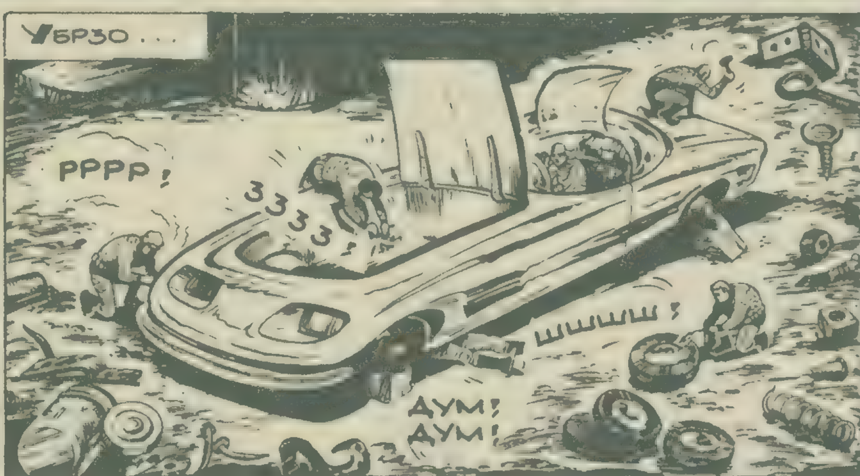

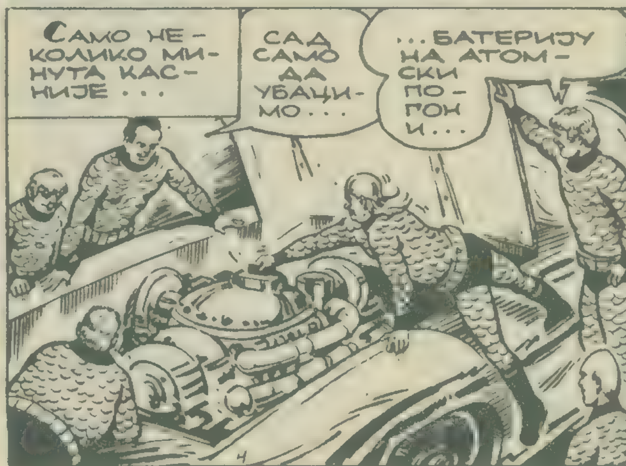

ЏЕПНА АРМИЈА: ЈУНАК ДАНА

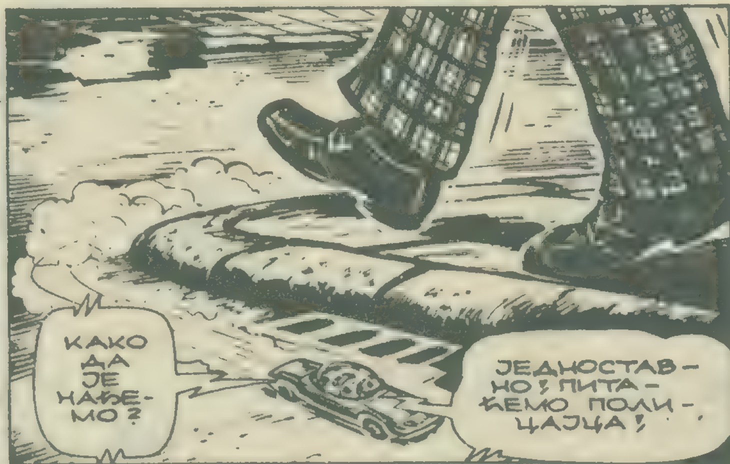

ЏЕПНА АРМИЈА: ЈУНАК ДАНА

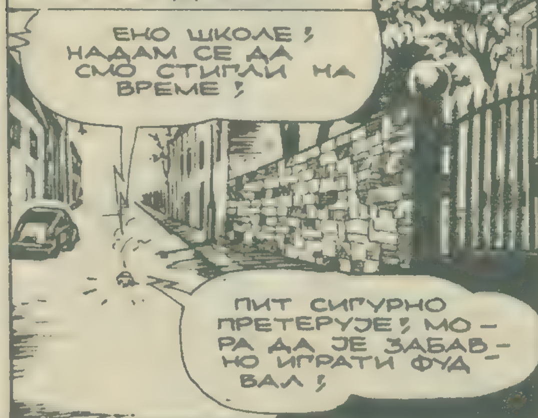

ЏЕПНА АРМИЈА: ЈУНАК ДАНА

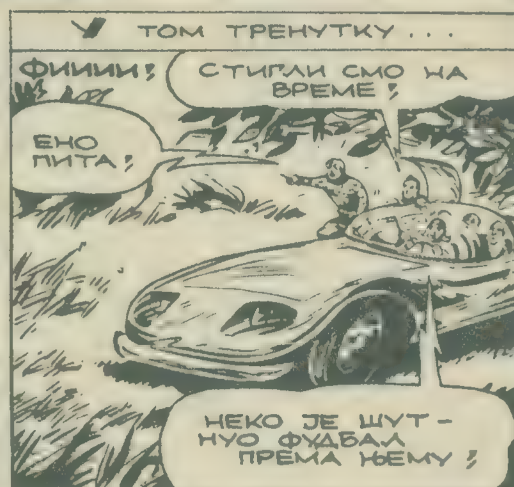

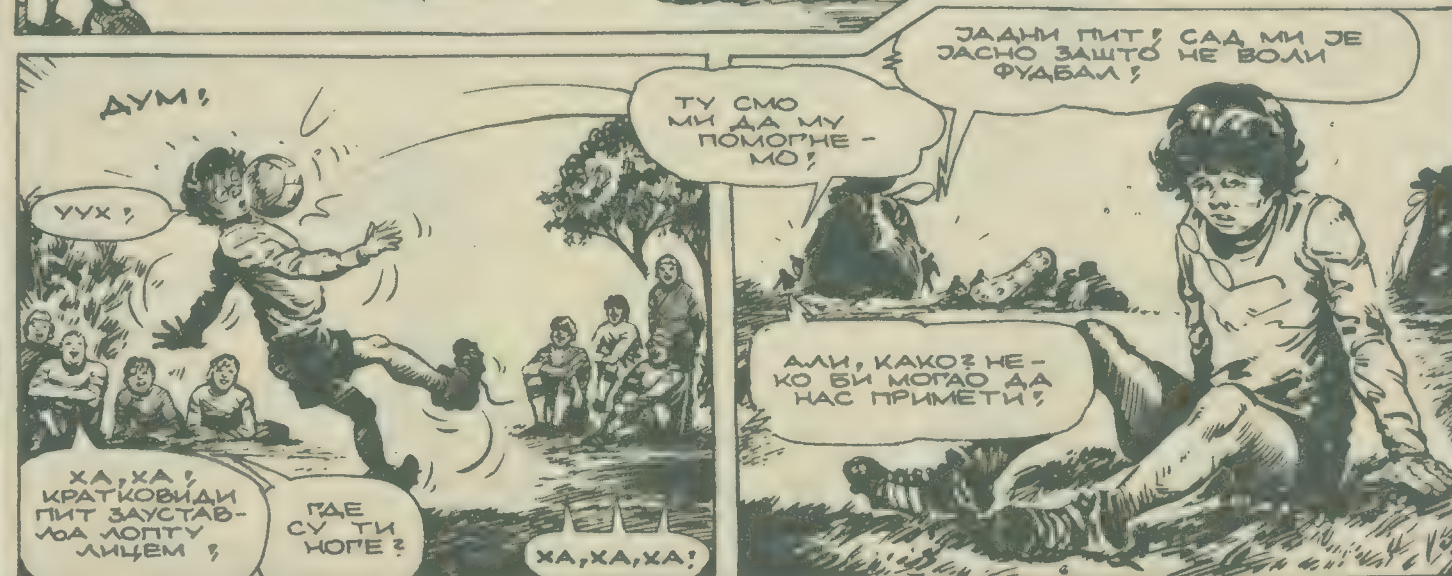

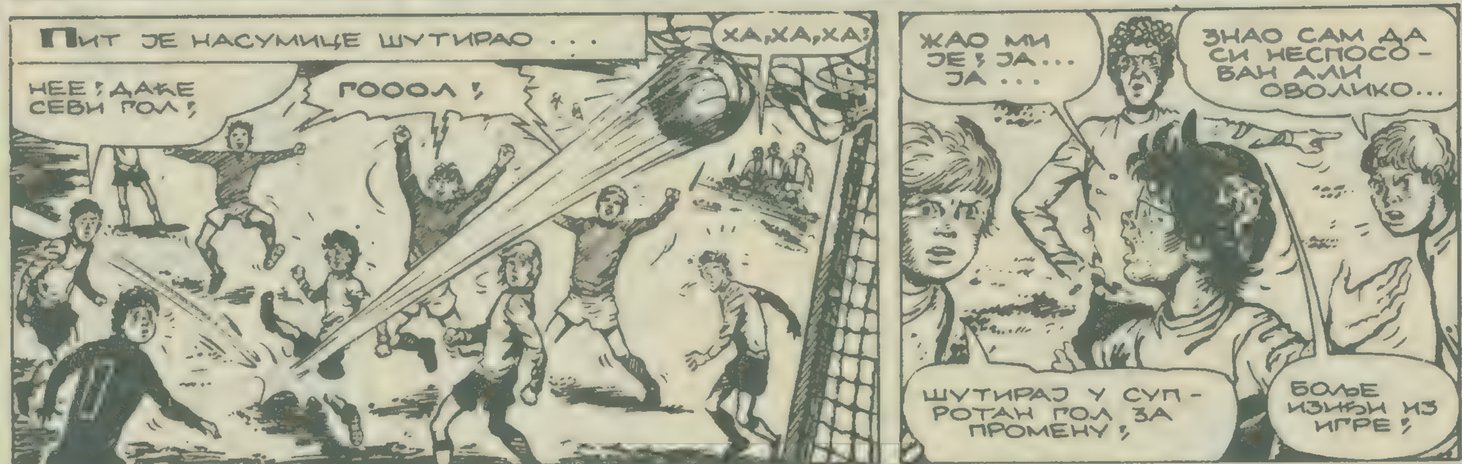

ЏЕПНА АРМИЈА: ЈУНАК ДАНА

ЏЕПНА АРМИЈА: ЈУНАК ДАНА

ЏЕПНА АРМИЈА: ЈУНАК ДАНА

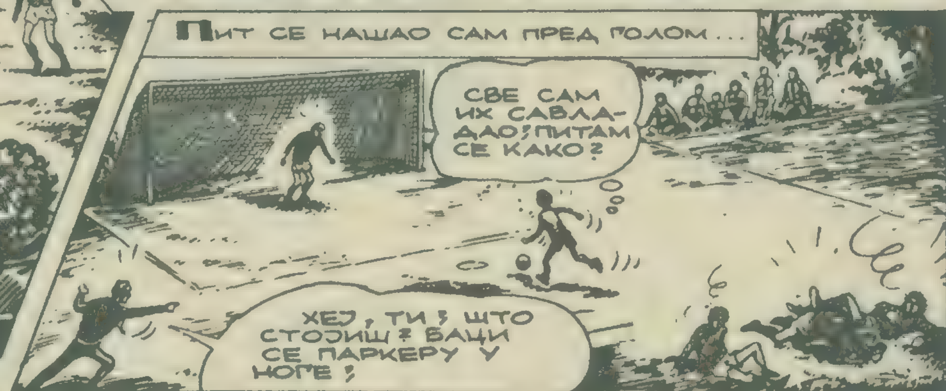

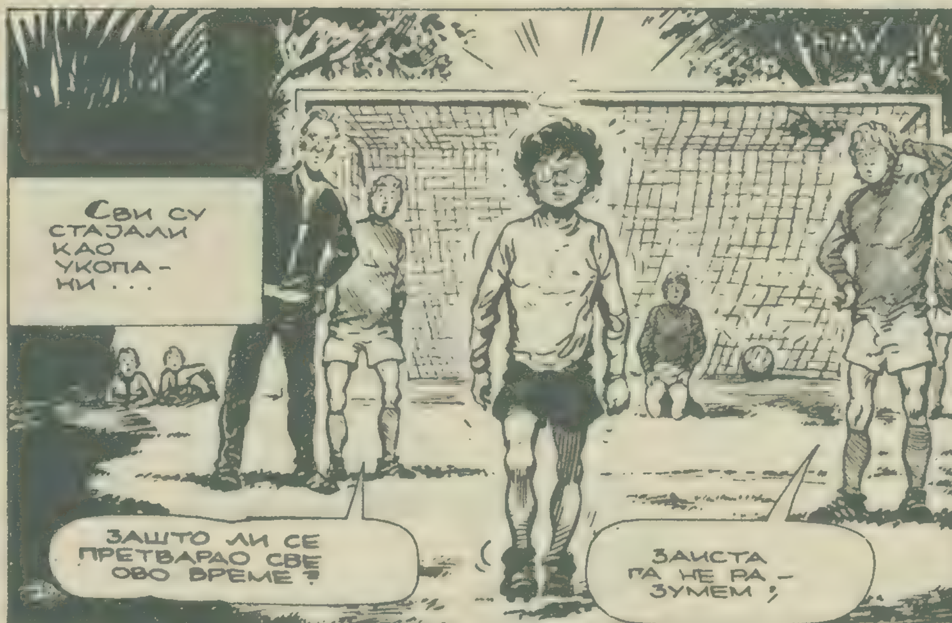

ЏЕПНА АРМИЈА: ЈУНАК ДАНА

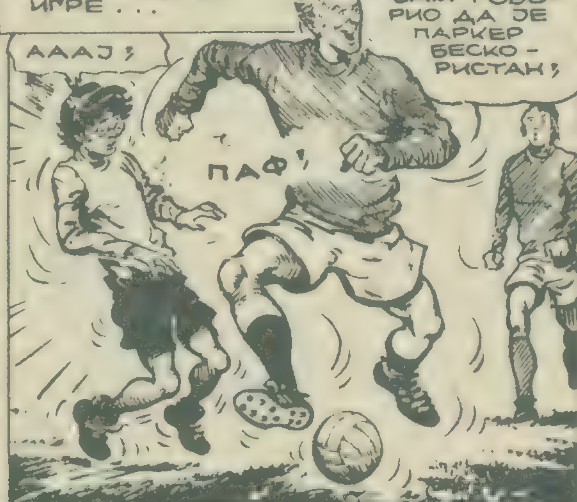

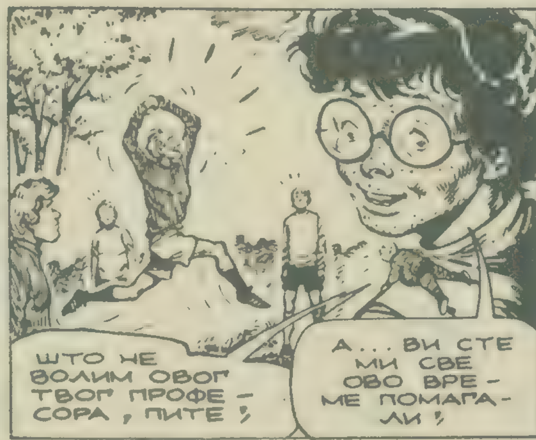

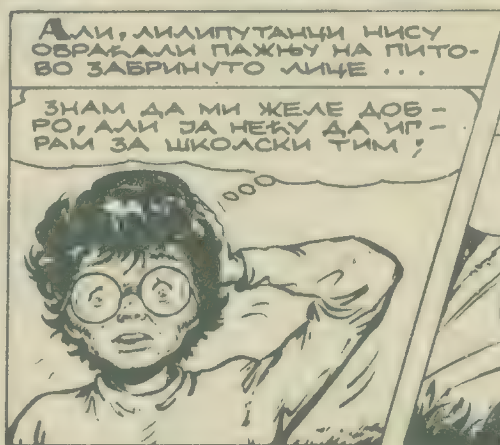

ЏЕПНА АРМИЈА: ЈУНАК ДАНА

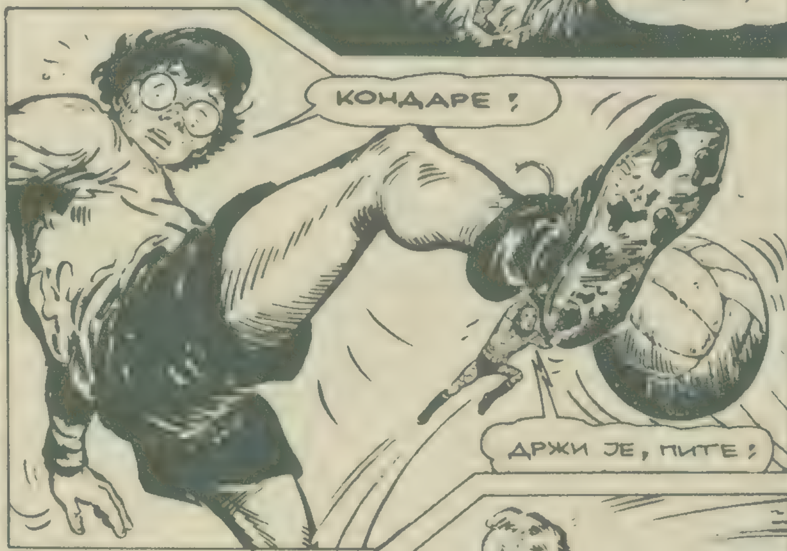

ЏЕПНА АРМИЈА: ЈУНАК ДАНА

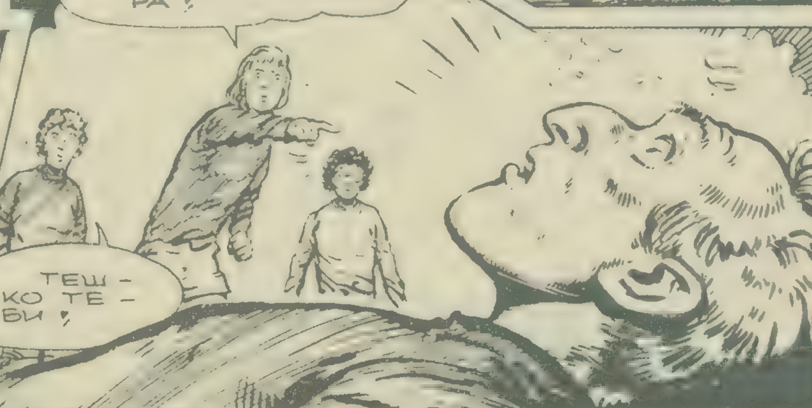

ЏЕПНА АРМИЈА: ЈУНАК ДАНА

ЏЕПНА АРМИЈА: ЈУНАК ДАНА

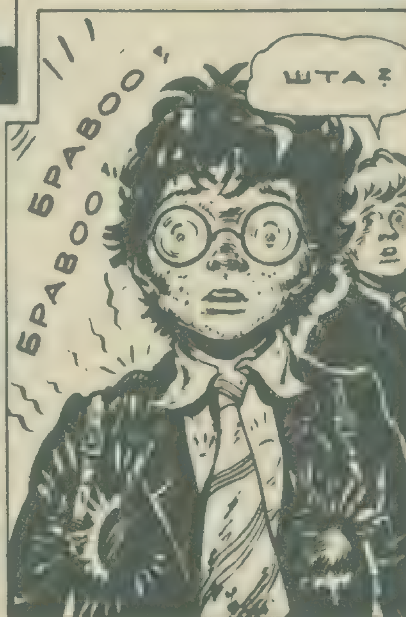

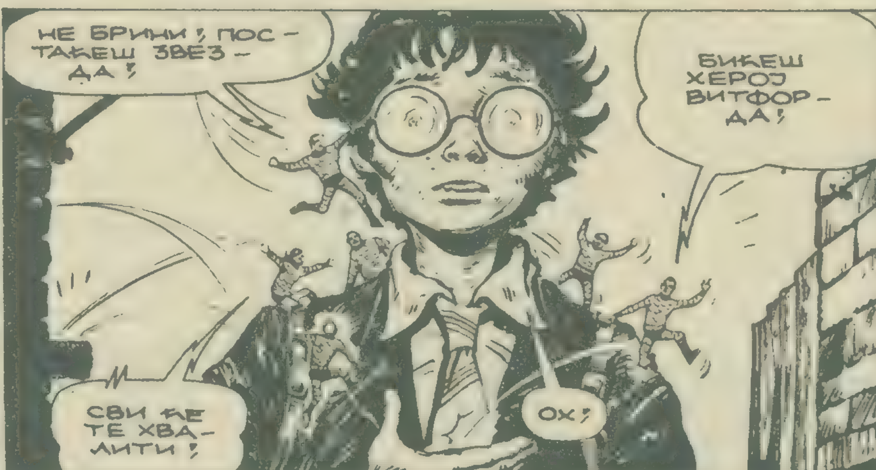

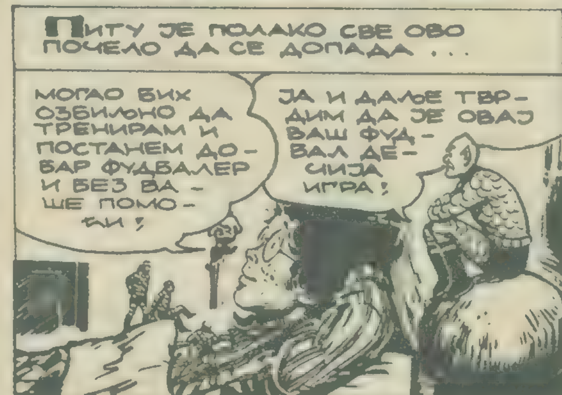

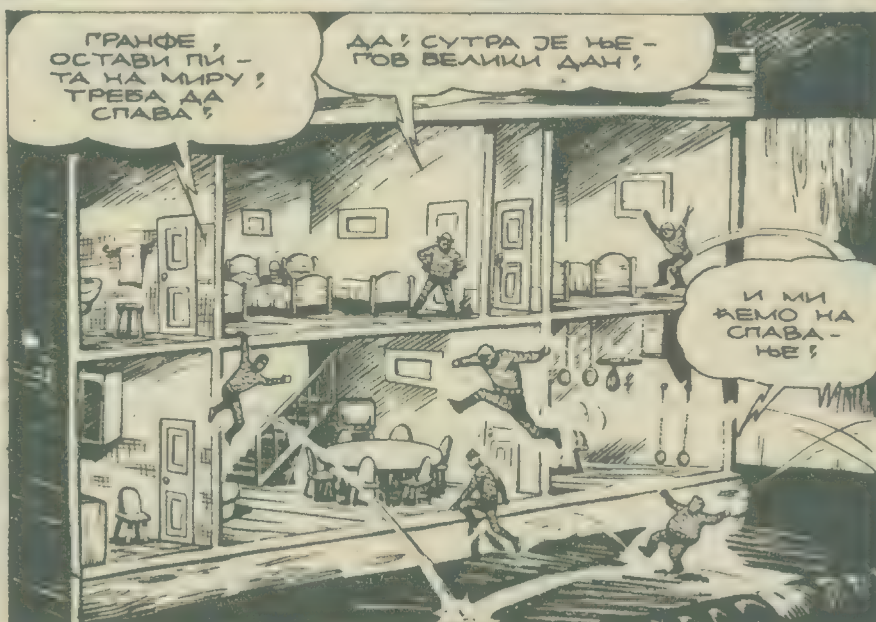

ЏЕПНА АРМИЈА: ЈУНАК ДАНА

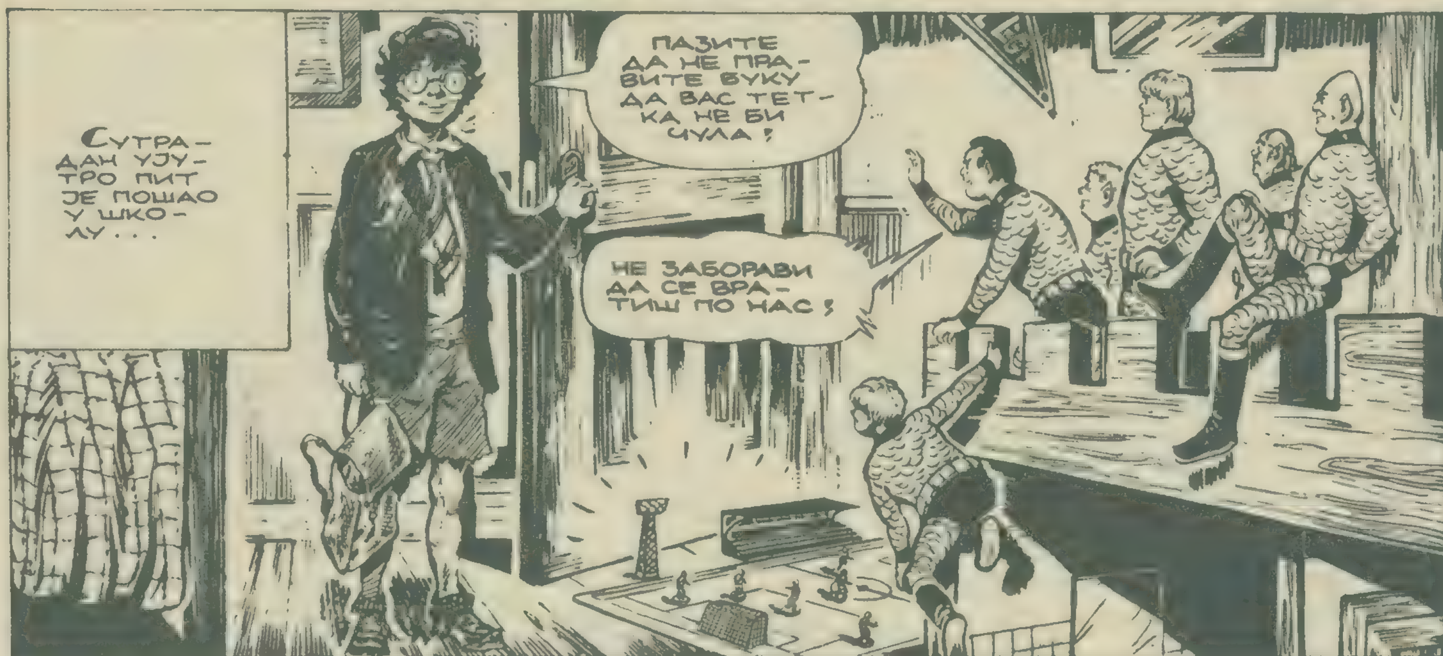

ЏЕПНА АРМИЈА: ЈУНАК ДАНА

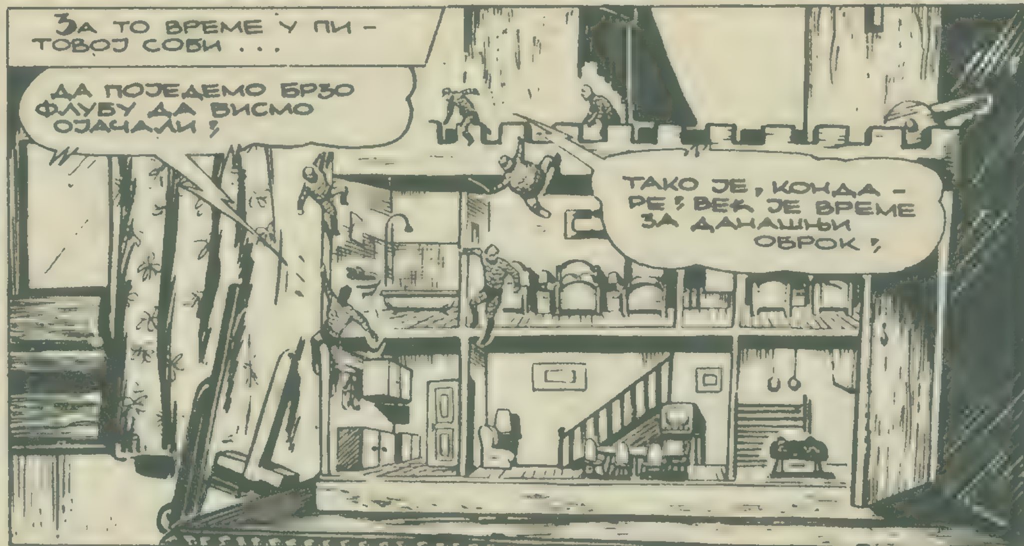

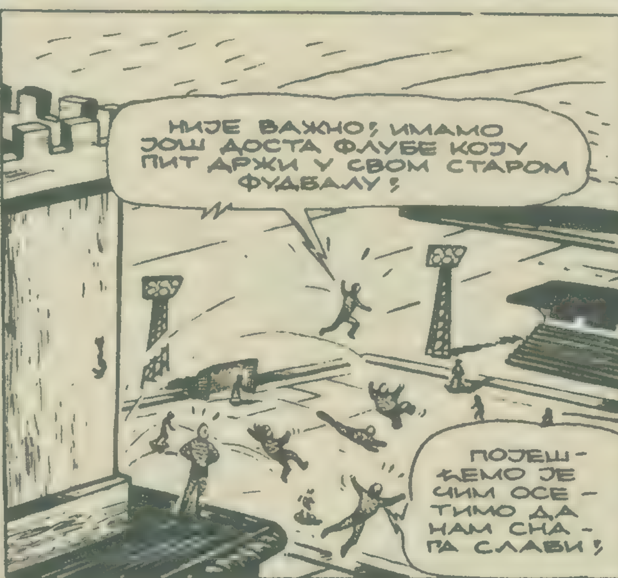

ЏЕПНА АРМИЈА: ЈУНАК ДАНА

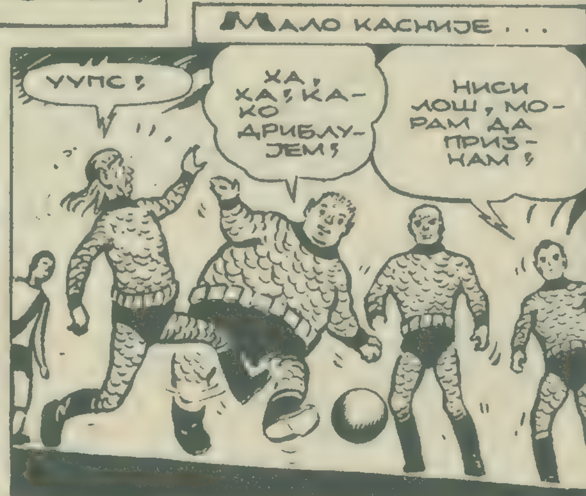

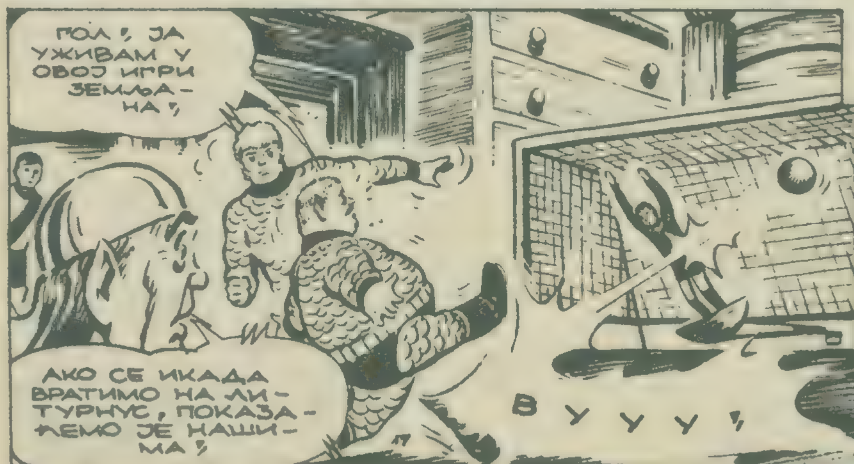

ЏЕПНА АРМИЈА: ЈУНАК ДАНА

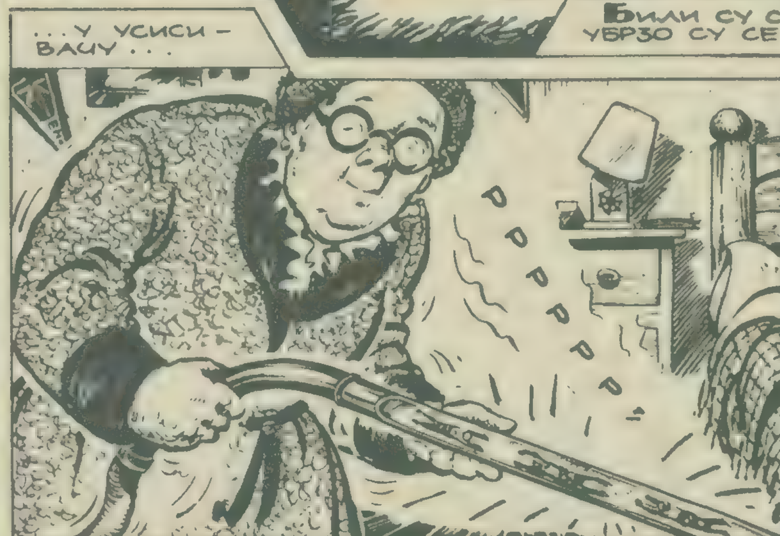

ЏЕПНА АРМИЈА: ЈУНАК ДАНА

ЏЕПНА АРМИЈА: ЈУНАК ДАНА

Али, и Гранф је био на ивици снаге ...

ВРАТИТЕ СЕ!

РЕКЛА БИХ ДА САМ ЧУЛА НЕКИ ПИСКАВ ГЛАС! СИГУРНО ШКРИПИ ПАРКЕТ!

Чишћење је настављено ...

РРРРРРР

ААААХ!

УУУХ!

ПОГУШИЋЕМО СЕ!

И када су лилипутанци изгубили сваку наду ...

КЛИК!

УУХ! ДОБРО ЈЕ! ПРЕКИНУЛА ЈЕ! УСКОРО ЋЕМО БИТИ СЛОБОДНИ!

Али...

ДА ИСПРАЗНИМ КЕСУ!

НЕЕ!

Кратковида тетка Мег није приметила шта испада из кесе ...

ФУУУУУТ

Питови пријатељи су се опет нашли у мраку ...

ИЗ ТИГАЊА У ВАТРУ, ШТО БИ РЕКЛИ ЗЕМЉАНИ!

ШТА ЋЕМО САД?

ИМАМО ПИШТОЉ! НАПРАВИЋЕМО РУПУ НА КАНТИ И ИЗАЋИ!

Али, на несрећу...

СТИГЛИ СТЕ НА ВРЕМЕ! КАНТА ЈЕ ПУНА!

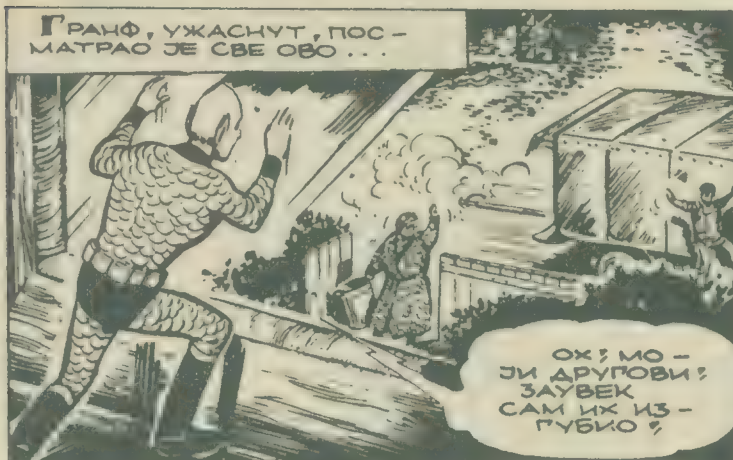
ДОБРО ЈУТРО!

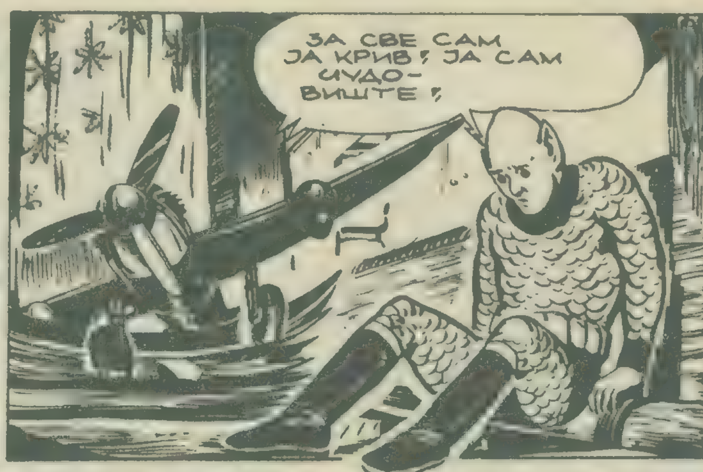
ЈЕСТЕ ЛИ СИГУРНИ ДА ОВОГ ПУТА НИСТЕ УБАЦИЛИ НЕШТО ОД ВРЕДНОСТИ?

НЕ БРИНИТЕ, У КАНТИ ЈЕ САМО ЂУБРЕ!

АХ, ТО МИ СЕ ДОГОДИЛО САМО ЈЕДНОМ!

ЏЕПНА АРМИЈА: ЈУНАК ДАНА

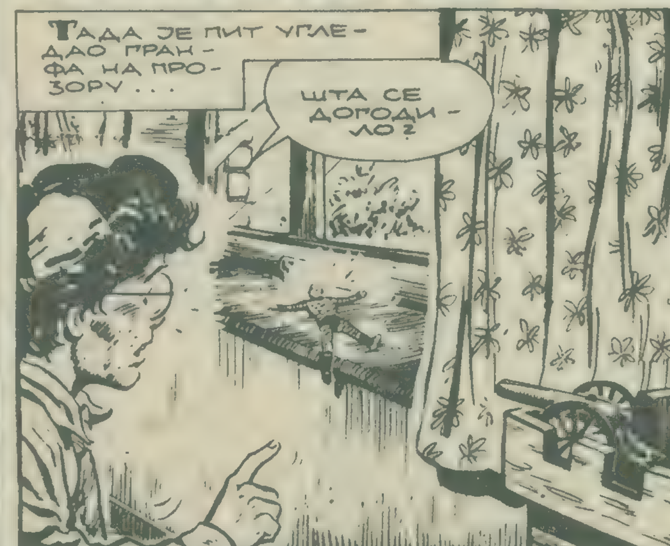

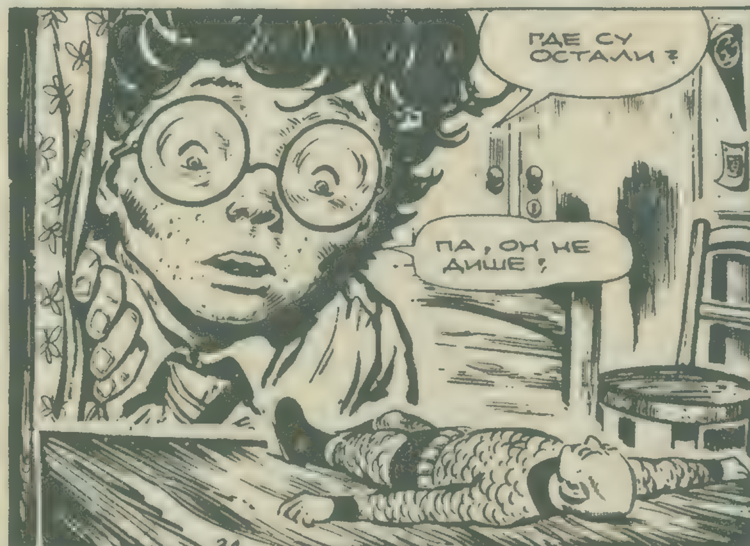

ЏЕПНА АРМИЈА: ЈУНАК ДАНА

ЏЕПНА АРМИЈА: ЈУНАК ДАНА

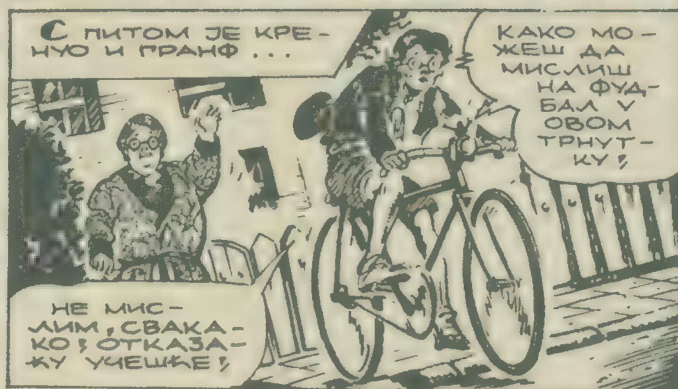

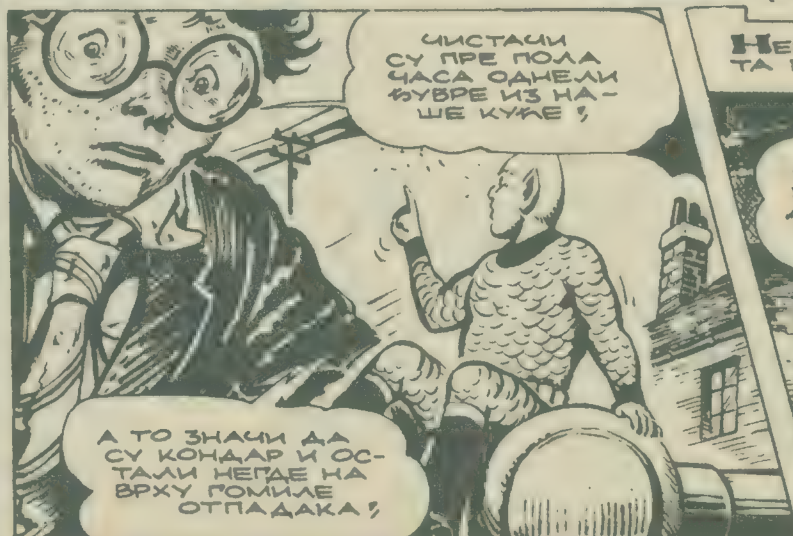

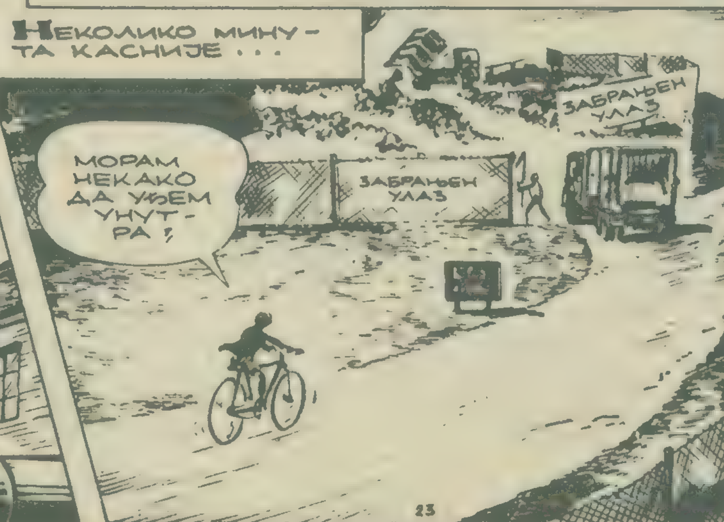

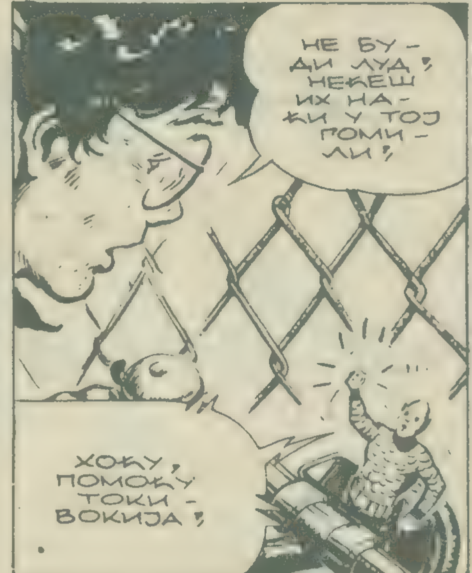

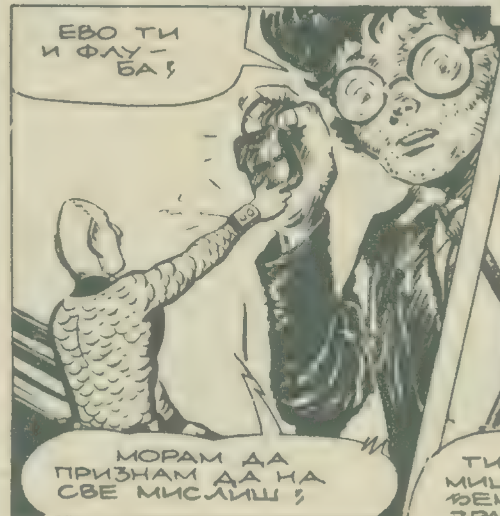

ЏЕПНА АРМИЈА: ЈУНАК ДАНА

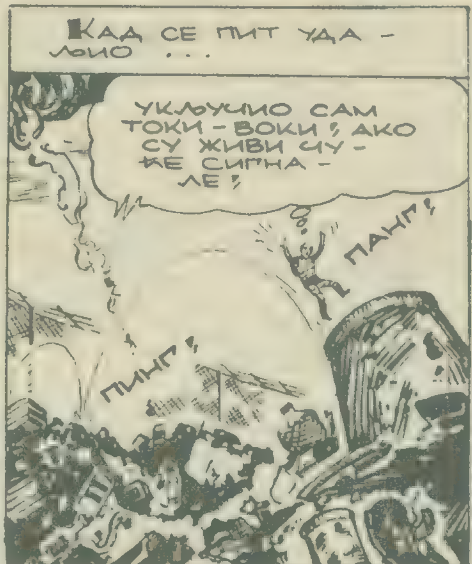

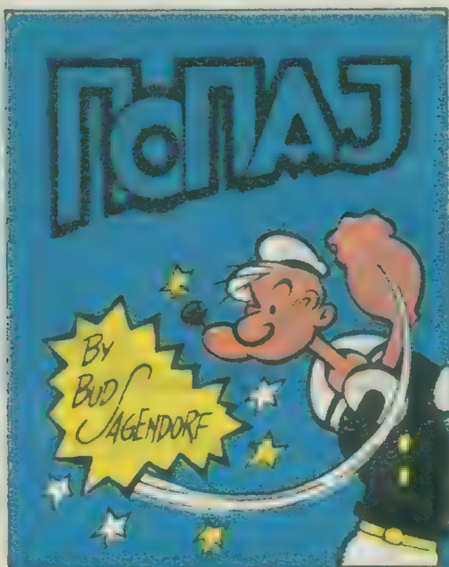

ПОПАЈ
By Bud Sagendorf

БАШ ЛЕП ДАН! ПОЗВАЋУ ПОПАЈА ДА МАЛО ПРОШЕТАМО ПО ПОЉИМА И ЛИВАДАМА!
МОЖЕМО ЧАК И ДА НАБЕРЕМО ДИВЉЕГ СПАНАЋА!

ГДЕ ЈЕ ПОПАЈ?
ЧИТА КИЋИ НОВУ КЊИГУ!

ЗДРАВО, ДРАГИ! СТИГЛА ЈЕ ТВОЈА ЉУБАВ!
НЕ СМЕТАЈ НАМ!
АХА! УПРАВО ЧИТАМО ЈЕДНУ ОДЛИЧНУ КЊИГУ!

АЛИ...?
?
САД СМО НА НАЈУЗБУДЉИВИЈЕМ МЕСТУ!
А ЗАНИМА НАС ШТА ДАЉЕ ДА БУДЕ!

А КАКВА ЈЕ ТО КЊИГА?
ИЗ НАУКЕ И ПРИРОДЕ! **А** ЈЕ ЗА АВИОН! **Б** ЈЕ ЗА БРОД!
А **Ц** ЈЕ ЗА ЦИПЕЛУ!

АЛИ...?
?
?
?
?

ЈЕДВА ЧЕКАМО ДА ВИДИМО ШТА ЈЕ **Д**!
АХА! МОГЛО БИ ДА БУДЕ И **ДИЊА** И **ДЕЛФИН** И **ДОМИНЕ** ...
БУКВАР
3-26
BUD SAGENDORF

ПРВИ ФИЛМСКИ СНИМАТЕЉ НА БАЛКАНУ

НА НИШАНУ МОДЕЛА 300

ДА БИ СНИМИО ИЛИНДЕНСКЕ УСТАНИКЕ, МИЛТОН МАНАКИ ЈЕ У УСПУТНИМ КРЧМАМА ОПИЈАО ЗЛОГЛАСНЕ АСКЕРЕ.

Милтон Манаки са својом »камером 300« од које се није раздвајао пуних 50 година.

Уочи избијања балканског рата 1911. године у Битољ, тада седиште вилајета, стигао је султан Мехмед Решад V. За ту прилику град је свечано украшен. Чак је, на брзину, подигнута и зграда у којој је султан, између осталог познат и по томе што се готово никад није трезнио, требало да проведе ноћ.

Кад је сутрадан, окружен бројном пратњом и снажним телохранитељима, кренуо низ степенице своје привремене резиденције, на петнаестак метара од улаза у зграду угледао је дрвене ногаре на којима се налазила нека црна кутија, налик на војничко сандуче за муницију. Иза ње вирило је узбуђено лице неког младића. У тренутку се султан, пијан, мада је још било јутро, истрезнио и загледао у ситну, вижљасту прилику обучену у свечано, црно одело.

Најближи сутланови официри и телохранитељи бацили су се на младића јер су, добро познајући прилике на овом немирном подручју, посумњали да пред собом имају атентатора. Видећи да му се зло пише, овај је повикао:

— Станите, Ваше величанство, желим да Вас сликам!

— Шта каже? — упитао је султан и кад је сазнао

Године 1912. Милтон је снимио и Бранислава Нушића, тада великог жупана у Битољу.

шта младић жели, заузео позу за сликање. Официрима који су запрепашћено зурили у њега нехајно је одмахнуо руком и наредио:

— Пустите дечка да зарађује свој хлеб!

Дечак је био први филмски сниматељ на Балкану. Милтон Манаки.

С дозволом битољског валије Милтон је 1903 године направио снимак турских аскера испред којих се налазе посечене главе македонских револуционара.

ПРИЛИКА ЗА СЛИКАЊЕ

Када је 1880. године богати спахија из села Авделе у Егејској Македонији добио и четврто дете, ситног али жилавог дечачића, одлучио је да му да име свог деде Милтона.

Милтон је, како то уосталом и приличи детету из угледне породице, одгајан на строго патријархалан начин. Кад је стасао за „науке", отац га је уписао у румунску основну школу. Али, за разлику од неколико година старијег брата Јанакија, Милтона школа није нимало привлачила. Једва је завршио два разреда гимназије. Ни претње оца, ни молбе мајке, нису могле да га натерају да се врати у клупу. „Изучићу занат!", одлучио је.

У избору заната помогао му је Јанакије, „рођени уметник", како је Милтон имао обичај да каже.

— Хајде да отворимо фотографски атеље — предложио је.

— Али, ја не знам ништа о томе — успротивио се Милтон.

— Ништа за то, научићеш! — одговорио је лаконски Јанакије и пожурио да брата подучи свему ономе што је и сам знао о фотографији.

Ускоро, у главној улици Јанине (град у Албанији) осванула је нова фирма: био је то фотографски атеље браће Манаки. Некако у исто време Јанакије је у Јанинској гимназији почео да предаје цртање и лепо писање, па је све чешће изостајао у атељеу. Тако је постепено сав посао преузео Милтон. А посла је било преко главе. Сав угледнији свет из Јанине и околних места хтео је да се фотографише и тако потомцима остави успомену.

Године 1897. Јанакије је премештан на рад у Битољску гимназију, па се цела породица, заједно с атељеом, преселила у Битољ. И овде, као и у Јанини, требало је пронаћи локал у главној улици. Како су имали новаца, браћи Манаки то није било тешко.

Македонски устаници за време суђења.

Посла у почетку није било много: Битољчани су се обично сликали приликом прослава манастирских слава или — кад им умре неко из најближе породице. Међутим, Милтон због тога није очајавао. Напротив. Та ко је имао више времена да ради за „свој грош".

Готово свакодневно, на коњу, наоружан својим фото-

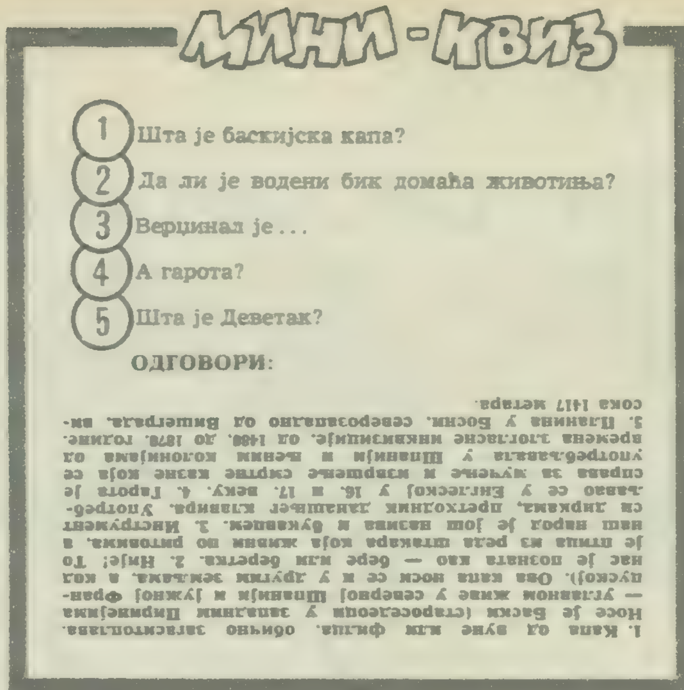
-апаратима, ишао је у обилазак суседних села и варошица. А то, крајем 19. века у Македонији, није било нимало једноставно. Наиме, да би се путовало било је неопходно добити дозволу битољског валије. И Милтон је добијао, али уз њу — и пратњу наоружаних аскера.

РАКИЈА ЗА АСКЕРЕ

Да би их се некако отарасио и стигао до шума у којима су се крили илинденски устаници и војводе. Милтон је у успутним крчмама нештедимице плаћао ракију аскерима. Њих није требало двапут нудити. Тако је Милтон могао покоји сат да проведе са револуционарима. За историју македонског народа снимци које је тамо правио од непроцењивог су значаја.

Сем снимака и филмова о борцима за народна права, њиховом извођењу на суд, мучењу и убијању, затим паљењу села и испаштању народа, честа тема Милтонове камере су фолклор и народни обичаји. Управо ови мотиви донели су му и једну (златну) од четири медаље на Међународној изложби у Букурешту 1906. године и назив „краљевско-дворског фотографа и кинематографа".

Фотографисати некот или нешто Милтону је било лако. Али, једног дана дошао је у ситуацију да то учини са самим собом, а то је већ било много теже. Па ипак, и у овој прилици он се снашао: поставио је апарат на одређену удаљеност и везао га танким конопцем за своју чизму. Затим је узјахао коња, заузео позу и — повукао ногом конопац. „Ауто-книпс" је био пронађен, бар на Балкану.

МИНИ-КВИЗ

1 Шта је баскијска капа?

2 Да ли је водени бик домаћа животиња?

3 Верцинал је . . .

4 А гарота?

5 Шта је Деветак?

ОДГОВОРИ:

1. Капа од вуне или филца, обично загаситоплава. Носе је Баски (староседеоци у западним Пиринејима — углавном живе у северној Шпанији и јужној Француској). Ова капа носи се и у другим земљама, а код нас је позната као — бере или беретка. 2. Није! То је птица из реда штакара која живи по ритовима, а наш народ је још назива и букавцем. 3. Инструмент са диркама, претходник данашњег клавира. Употребљавао се у Енглеској у 16. и 17. веку. 4. Гарота је справа за мучење и извршење смртне казне која се употребљавала у Шпанији и њеним колонијама од времена злогласне инквизиције, од 1480. до 1878. године. 5. Планина у Босни, северозападно од Вишеграда, висока 1417 метара.

ЗВЕЗДА ОД 107 ГОДИНА!

Године 1905. Јанакије је отпутовао у Париз а затим у Лондон. Тамо је једног дана, први пут у животу, угледао филмску камеру. Истог тренутка одлучио је шта ће понети Милтону као поклон. Пре него што је кренуо назад у Битољ, свратио је у једну од најбоље опремљених продавница фото-апарата и тамо купио „камеру 300". Његову радост због поклона брату умало нису помутили турски цариници јер су камеру, ту по њима крајње сумњиву направу, хтели да му одузму. Једини начин да је сачува, био је да да мито. И тако је прва камера на Балкану стигла у Битољ.

Милтоновом одушевљењу кад је сазнао за сва њена својства, није било краја. Одлучио је да је одмах испроба. Први кадар снимио је у дворишту куће у којем се налазила његова сто седмогодишња баба Деспина. Затим је снимио и мајку Лучију, сестре, двориште и кућу. Тај први Милтонов филм трајао је 10 минута.

„Камери 300" није избегао ни велики судски процес против Дамјана Груева и других револуционара, ни вешање илинденаца на мосту преко Драгора 1905. године. Њоме је са балкона своје куће Милтон снимио и победоносни улазак револуционарних чета у Битољ за време младотурске револуције.

Кад је 1912. године букнуо рат, Милтон је са својом камером кренуо на фронт, именујући самог себе за ратног сниматеља. Не плашећи се метака, неуморно је снимао збегове незаштићеног становништва, ровове, војнике и војводе. Упркос забрани, бележи и повлачење турске и долазак српске војске.

На жалост, добар део тог материјала, углавном документарног карактера, уништен је приликом немачког бомбардовања 1917 године.

ИНДИЈАНЦИ У БИТОЉУ

Престанком турске владавине, Битољ губи свој ранији значај. Нема више иностраних конзула и вицеконзула, њихових госпођа, официра и паша. Посла је све мање па је Милтон одлучио да у главној улици отвори биоскоп. Филмове је рекламирао на заиста оригиналан начин: ако је те вечери требало да се приказује филм о Индијанцима, онда је неколико Циганчића облачио у индијанска одела, стављао им на главе перјанице и, пошто би их посадио на коње и магарце, водио их кроз град. Обавезни део поворке чинио је оркестар.

Цене улазница за биоскоп биле су врло ниске, тек су покривале трошкове, па је Милтон тешко састављао крај с крајем. За време другог светског рата изгубио је и овај извор прихода јер је у једном пожару изгорео и његов биоскоп.

Животарећи од уштеђевине, с нестрпљењем је очекивао крај рата. Најзад, 1944. године у Битољ су ушле ослободилачке јединице Југословенске војске и први филмски сниматељ на Балкану пожурио је на улице да оком своје камере забележи овај историјски тренутак.

Међутим, те исте године деца из суседства увукла су се у његов атеље и, играјући се, уништила 5000 метара снимљене и развијене филмске траке. За Милтона то је значило непроцењив губитак.

Велики филмски ентузијаста и заљубљеник у камере умро је 1964. године. Иза њега је остало око 6 хиљада фотографија, 67 филмова снимљених у периоду од 1905. до 1930. године као и велики број неразвијених филмова и трака.

О. Вукадиновић

ПОДСТАНАР ОД 3 ТОНЕ

Прошлог лета угинуо је у франкфуртском зоолошком врту водени коњ Тони, један од најпознатијих становника овог врта. Имао је тада око 39 година. А 27 година проживео је у одељењу у којем су смештени слонови. Слон и водени коњ нису непријатељи, све приче о њиховој нетрпељивости измишљене су, што је Тони и доказао када је, силом прилика, постао подстанар у овом одељењу.

Наиме, пре тридесет седам година, тачније 1940. тада двогодишњак Тони остао је без крова над главом. Неколико ожиљака на његовом телу сведоци су пожара који је те године захватио врт у којем је живео. Једна греда захваћена пламеном пала је на њега и повредила га. Немајући куд са њим, управа зоолошког врта сместила га је поред једног слона.

После Тонијеве смрти у врту је остала његова три године старија дружбеница Гретел, која је, иначе, угледала свет у Нирнбергу а у Франкфурт је стигла 1951. године. Имали су шеснаест потомака, расејаних данас по многим зоолошким вртовима света.

Последњих недеља живота Тони се, прича чувар, осећао све немоћнији. А многи грађани Франкфурта, иначе Тонијеви чести посетиоци, још размишљају о томе како је овај водени коњ служио ранијем чувару слонова Францу Еку за јахање. Јер, добро је познато, ова животиња уме и те како да се разбесни и нема нимало милости за своју жртву. Њих двојица, међутим, слагали су се тако добро да је чувар могао и да се купа у његовом базену. Човек је, мора се признати, био више него храбар — није тако једноставно запливати поред грдосије која је последњих недеља живота тежила око три тоне. Додуше, био је већ прилично изнемогао.

ЧАСОВНИК, РАЧУНАР И ИНФОРМАТОР

Поред уобичајене функције дигиталног часовника и једноставног џепног рачунара, овај мали ручни инструмент нуди и мноштво часовничко-рачунарских комбинација, које савременом човеку могу много да користе. Укратко о неким његовим могућностима: штоперица са тачношћу од 1/100 дела секунде, сазнавање дана између два датума — од године 1900. до 2099. функције акустичког будилника, меморисање телефонских бројева, бројач телефонских разговора итд.

Инструмент је тежак 170 грама и висок 16 милиметара. Користи се помоћу 28 тастера, од којих се 6 стављају у погон прстима, а 22 помоћу штифта (на наруквици) или специјалне писаљке.

Фирма — произвођач ових минијатурних „чуда" наглашава да је ово само почетак и да тек треба очекивати даље, још много шире могућности примене оваквих „часовника".

galimint

дах свежине који говори са вама ...

Тако много нисте очекивали
од мале бомбоне:
да Вас освежи, да Вас разгали!
ГАЛИМИНТ — Ваш џепни сапутник!
У сваком тренутку — право освежење
— ГАЛИМИНТ бомбоне

море свежине у устима

КУРС ЗАПАД-СЕВЕР!

— ГЛАСИЛО ЈЕ КОБНО УПУТСТВО ПОТКРМАРА БЛЕЈКА СМЕНИ ЗА КОРМИЛОМ ПАРОБРОДА »МОХИГАН«. ПРВИ ОФИЦИР БИО ЈЕ ПРИСУТАН АЛИ НИЈЕ ИЗУСТИО НИ РЕЧ.

Нов новцат путнички пароброд „Мохиган“ прошао је поред острва Вајт на курсу за катастрофу. Није пловио за Њујорк, како су то веровали 53 путника и 113 чланова посаде, већ је хитао ка својој воденој гробници, ка стењу Манакл близу обале Корнвола.

Најчудније од свега било је што је злосрећни курс одређен стотинама миља далеко од места трагедије и нико га потом није исправио.

ЈАСНА ОПОМЕНА

„Мохиган“ је кренуо на своју прву и последњу пловидбу из кентске луке Грејвсенд 13. октобра 1898. године под командом капетана Грифитса, искусног морепловца којем су већ били поверавани велики прекоокеански пароброди.

Сутрадан је брод био већ далеко од Грејвсенда. У 10 ујутро кормило је преузео поткрмар Цадери.

— **Пловимо на запад — три четврт север** — рекао је човек кога је сменио. На видику је било острво Вајт.

Поткрмар Бат преузео је кормило у 4 по подне. „Запад-север“, гласило је упутство његовог претходника поткрмара Блејка и он га је послушао будући да се први официр Кауч, у чијем је присуству смена извршена, није умешао ниједном речју.

Још мало и на видику се указао светионик Едистон — јасна опомена и упутство свим бродовима да скрену јужније. Поткрмар Цадери, који је изишао на палубу да удахне свежег ваздуха после поподневног одмора, видео га је сасвим јасно.

— **Чаробан призор!** — узвикнула је усхићено госпођица Роденбуш, млада америчка оперска певачица која се са маћехом враћала у домовину.

У 5 по подне капетан Грифитс изненада се појавио иза Батових леђа. Ћутећи, осмотрио је курс и, на Батово олакшање, одмах се удаљио. По својој прилици, закључио је да је све у реду.

У 6 сати Бат је предао кормило поткрмару Аугусту у присуству другог официра.

— **Запад-север!** — рекао је.

— **У реду** — одговорио је поткрмар Аугуст.

Други официр није изустио ни реч. Трагични курс је потврђен.

У 6 и 30 у салону је постављено за вечеру. Госпођица Роденбуш и њена маћеха, госпођа Грандин, међу првима су заузеле места. Међу последњима је стигла госпођа Комптон Свифт која је до тада брижљиво дотеривала тоалету.

Низали су се минути а „Мохиган“ је пловио истим курсем. Али, сада су га већ приметили са обале и небом су почеле да шарају ракете упозорења

Тачно у 6 сати и 50 минута пала је наредба да се зауставе машине. Али, било је већ касно. Још пола минута и пароброд је ударио у стење Манакл.

Гости у трпезарији поскочили су од потреса. Један стјуард стуштио се низ степенице и повикао:

— **Спасавајте се! Сви на палубу!**

ЖЕНЕ НА ЈАРБОЛЕ!

У салону је настала пометња. Ипак, већина гостију се без тешкоћа домогла палубе.

За то време брод се већ опасно искренуо налево. Леви чамци искренули су се на супротну страну и нашли у положају незгодном за руковање. С командног моста зачула се капетанова заповест:

— **Најпре жене и деца!**

Морнари су се ухватили укоштац с првим чамцем на левом боку али се он због нагнутог положаја заглавио.

Таласи узбурканог мора већ су кидисали на путнике док се брод спуштао све ниже. Тонуо је брзо. Морнари су дигли руке од заглављеног чамца и прихватили се другог који су успели да спусте у воду. Двадесет седам путника отиснуло се од „Мохигана“.

У тај час лађа је задрхтала од експлозије — по својој прилици вода је допрла до котлова.

Први официр Кауч издао је наредбу да се пресеку конопци свих чамаца како их брод не би повукао. Изгледало је да ће се то догодити сваког секунда.

Капетан Грифитс стајао је на командном мосту и с очајањем гледао шта се догађа с његовим лепим бродом. Преостала је још само једна команда.

— **Попните што више жена на помоћне јарболе!** — довикнуо је морнарима. Надао се да је вода довољно плитка да катарке остану ван ње.

Капетан се и даље држао за ограду моста. Брод је тонуо и он са њим. Било је седам сати и четири минута.

ШКОЛОВАН ВРИСАК

Госпођа Комптон Свифт у једном тренутку је помислила да ју је чамац повукао дубоко доле, под труп брода. Али, тада је чула неки неразговетан глас и схватила је да се налази на површини, под преврнутим чамцем. Покушала је да се ослободи али је осетила оштар бол у стопалу: било је нечим прикљештено.

Одједном, нечије тело ударило је у њу, и госпођа Свифт сакупила је сву снагу да га придржи. Зачуо се хистеричан врисак.

Госпођа Комптон Свифт ухватила је себе како сасвим хладно размишља о томе како то вриштање одаје школован глас. Дабоме, била је то госпођица Роденбуш. „Добро је“, помислила је. „Ако нас ништа друго не спасе, спашће нас њен моћни алт“.

У 7 часова и 20 минута спасилац Џемс Хил и његова екипа кренули су чамцем ка стењу Манакл и попришту бродолома. Одједном, угледали су преврнут чамац и зачули вриштање госпођице Роденбуш. Похитали су у помоћ. Госпођица Роденбуш била је жива и здрава али је друга особа остављала сасвим супротан утисак.

— **Ову можемо слободно да оставимо** — рекао је један спасилац. — **Мртва је.**

Госпођа Комптон Свифт следила се од ужаса на ове речи.

— **Нисам мртва!** — повикала је. — **Спасите ме!**

Спасилац Франсис Трип прешао је у њихов чамац и секиром пресецепио дрвену греду која је притискала ногу госпође Комтон Свифт о једну подводну стену. Џемс Хил је испалио три беле ракете да позове појачање и вратио се на обалу са својим преживелима. Искрцао их је и кренуо натраг, а када се приближио олупини зачуо је узвике са јарбола.

★ ★ ★

Преживели су се постепено вратили кућама а тела утопљеника пронађена су и сахрањена у заједничкој гробници.

Потом је почела владина истрага. Све време јарболи „Мохигана“ штрчали су из воде, упозоравајући на стење Манакл живље од ма каквог светионика.

Истрага у Лондону се отезала. Проверавало се да ли су „Мохиганови“ компаси били у реду и да ли се могао пронаћи неки други разлог за његов самоубилачки курс. Најзад, 29. новембра, истрага је закључена налазом који је свако знао још на њеном почетку: да се брод насукао зато што је код Едистона кренуо погрешним курсем запад-север. Ни речи о томе зашто је овај курс изабран.

Убрзо потом олупина „Мохигана“ склизнула је низ стену и јарболи су нестали са хоризонта.

Б. Д.

КРАЈ
ЈЕДНЕ
ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ

МОЋНИ Л

АРДАЗАНЕСОВА СТРЕЛА ПРОМАШИЛА ЈЕ ЦИЉ. ЊЕГОВ ПРОТИВНИК АЕРОБИНДИЈЕ ЗАРОБИ ГА У МРЕЖУ, А ЗАТИМ ГА ПРОБОДЕ МАЧЕМ. ДРЖЕЋИ СЕ ДОГОВОРА, ПЕРСИЈАНЦИ НАПУСТИШЕ РИМСКУ ТЕРИТОРИЈУ . . .

У сасанидској Персији поло је био краљевска игра у којој су често учествовале и — жене. Краљ Кусру, који је земљом владао почетком 7. века, и његова жена Ширин проводили су сате у овој игри.

Хуни су прешли границу! — вест је брзином муње пролетела Царством.

Захваћено паником, становништво Персије чекало је даљи развој догађаја. Њиховог владара краља Бахрама Гура то на изглед није узбудило. Праћен неколицином својих дворјана, одјахао је у правцу Азербејџана — у лов.

КРВАВО СЛАВЉЕ

Само они најближи краљу знали су да њихов лукави владар није одустао од борбе. Под окриљем ноћи, у потпуној тишини, његови ратници су се приближавали непријатељском положају. Чули су се само звуци разузданог славља противничког табора. Хуни су славили своју победу — прерано.

Јер, иако је сасанидски двор „напуштен" од свог краља већ послао Хунима и њиховом вођи, великом кану, поклоне и уверавања о потпуној покорности, у то исто време Бахрам Гур је

Ударну снагу персијске војске представљала је моћна коњица. Веште ратнике и њихове коње штитили су оклопи од жице или металних плочица. Често се на врху шлема или коњске главе налазила и украсна кићанка од свиле.

ОВАЦ БАХРАМ ГУР

тајно крстарио планинама на северу државе скупљајући војску.

Напад је дошао изненада. Лукави краљ наредио је својим ратницима да осушене воловске коже напуне шљунком и да их вежу за своје коње. Ратнички поклици персијских војника, грмљавина копита у јуриш ном галопу и заглушујућа бука шљунком испуњених кожа ужаснули су освајаче. У потпуном расулу, захваћени паником, страшни Хуни дали су се у бег.

Још једна најезда Хуна је одбијена. Овога пута ратнички плен био је богат — главе великог кана и његове жене. Моћном ловцу, како је народ звао Бахрама Гура, припала је и краљевска круна пораженог, украшена хиљадама скупоцених драгуља.

ЗЕМЉА РАТНИКА

Сасанидска држава, или како је историја још бележи, Новоперсијско Царство, основана је 226. године на темељима некадашње моћне античке Персије. Била је то последња од великих цивилизација на подручју иранске висоравни.

Да би се пред све жешћим нападима Хуна, Турака и Татара одржала — морала је то да буде земља ратника. Јер, непријатељска номадска племена из централне Азије насртала су на северне границе Царства намећући Персијанцима непрекидне борбе.

Лукави Бахрам Гур само је један од сасанидских краљева који је највећи део свог живота морао да проведе одбијајући најезду варвара. Овај владар, кога су одгојили пустињски Арапи, није могао ни да сања да ће баш они, два века касније, у име исламске вере и културе, донети коначан слом његовом царству.

У то доба унутрашњих немира и у самој земљи, Бахрам Гур је успео да заведе ред. На крају његове владавине, 440. године, семе нових друштвених односа већ је било посејано. Јер, иако се краљевска власт као и до тада заснивала пре свега на војној моћи, промене у технологији и тактици ратовања донеле су са собом и промене у односима у друштву. Тешка пешадија и двоколице доминирале су старим светом. Ново доба донело је појаву коњаника.

А издржавање коњице било је далеко скупље од издржавања пешадије потпомогнуте са неколико борних двоколица. Јаку коњицу могли су да имају номадски народи, као што су били Хуни или Турци, или се она могла створити првостепеним преласком на вид друштвене организације који данас називамо — феудалним.

Ма колико се по форми разликовале, све феудалне државе имале су нешто заједничко — коњанике који се претварају у повлашћени друштвени слој и којем краљ плаћа за услуге. Плата су земљишни поседи и повластице, а од њих се очекивало да редовно плаћају таксе и верно служе краљу и ратују.

Иако се сасанидска држава у време владавине Бахрама Гура не може назвати феудалном у правом смислу те речи, ипак је у робовласничке односе почело да продире и много новог.

Тако је, кад год је кретао у рат против Хуна или Римљана, вешти владар предводио једну од најбољих војски за коју се у то време знало.

Сребрни тањир типичан је за сасанидску уметност. На овоме видимо краља у лову на дивљег вепра.

КРАЉЕВСКИ ПОЛО

Велике окршаје могао је тада да реши и витешки договор. Када су се једном краљ Бахрам и римски генерал Прокопије срели на бојишту, договорише се да победника одлучи борба двају ратника. Римљани одабраше извесног Аеробиндија, а Персијанци јунака Ардазанеса.

Ардазанесова стрела промашила је циљ. Вешти Римљанин одмах зароби противника у мрежу, а затим га прободе мачем. Држећи се договора, Бахрам је напустио римску територију.

Елиту сасанидске војске представљала је коњица. Били су то ратници обучени у оклопне кошуље од жице или металних плочица, наоружани копљима, мачевима, буздованима, луком и стрелом. И њихови коњи имали су заштитне оклопе од кожних или металних плочица.

У састав коњице улазиле су и лакше наоружане јединице — сачињавали су их обично Арапи — које су имале задатак да извиђају и да се упуштају у мање чарке. У опсаде су кретали стрелци са правоугаоним штитовима од трске и пешадија наоружана копљима и мачевима.

Значај коњице у рату подстакао је и развој коњичког спорта и допринео развитку игара као што је поло. Напорна и оштра игра захтевала је савршено владање вештином јахања, али у сасанидској Персији то није била само привилегија мушкараца — поло су играле чак и дворске даме, обично предвођене краљицом.

Последње раздобље Сасанидског Царства протекло је у исцрпљујућим борбама са Византијом и покушајима да се одбију све опаснији наортаји Арапа. Средином 7. века дошао је и коначан слом — Персија постаје део велике арапске државе.

Њена пропаст представљала је и крај последње од великих древних цивилизација. Темељи новог света су постављени.

М. И.

БИ ЏИЗ (BEE GEES)

О групи БИ ЏИЗ, која се већ скоро деценију и по држи на самом врху светских поп-догађаја, познато је скоро све. Ипак, због наших млађих читалаца, подсетићемо се неких занимљивих детаља из њихове каријере. Име групе је настало од иницијала једног од браће Гиб (Gibb), Берија Гиба. Поред Берија, рођеног септембра 1946, у групи су још и близанци Робин и Морис, рођени децембра 1949. године. Њихови родитељи су 1958. године из родног Манчестера емигрирали за Аустралију тако да многи ову групу сматрају аустралијском. Дечаци су од малих ногу показивали велико занимање за музику и изузетан таленат, тако да су одмах по доласку у Аустралију наступали на радију, а нешто касније добили су и своју сопствену недељну ТВ серију.

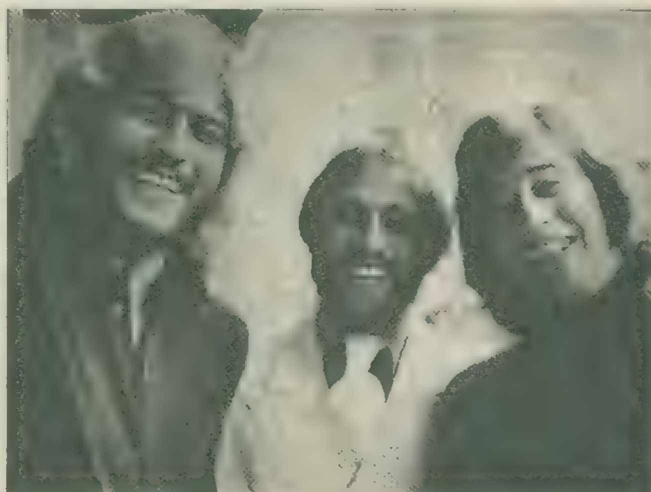
Године 1963. излази им прва сингл-плоча „Три пољубца љубави" (»Three Kisses of Love«) која доспева и на листу двадесет најпопуларнијих. Затим у периоду 1965/66, долази неколико успелих дискографских остварења: »Spicks and Specks«, »I Was a Lover«, »A Leader of Men«, »Wine and Woman«, после чега БИ ЏИЗ постају група број један у Аустралији. У то време им се прикључује бубњар Колин Питерсен (Colin Petersen) и гитариста Винс Мелони (Vince Melouney). Ова постава снима и прву ЛП плочу под називом »Bee Gees First«. Композиција која је групу учинила познатом и у Енглеској издата је 1967, а назив јој је био „Несрећа у њујоршком руднику 1941" (»New York Mining Disaster 1941«). Хитом „Масачусетс" (»Massachussetts«) достижу у популарности чак и легендарне БИТЛСЕ. Следеће две године група је издала неколико хитова као што су „Свет" (»World«), „Речи" (»Words«) који су били слушани са подједнаким интересовањем и у Енглеској и у Америци. После тога долази до неких размимоилажења у групи. Одлази Винс Мелони који оснива сопствени састав, а затим групу напушта и Робин Гиб сматрајући да ће као солиста имати више успеха. Међутим, после успешног сингла »Saved By the Bell« он увиђа да као појединац неће много постићи.

Године 1970. поново се састају да би само годину дана касније плочама „Пусти дани" (»Lenely Days«) и „Како да излечим сломљено срце" (»How Can You Mend a Broken Heart«) повратили стару славу и по броју продатих плоча поново се сврстати међу водеће поп-групе. Неколико година касније, 1975, издају албум „Главни правац" (»Main Course«) који достиже платинасти тираж, а само годину дана касније новим ЛП-ијем „Деца света" (»Children of the World«) потврђују дотадашње успехе.

Данас поново имамо прилику да често слушамо браћу Гиб и њихов најновији хит „Ноћна грозница" (»Night Fever«), који је већ неколико недеља на првим местима листа популарности у Енглеској и Америци. Сингл „Ноћна грозница" скинут је са дупле ЛП плоче „Грозница суботње вечери" (»Saturday Night Fever«) на којој се нашла музика из истоименог филма. Браћа Гиб су компоновали комплетну музику за филм и написали све текстове. Сви који су гледали филм и слушали музику одају им за ово пуно признање.

На крају да кажемо нешто и о плановима групе. После припрема нових музичких материјала који ће се појавити већ почетком јесени, група ће овог лета кренути на педесетодневну турнеју по САД названу Грозница 78 (Fever 78).

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

НОЋНА ГРОЗНИЦА (NIGHT FEVER)

Музика и текст: БИ ЏИЗ
Изводи: БИ ЏИЗ

Listen to the ground:
there is movement all around
There is something going down,
and I can feel it.

On the waves of the air,
there is dancin' out there.
If it is something we can share,
we can steal it.

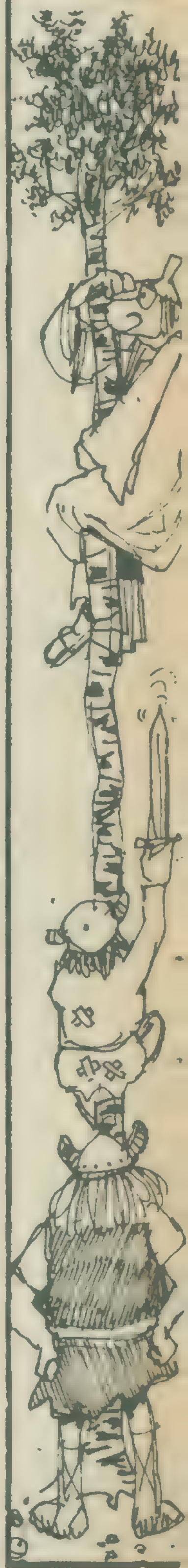
And that sweet city woman,
she moves through the light.
Controlling my mind and my soul.

When you reach out for me, yech,
and the feelin' is bright, then I get night fever, night fever.
We know how to do it.
Gimme that night fever, night fever.

We know how to show it.
Here I am, prayin' for this moment
to last, livin' on the music so fine,
Borne on the wind, makin' it mine.
Night fever, night fever.
We know how to do it.

Gimme that night fever, night fever.
We know how to show it.
In the heat of our love,
don't need no help for us to make it.

Gime just enough to take us to the mornin'.
I got fire in my mind.
I got higher in my walkin'.
And I'm glowin' in the dark;
I give you warnin'.

★КОРАК★

Ових дана појавила се прва сингл-плоча сарајевске групе КОРАК у продукцији ДИСКОТОН-а. На А страни овог сингла нашла се композиција „Рођендан", док је на В страни „Путоказ", нумера с којом је КОРАК наступао на фестивалу „Први аплауз 77" у Бањалци и имао запажен успех.

Састав је основан 1976. године и за кратко време његови чланови — Златко Николић (гитара), Суад Танковић (водећи глас и акустична гитара), Драган Пецикоза (бубњеви) и Мирза Трбоња (бас-гитара и флаута) — приближили су се најпопуларнијим сарајевским поп-ансамблима. Група свира добру музику уз брижљиво одабране текстове што им гарантује успех.

ТОП-ЛИСТЕ

ЈУНИ 1978.

ДОМАЋА	СТРАНА
1. НЕВИДЉИВЕ ТЕРАЗИЈЕ — Смак	1. RIVERS OF BABYLON — Boney M
2. ТАКО МИ СВЕГА — Дејан Петковић	2. NIGHT FEVER — Bee Gees
3. ПОЗОВИ МЕ НА КАФУ — Indexi	3. BECAUSE THE NIGHT — Patti Smith
4. ДОК ВАМ ЈЕ ЈОШ ВРЕМЕ — Лабораторија звука Вранешевић	4. WIHT A LITTLE LUCK — Wings
5. РАЧУНАЈТЕ НА НАС — Рани мраз	5. CA PLANE POUR MOI — Plastic Bertrand
6. ДОКТОР ЗА РОК-ЕН-РОЛ Ватрени пољубац	6. I'M ALWAYS TOUCHED BY YOUR PRESENCE, DEAR — Blondie
7. НИКАД НИЈЕ КАСНО Ђорђе Марјановић	7. SHE'S SO MODERN — Boom Town Rats
8. ЈЕДНА МАЛА КИНО САЛА Атомско склониште	8. SATISFACTION — Devo
9. КАКО ДА ОСВОЈИМ ТЕБЕ — Златни прсти	9. EGO — Elton John
10. ДРУГИ ПОЉУБАЦ — Биљана Петровић	10. NICE 'N SLEAZY — Stranglers

ДУГОКОСИ ПРОФЕСОР (PROFESSOR LONGHAIR)

ПРОФЕСОР ЛОНГХЕР је блуз-пијаниста из Њу Орлеанса чије је право име Хенри Вирд. Од малена је друговао са клавиром и у својој дугој каријери сарађивао са свим данас признатим и цењеним блуз-музичарима. За њега су увек говорили да је жива легенда блуза мада га је популарност из несхватљивих разлога, заобилазила. Тек сада, после више од четрдесет година његовог „дружења" са блузом, срећа му се осмехнула. За своју све већу популарност може да захвали Пол Макартнију, који му је омогућио да се представи широј публици.

Професор је свирао у једном клубу, кад је у њега ушао Пол Макартни, који је у Њу Орлеансу снимао своју нову плочу. Пол се одушевио професоровом музиком, свирали су мало заједно и ускоро постали добри пријатељи. Када је Пол 1975. године имао промоцију своје плоче на броду „Краљица Мери (»Queen Mary«) позвао га је да забављају госте. Ту на броду професор је уживо снимио плочу „Уживо на Краљици Мери" (»Live at the Queen Mary«). Плоча је управо изишла (са три године закашњења) и добила изванредне критике. Шездесетогодишњи професор је, тако рећи преко ноћи, постао популаран. У својој дугогодишњој каријери овај блуз-пијаниста није имао много среће. И поред неколико хитова, никада није зарадио ни паре, јер су му менаџери преваром узимали новац. Дуго је живео у крајњој немаштини и често помишљао о неком другом занимању које би му обезбедило пристојан живот. Али, није могао без клавира и увек се враћао блузу. Сада, када му се последња, иначе његова трећа, плоча одлично продаје, први пут у животу не мора да брине за сутра, а његово име свакако ће се наћи поред имена блуз-великана као што су Фетс Домино и В. В. Кинг.

ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ...

ВЕСТИ ИЗ БАЧКЕ ПАЛАНКЕ

Група СЕДМА СИЛА из Бачке Паланке постоји око годину и по дана. За ово време имала је велик број успешних наступа у Бачкој и Срему. У њиховом репертоару заступљене су композиције и страних и домаћих рок-звезда, али имају и својих нумера.

Ови млади музичари познати су и као активни чланови Савеза социјалистичке омладине. Били су међу првима који су помогли да

Дом омладине у Бачкој Паланци обнови рад, а забављали су и бригадире на радним акцијама у Јасеновцу и на Летенки.

СЕДМУ СИЛУ сачињавају: Слободан Убовић (соло-гитара, усна хармоника и вокал), Симо Цакић (бас-гитара) и Мијо Каран (бубњеви).

Зоран Ранисављевић
Шафарикова 6
Бачка Паланка
(хонорар 100 дин.)

СПЛИТ '78

Фестивал забавне музике СПЛИТ 78 је у току. Почео је јуче, 6. јула, а завршава се у суботу, 8. јула. На програму су далматинске и забавне песме, а учествују наши познати композитори и певачи. Завршно фестивалско вече преносиће и наша телевизија.

Пошто ће се 1979. године одржати Медитеранске игре у Сплиту, на овом фестивалу биће изабрана и „Песма МИС-а" која по свом садржају треба да је везана за Медитеранске игре и у ритму медитеранског мелоса.

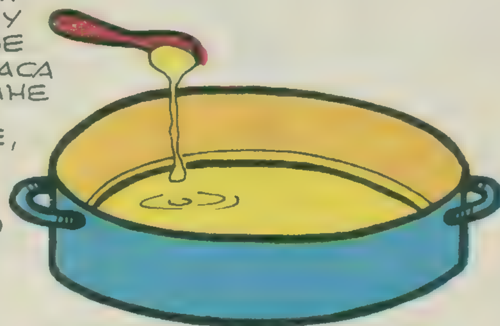
НАША КАРИКАТУРА

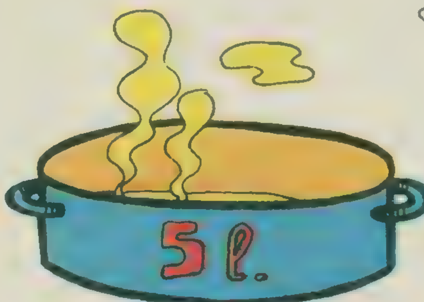

ДА БИ СЕ НАПРАВИЛО СЛАТКО, ТРЕБА НАЈПРЕ „УШПИНОВАТИ" ШЕЋЕР. ОДНОС ВОДЕ И ШЕЋЕРА ЈЕ: ЈЕДАН КИЛОГРАМ ШЕЋЕРА НА ПОЛА ЛИТРЕ ВОДЕ. СТАВИТЕ ТО У ШЕРПУ, ПА НА СРЕДЊЕ ЈАКУ ВАТРУ. ШЕЋЕР И ВОДА КУВАЈУ СЕ СВЕ ДОК МАСА НЕ ПОСТАНЕ ТОЛИКО ГУСТА ДА СЕ, КАДА СЕ СИПА СА КАШИКЕ, ОТЕЖЕ КАО МЕД.

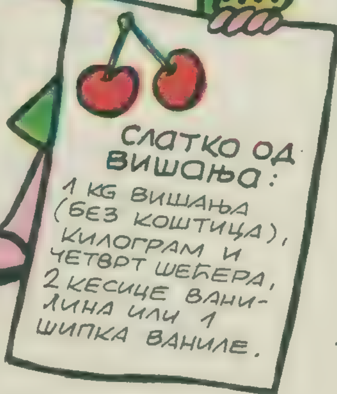
УШПИНОВАН ШЕЋЕР ОСТАВИ СЕ ДЕСЕТ МИНУТА ДА СЕ ПРОХЛАДИ, ЗАТИМ СЕ У ЊЕГА УВАЦИ ВОЋЕ (ВИШЊЕ ИЛИ МАЛИНЕ) И ОСТАВИ ДА СТОЈИ ЈОШ ПОЛА ЧАСА. ШЕРПА СЕ ПОТОМ СТАВЉА НА ШТЕДЊАК, НА СРЕДЊУ ВАТРУ.

10 min

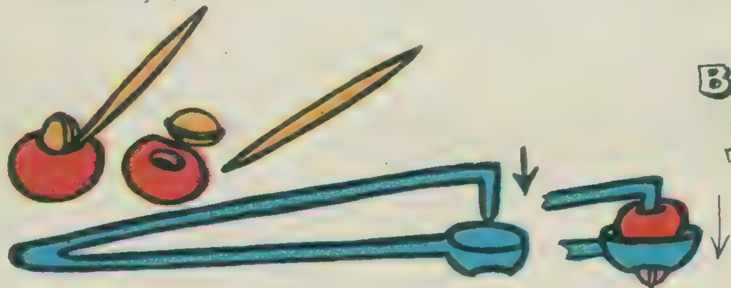

1/2 h

ДАНАС ЋЕМО ВАМ ОПИСАТИ КАКО СЕ ПРИПРЕМАЈУ СЛАТКА ОД МАЛИНА И ВИШАЊА. МЕРЕ СУ ДАТЕ НА ГОРЊИМ СЛИКАМА. ОБЕ КОЛИЧИНЕ ТРЕБА КУВАТИ У ШЕРПИ ОД 5 ЛИТАРА (НЕ ВАЉА ДА ШЕРПА БУДЕ НИ МАЊА НИ ВЕЋА).

СЛАТКО СЕ КУВА НЕ МАЊЕ ОД 1 САТ И НЕ ДУЖЕ ОД ДВА. КОЛИКО ЋЕ СЕ ДУГО КУВАТИ ЗАВИСИ ОД СОЧНОСТИ ВОЋА. КАДА ЈЕ СЛАТКО ГОТОВО ЗНАЋЕТЕ ПО ТОМЕ (ТО ЈЕ ТЕХНИКА КУВАЊА НАШИХ БАКА) ШТО, КАДА КАНЕТЕ СОК СЛАТКА НА НОКАТ ПА НОКАТ ОКРЕНЕТЕ НАДОЛЕ, СОК ОСТАНЕ ЗАЛЕПЉЕН. У ТОКУ КУВАЊА СКИДАЈТЕ ПЕНУ КОЈА СЕ ПРАВИ ПО ВРХУ.

ВИШЊЕ СЕ ЧИСТЕ ОД КОШТИЦА ПАЖЉИВО, ЧАЧКАЛИЦОМ (ДА СЕ ПЛОД НЕ РАСПРСНЕ) ИЛИ НАРОЧИТОМ СПРАВИЦОМ КОЈУ ВИДИТЕ НА СЛИЦИ.

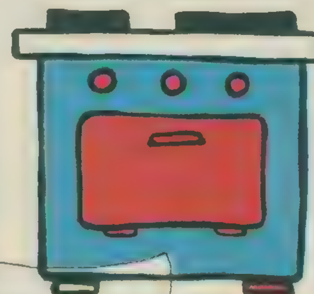

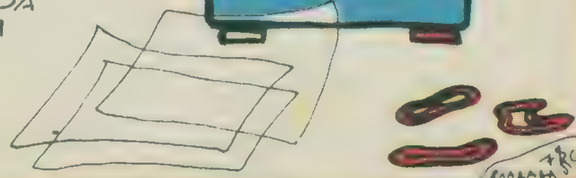

СИПАЊЕ СЛАТКА У ТЕГЛЕ ТАКОЂЕ ЈЕ ВЕОМА ВАЖНО ЈЕР АКО СЕ ТО НЕ УРАДИ ДОБРО, СЛАТКО ЋЕ СЕ УБРЗО УПЛЕСНИВИТИ. ТЕГЛЕ СЕ ДОБРО ОПЕРУ ТОПЛОМ ВОДОМ, ОСУШЕ ПОТПУНО ЧИСТОМ КРПОМ ТАКО ДА У ЊИМА НЕ ОСТАНЕ НИ КАП ВОДЕ. ГОТОВО СЛАТКО ЈЕ ПРЕТХОДНО ПРЕНОЋИЛО ПОКРИВЕНО ВЛАЖНОМ КРПОМ. СЛАТКО СЕ ПАЖЉИВО СИПА КАШИКОМ У ТЕГЛЕ И ЗАТВАРА ЦЕЛОФАН-ПАПИРОМ И ГУМИЦОМ.

ТИ ЧУДНИ ЉУДИ

ПОКОЈНИКОВ ШАМАР

ЦЕЛОГ ЖИВОТА ТИМОТИ ДЕКСТЕР НИЈЕ ПРЕСТАЈАО ДА СЕ ЛУДИРА: НА ГЕНЕРАЛНОЈ ПРОБИ СОПСТВЕНОГ ПОГРЕБА ДОБРО ЈЕ »ИСПЉУСКАО« ЖЕНУ ЈЕР, ПО ЊЕГОВОМ МИШЉЕЊУ, НИЈЕ ПРОЛИЛА ДОВОЉНО СУЗА...

Све је почело онога дана када се Декстер оженио богатом удовицом, а градске шаљивџије одлучиле да новопечени пар „растерете" сувишних пара.

У то доба град Њуберипорт у Масачусетсу (САД) преплавиле су тзв. „континенталне" новчанице. Издавао их је Конгрес колонија које су се тек недавно (1776. године) прогласиле независним. Новац којим је требало финансирати рат против Енглеске толико се намножио да је за неколико година потпуно изгубио вредност. То је знало свако дете, али не и Тимоти.

— Хајде да га насанкамо. Треба га наговорити да купи читав вагон новчаница.

Тимотију, као што су сви и очекивали, није требало много. Све што је имао уложио је у безвредну хартију. Тада се догодило оно што ће се поновити још много пута: Тимотијева „лудачка" срећа ступила је на сцену. Влада је, сасвим неочекивано, одлучила да до тада безвредном новцу призна важност. Луди Тимоти обогатио се преко ноћи.

ЗЛАТНИ РУДНИК

Шаљивџије су се разбесенеле и одлучиле да себи и другима покажу ко је ту луд. Нову идеју дали су им грејачи за кревет, једна направа у облику тигања коју је свако америчко домаћинство у то доба имало. Пред спавање зимогрожљиви укућани пунили би тигањ усијаним угљем и стављали га међу покриваче.

— Зашто не купиш хиљаду комада и не извезеш их у Хавану? — предложио је једнога дана неки од шаљивџија Тимотију. Саветодавац је, наравно, врло добро знао оно што Тимотију није могло ни да падне на памет — то да Куба има суптропску климу и сасвим довољну количину топлоте и без грејача.

Тимоти је мало размислио, а онда узвикнуо:

— Одлична идеја! Учинићу то!

Недељама је крстарио по земљи купујући јевтине грејаче и поново се догодило оно што нико није очекивао. Зарада од посла за који су сви веровали да је осуђен на пропаст још је више обогатила човека који у себи није имао ни трунке трговачког духа.

Овога пута Тимотију је срећу донела меласа. Индустријска прерада шећера на Куби тек је почињала и нико још није имао одговарајућу опрему. Тимотијеви грејачи, када би им се скинуо поклопац, постајали су средство за скидање шећерног сирупа.

Тимоти више није чекао на туђе савете. Све даље подухвате смишљао је сам. Није прошло много, а цео Њуберипорт поново се притајено смејуљио и узбуђено гуркао на најновији таф „луцкастог" Тимотија.

Овога пута увезао је огромну количину китове кости. На идеју је дошао пошто је једнога дана, чувши разговор неких морнара о томе како нигде не може да се купи уже за причвршћивање катарки, погрешно разумео да се ради о недостатку китових костију којима су тадашње даме причвршћивале мидере. Сличност речи којима се на енглеском означавају ова два предмета (women's stay и stay stuff) — мидер и ужад — објашњава Тимотијеву грешку.

Овога пута, чинило се, срећа ће издати чак и таличног Тимотија. И опет су се преварили сви сем њега. Није прошло много, а у луку је уpловио брод носећи са собом и последњу реч париске моде — дуге мидере. Свака америчка помодарка хтела је да на себи опроба ово ново чудо моде. А да би се оно задржало на телу, биле су потребне и китове кости. Тимотијева залиха претворила се у прави златни рудник. Гладно тржиште гутало је кости, а како их на другом месту није било, Тимоти их је масно наплаћивао.

АДАМ, ЕВА, НОЕ И ЏОРЏ III

Све што би Тимоти предузео, ма колико сулудо било, претварало се у новац. Врхунац је био позив који је упутио свргнутом француском краљу Лују XVI. Његовом височанству, наравно, није пало на памет ни да позив удостоји одговора, а камоли да га прихвати.

Тимоти се, међутим, недељама припремао за краљевског госта кога је намеравао да угости на одговарајући начин — краљевски. У ту сврху је од свих домаћинстава у ближој и даљој околини покуповао намирнице. Купио је тако рећи све што се дало купити, а када је постало јасно да од посете неће бити ништа — препродао је краљевску гозбу њеним првим власницима, овог пута по својим ценама. Јер, он је тако добро опскрбио своју трпезу да је у читавом крају завладала — несташица.

С приливом новца Тимоти је све више почињао да се осећа као господин и, као што је господи у то време приличило, најмио је чак и личног песника који је у стиховима опевао подвиге свог господара.

Онда се Тимотију учинило да и сам има песничког дара. Написао је књигу у којој је, уз много граматичких грешака, изнео своје збркане погледе на свет и живот.

Критичари су се толико окомили на самозваног писца и његово дело да је прво издање „Простих истина" — разграбљено! Сви су хтели да се од срца насмеју. Људи су се смејали, али је Тимоти припремио и друго издање којем је, као одговор на примедбе да је неписмен, додао страну пуну зареза, тачака, знакова навода, узвичника и знакова питања.

И овога пута „луди" Тимоти је зарадио на својој лудости.

Пред крај живота пожелео је да створи и за собом остави нешто трајно:

— Музеј! То је оно што ми треба! — рекао је себи.

Намеравао је да своју задужбину испуни мермерним статуама великих људи, али чак ни џеп дубок као његов није могао да издржи грандиозну замисао. Морао је да се задовољи нечим много јевтинијим — дрветом... По Тимотијевом мишљењу, место у вечности заслужили су, а у његовом музеју и добили, Адам и Ева, Ное (са ковчегом), краљ Џорџ III, неколико америчких политичара и уз њих неколико индијанских поглавица.

Е, САД ПЛАЧИТЕ МАЛО!

Као да очекује крај, једнога дана 1800. године, одлучио је да направи пробу властитог погреба. Гробницу је већ имао. Нимало скроман, назвао је „храмом разума". Око три хиљаде гледалаца окупило се да из даљине прати ту последњу и највећу лудост „луцкастог" Тимотија. Имали су шта и да виде. Погреб се завршио тужно по госпођу Декстер.Ваљда незадовољан количином суза коју је неутешна удовица пролила, Тимоти је добро издеветао незахвалницу.

Двадесет и трећ[illegible]обра 1806. године госпођа је [illegible] да одигра улогу коју је већ једном пробала.

Покојник је, пре него што је то постао, проживео пуних шездесет година.

Памте га чак и данас. Пре неколико година Смитсонов завод из Вашингтона одлучио је да неке од статуа из Тимотијевог музеја рестаурира и уврсти у експонате једне изложбе у новом музеју историје и технологије.

Помињу га и нека осигуравајућа друштва. Њихови огласи саветују да се људи, за разлику од Тимотија, осигурају против несрећног случаја. Само Тимотију, кажу они, то не би требало. Јер, био је то човек који никада није губио — ма шта радио.

[illegible] И.

Извозити грејаче у Хавану било је велика лудост. »Луцкастом« Тимотију пошло је за руком и да их прода.

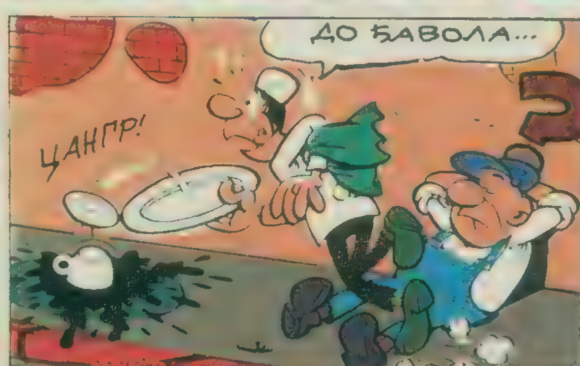

ОРТАЦИ:
ГРЕШКА
МИЛЕ, САЧЕКАЈ САМО ДА ПОЈЕДЕМ ОВАЈ РАЖЊИЋ!
ЖДЕРО-ЊО!

ПОЛАЗИ НА ПОС'О!

МА, НИ ДА ГА ПОМЕРИМ!

ЗНАМ ШТА ЋЕМО! СПУСТИЋУ СЕ У СУСЕДНИ ШАХТ И ДОЋИ ИСПОД ОВОГ!

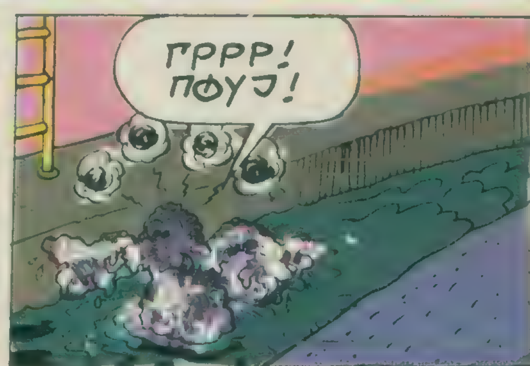
ОВАКО ЋЕМО ЛАКШЕ ПОДИЋИ ПОКЛОПАЦ!

КАФИЦА ЗА НАШЕГ ПРЕДСЕДНИКА ОПШТИНЕ...
ГЛ ГЛ ГЛ

ДО ЂАВОЛА...
ЦАНГР!

ЖИЛЕ, ГДЕ СИ?

ПЉУС!

ААХ! ШТА ЈЕ ОВО?

ПЉУС!

ГРРР! ПФУЈ!

ОН ОВАКО СА МНОМ ДА СЕ ШАЛИ!

ЖИЛЕ, ХВАТАЈ!

ПОДМЕТНУО МИ ЈЕ НОГУ!
НЕ! ОН ЈЕ МЕНЕ ШУТНУО!
Е, ДОСТА МИ ЈЕ ВАС! МЕНЕ СТЕ НАШЛИ ДА ВУЧЕТЕ ЗА НОС!

ТУП

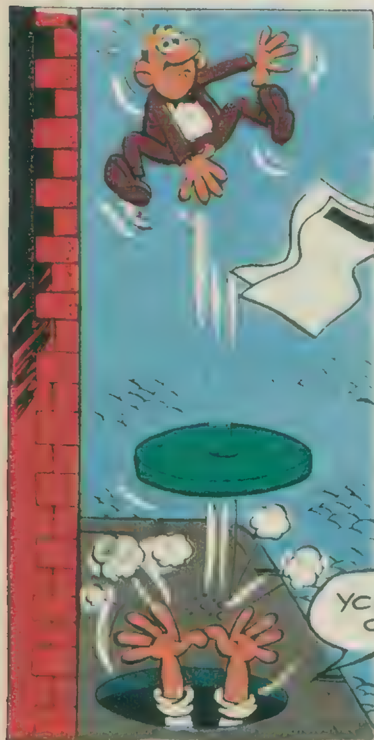
БУУМ!

КО СЕ ТО УСУДИО ДА ДИГНЕ РУКУ НА МЕНЕ!

АЛИ, НАРЕДНИЧЕ... ГРЕШКА...
ВОДИМ ТЕ У МИЛИЦИЈСКУ СТАНИЦУ!

ДОК МИЛЕ ЋАСКА С ПОЛИЦАЈЦЕМ, ЈА ЋУ САМ ДА ПОДИГНЕМ ПОКЛОПАЦ!

УУУФ!

А ЦЕНЕ РАСТУ, РАСТУ...

УСПЕО САМ!

ЦАНГР!
ПУП!

ДРАГИ, ДАНАС ТИ ЈЕ РОЂЕНДАН! УМЕСИЛА САМ ТИ ТОРТУ!
БАШ СИ ДИВНА!

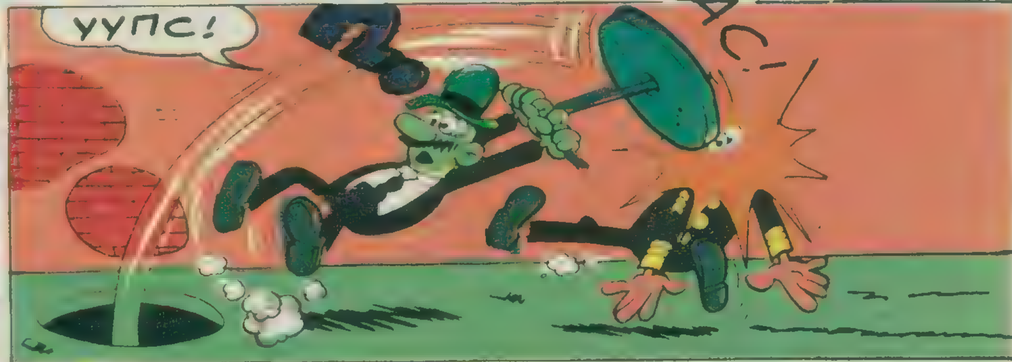
АААХ!

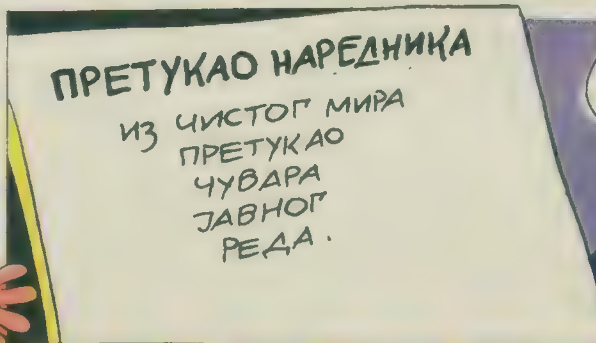
ДА, НАРЕДНИЧЕ! МОЈА ЖЕНА ЈЕ ЉУДОЖДЕР!

Е, САД САМ ЗАСЛУЖИО ДА НЕШТО ПРЕЗАЛОГАЈИМ!

РЕСТОРАН
САМО ДА СЕ ДОЧЕПАМ ЖИЛЕТА!

ГРР! ОТИШ'О ЈЕ А ПОС'О НИЈЕ ЗАВРШИО!

МОРАЋУ ИПАК САМ...
ОПЕТ ОНАЈ ТИП! БАШ ДА ВИДИМ ШТА ЈЕ САД НАУМИО!

УУПС!
ТРАС!

НА... НАРЕДНИЧЕ!
ГЛГЛГ!

ПРЕТУКАО НАРЕДНИКА
ИЗ ЧИСТОГ МИРА ПРЕТУКАО ЧУВАРА ЈАВНОГ РЕДА.

ТЕБИ ЋУ СЕ ОСВЕТИТИ ЗА СВЕ!
МИЛЕ, ШТА ТИ ЈЕ? УПОМОООК!

Жута звезда, чија је Торанг био друга планета, врело је обасјавала групу људи који су разгледали полуизграђени насип.

За Џефа Отиса, још свежег после пута кроз свемир од блештаве звезде која је била други члан бинарног система, врућина је била исцрпљујућа. Кратке панталоне и светла кошуља били су му натопљени знојем. Обрисао је чело и обратио се домаћину.

— Веома добар посао, Финчли — похвалио је. — Одмах се види да овде добро руководиш.

Финчли се опрезно насмеја. Имао је широко, тешко, равно лице, чврсте усне и бистре плаве очи. Отис је покушао још од првог јутарњег сусрета да прочита нешто из њих. Али, био је угодно свестан да је његово сопствено лице било сувише отворено и искрено за једног Надзорника колонијалних постројења.

Х. Б. ФАЈФ

РУШЕВИНЕ НА ТОРАНГУ

ЈЕДНА ОД ДУГИХ РУКУ ПОСЕГНУ ПРЕМА ШЉУНЧАНОМ ТЛУ. СЛЕДЕЋЕГ ТРЕНУТКА ОТИС ИЗМАЧЕ ГЛАВУ КРОЗ ОТВОР ЈЕР МУ КАМЕН ПРОЗВИЖДА ПОРЕД НОСА.

Лов на мајмуне

У клисури под њима људи побацаше алат и, чинило се, јурнуше према неком уобичајеном месту. Узбуђени крици су, једва чујно, стизали уз стење.

— Вероватно лове мајмуне — нагађао је један од Финчлијевих инжењера.

— Мајмуне? — изненађено упита Отис.

— Не баш — исправи Финчли стрпљиво. — Тако ми овде називамо оно што у извештајима наводимо као популацију Торанга. Подсећају на велике, мршаве, сиве мајмуне; али, они су једина врста довољно бројна да их назовемо именом планете.

Отис је буљио у кањон. Већина људи који су трчали је одустала. Вратили су се на посао. Двојица или тројица, машући пиштољима, наставише да трче и нестадоше у завоју.

— Никада га неће ухватити — рече Финчлијев пилот.

— Ове стене — показао је Финчли — подитла је овдашња цивилизација. То су геолози рекли. Можемо да одлетимо тамо, па ћете видети некадашњи град на улазу у залив.

Пилот заузе место и узлетеше уз стење. Отис је видео да стене формирају почетак платоа. На једном месту линија је била нарушена дубоким кањоном.

— Пре више хиљада година, тамо је текла река — објасни Финчли.

Узлетели су до предела са којег су облици разрушеног града били лако уочљиви.

— Ситурно је био велик град — примети Отис. — Имате ли појма каква су бића то градила, и шта се са њима догодило?

— За то још нисмо имали времена — рече Финчли. — Неки момци из истраживачке групе чепркају туда прилично често. Најприхватљивија, тренутна претпоставка је да то припада бићима са Торанга.

— Оним животињама које су гонили? — запита Отис.

— Могуће. Нисам сигуран. Али, копачи су открили знаке да је град претрпео нешто више од обичног земљотреса. Тврде да су нашли сувише трагова ватре, експлодиралих пројектила, уопште — остатака рата. Не само овде, већ и на другим местима. Па... Претпостављамо да су житељи Торанга дегенерисани потомци прежи-велих у неком међупланетарном сукобу.

Отис је размишљао.

— Звучи разумно — признао је. — Али, требало би учинити нешто да се уверите да сте у праву.

— Зашто?

— Ако је такав случај, морате зауставити лов својих људи; за дегенерисане или не, Колонијална управа има правила за поступање са месним становништвом.

Финчли окрену главу и мргодно погледа Отиса, савлађујући се са видљивим напором.

— Са овим мајмунима? — запита.

Разгледајући околину, Отис виде где су археолози копали. Оставио је Финчлија и тумарао око гомиле прљавштине избачене из улаза у једну од грађевина. Улаз је био изграђен од камена или нечега сличног. Поглед у мрачни пролаз наведе га на помисао да је грађено челичним скелетним системом, али све је било срушено, као после експлозије.

ЈЕДНА АЛИ ВРЕДНА

Мудар опрезност ставља пред лукавство.
(J. B. Гете)

Кренуо је напред и дошао до дела у коме су, вероватно, некада биле веће грађевине. Камени остаци су штрчали над пешчаном површином. Погледао је један или два засвођена отвора за која је претпостављао да су били прозори.

Сусрет

Мора да је била високо развијена цивилизација — мрмљао је.

У једном од мрачних отвора десним оком ухвати кретњу. Није се сећао да је Финчли изишао из хеликоптера и кренуо за њим. Али, било му је драго да има неко да га води.

— Мислите ли и Ви тако? — додаде.

Окренуо је главу, али Финчли није био тамо. Заправо, када је Отис постао свестан околине, чуо је гласове оне двојице како жагоре око летелице.

— Привиђа ми се! — промумла и погледа кроз први прозор.

Инстинктивно се заустави.

— Хајде, Џефе — рече себи — не буди луцкаст! Шта може бити унутра? Духови?

Осећао је да је стајао цео минут или више. За то време није чуо ни најмањи шум осим мрмљања гласова у позадини. Погледа у одају квадрата дужине седам метара, не баш тако јасно осветљену преломљеном светлошћу.

Чекај мало, размишљао је брзо. Не видим још целу собу.

Гурнуо је главу кроз отвор и бацио брз поглед лево, а онда десно уз зид. Када се окренуо удесно, његов поглед се директно сусрео са паром размакнутих црних очију.

Становник Торанга, отприлике његове висине, углавном због издужених мајмунских удова и сличног држања тела. Руке и ноге, прекривене краткодлаким, коврџавим крзном, имале су, такође, пропорције људских удова, али су биле предуге за измршавели труп.

Отис је буљио у лице. Уста су била без зуба, створена пре за сисање, но за жвакање. Али, очи! Стајале су на свакој страни уске лобање, тамо где би требало да буду уши, и кретале се великом брзином. Загледајући ближе, Отис виде мале уши испод очију, готово сакривене у коврџавом крзну врата.

— Ах... здраво — промрмља. Мајмун се помери брзо, али без панике. У ствари, промишљено, касније је закључио Отис. Једна од дугих руку посегну према шљунчаном тлу. Следећег тренутка, Отис измаче главу кроз отвор, јер камен му прозвижда поред носа.

— Хеј! — викну невољно.

Зачуо се шум из унутрашњости, сличан животињским шапама које брзо гребе по шљунку.

Сутрадан ујутру, ухватио је Финчлија у канцеларији.

— Још смо нови у свемиру — рекао је Отис. — Што даље продиремо, већа је могућност да наиђемо на планету са интелигентним бићима. Због тога је Управа донела правило о формама живота. Јесте ли скоро читали тај део упутства?

Финчли се мешкољио на столици.

— Ма, слушајте! — побунио се. — Не правите од мене дивљака који нема ништа друго на уму до да истреби све што се креће на Торангу! Ја не идем у лов на мајмуне!

— Знам, знам — смиривао га је Отис. — Али пре но што Колонијална управа дозволи уништавање постојећег облика живота, морамо доказати, уз то што није интелигентан, да постоји у толиком броју да неће бити истребљен.

— И шта очекујете од мене да учиним?

— Објавите забрану лова на мајмуне — рече Отис.

Отис се задовољно вратио до хеликоптера којим је и дошао у управу.

— Назад, господине? — упита пилот.

— Да... Не! Одведите ме до старог града. Нисам све видео прошлог пута, а желео бих, пре поласка.

Коначно се пилот спустио на исто место као и приликом прве посете прастарим рушевинама. Још је некога било тамо. Отис је видео два човека за која помисли да су археолози.

— Лутаћу мало — рече пилоту.

После неколико минута је дошао до дела високих грађевина где је сусрео становника Торанга.

— Да погледам на исто место? — промрмљао је гласно. — Не... то је последње место на које би се оно вратило... Једино ако нема јазбину у близини.

Част ми је да вас поздравим

Застаде да се оријентише, слегну раменима и крену око гомиле шљунка, према грађевини за коју је мислио да је посетио раније.

Прилично сам сигуран да је ово, мислио је. Да, сенке на луковима прозора су исте... Исто је и време као и прошли пут.

Застаде скоро као кривац. Погледа за собом да се увери да нико не гледа на његов повратак на место на коме је имао малу авантуру. Пошто је открио да је сам, живахно коракну кроз трошну капију — и на месту се укочи.

— Част ми је да Вас упознам — рече житељ Торанга благим, шаптавим гласом. — Мислили смо да ћете се, вероватно, вратити овамо.

Отис зину. Црне очи, са страна уске лобање, премеравале су га од главе до пете.

— Зову ме Цал-Ганир — рече створење са Торанга. — У колико ми нису дали нетачне податке, Вас зову Цеф-Отис. Тако је.

Речи су му текле готово потпуно равно и део Отисовог мозга који је још радио, разумеде их као питање. Дубоко удахну ваздух, изненада свестан да је престао да дише на тренутак.

— Не знам... Да. Тако је... Нисам знао да ви са Торанга умете да говорите земаљски језик, или било који други. Како?

Застао је. Милион питања је кључало у његовом мозгу и тражило одговор. Цал-Ганир је одсутно гладио сиво крзно на грудима тропрстом руком, чучећи пажљиво на глатком камену.

— Ја нисам са Торанга — рече Цал-Ганир шаптавим гласом. — Ја сам са Мирбиса. Ви би то, вероватно, изговорили Мирбии. Немам о томе података — Хоћете да кажете да тако себе називате? — упита Отис.

Цал-Ганир, изгледало је, размишља, док су му се покретне очи обртале унутра да испитају људско лице.

— Више од тога — рече коначно. — Мислим да кажем да водим порекло од расе са Мирбиса, не са ове планете.

— Пре него кренемо даље — наваљивао је Отис — реците ми већ једном, како сте научили наш језик?

Цал-Ганир направи брз покрет. Његово „лице“ је било загонетно Земљанину, али Отис је имао утисак да је добило нешто што представља осмех и опуштеност.

— Што се тога тиче — рече створење са Мирбиса — вероватно сам га научио пре Вас. Ми вас дуго посматрамо. Не бисте поверовали колико дуго.

— Али, онда... — Отис стаде. То мора да значи пре него су се колонисти спустили на планету. Одагнао је мисао и упитао:

— Па онда, зашто живите овако међу рушевинама? Шта сте чекали до сада? Да сте успоставили контакт, ми бисмо вам помогли да поново подигнете град.

— Када сте упутили поруку Управи, Вашем шефу, ми смо је ухватили — одговорио је. — Тада смо одлучили да је време за контакт са једним од вас.

— Нас не интересује изградња — додао је. — Ми имамо наше скривене насеобине.

Отис је открио да су му усне биле суве, јер су му уста несвесно била отворена.

— Мислите рећи, да сте ухватили мој захтев Управи да вас прогласе заштићеном врстом? — запита. — Ви имате уређаје да ухватите такве сигнале?

— Мислим. Имамо — рече Цал-Ганир просто. — Одлучено је да сте довољно дубоко продрли у свемир и неопходно је да ступимо у контакт са неколицином мудрих међу вама. То ће, вероватно, бити олакшање нашим посматрачима убудуће.

Отис се питао колико у томе има подсмеха. Гласно је рекао:

— Очекивали смо да сретнемо некога попут вас. Али, зашто сте мене изабрали?

Схватио је да питање звучи глупо, али оно је донело неочекиване резултате.

— Ваша порука. Ви сте у малом обиму донели исту одлуку коју смо ми донели у великом. Закључили смо да ћете Ви разумети наше жаљење и срам због онога што се међу нашим расама догодило... врло давно.

— Међу...

— Да. Дуго смо мислили да сте нестали. Драго нам је што се враћате на неке ваше старе планете.

Отис је празно буљио. Вероватно је неки инстинкт натерао становника Мирбиса да објасни своју збуњујућу тврђаву. Одсечно се извинио.

— Вероватно сам заборавио да објасним рушевине. — Поново су се очи Цал-Ганира лагано обртале.

— Оне нису наше — рече благо. — Оне су ваше.

укрштене речи

ПОЗНАТИ ФИЛМСКИ РЕЖИСЕРИ

1. Пољак, сада живи и ради у САД, у филмове из реалног живота уноси елементе морбидности, ексцентричности и фантастике; филмови: **Нож у води, Розмерина беба, Бал вампира... 2.** Амерички глумац и редитељ, али и сценограф, новинар, романсијер; филмови: **Грађанин Кејн, Трећи човек, Мистер Аркаден... 3.** Једна од највећих личности француског филма између два светска рата; филмови: **Велика илузија, Доручак на трави, Правила игре...**

АУТОР ВЕ-МАК	1	НАША ГЛУМИЦА КОЛЕСАР	НЕОДЛАЗАК	ИГРАЧ У ФУДБАЛУ, ВРАТАР		НИЈЕ БЕЛА / ОНОМАТОПЕЈА	УЗРУЈАН, НЕСПОКОЈАН	ОРУЂЕ ЗА ДЕЉАЊЕ	ПЛАЋАЊЕ ДУГА ПРЕ РОКА, ДИСКОНТ
РЕКА У СЕВЕРНОЈ АМЕРИЦИ									
2									
ПРИБОР ЗА КИШЕЊЕ						МЕКАН / 3			
СТАРО ИМЕ ВИЈЕТНАМА				ЖИТАРИЦА / ИМЕ НАШ ЦОВИКА					
РОМАН ЕМИЛА ЗОЛЕ	----			ОДЛАЗАК У ПРИРОДУ					
ЗНАК ФОСФОРА		ГРАД У РУМУНИЈИ / ВРСТА БОЛЕСТИ				----		ТОНА / РИБАРСКИ ТРОЗУБ	
РИМСКИ БОГ СМРТИ И ПОДЗЕМЉА			ПЛОД ЖИТАРИЦА / ПЕСНИК ВИТЕЗ						СИЛНИК, ДЕСПОТ
ЗНАК ЛАНТАНА		ЕНО, ВИДИ / МУШКО ИМЕ				СИМО МАТАВУЉ / МУШКО ИМЕ			
УЗВИК		ПРАСТАНОВНИК ФРАНЦУСКЕ							
СПОРТСКИ КОМЕНТАТОР ДРАГАН									
ЗАСТАВА, БАРЈАК				$100\ m^2$ / ЗНАК ГАЛИЈУМА				АЗОТ / ЗНАК МАКАРСКЕ	
ЈЕДИНИЦА ЗА ТЕЖИНУ (МН.)									
НАШЕ НАЈВЕЋЕ ПОЛУОСТРВО					ИНДУСТРИЈСКА БИЉКА				

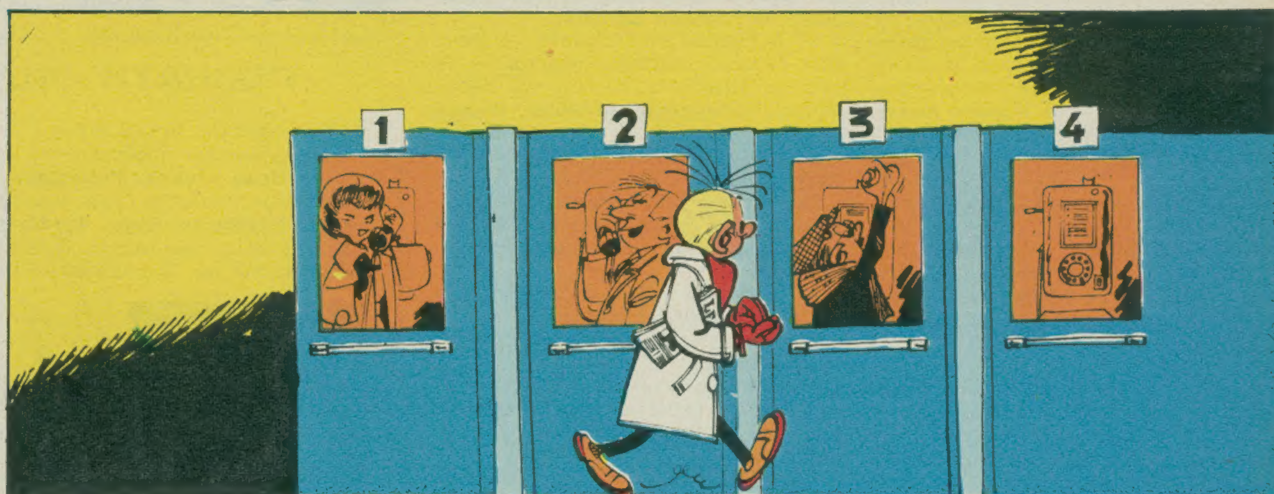
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

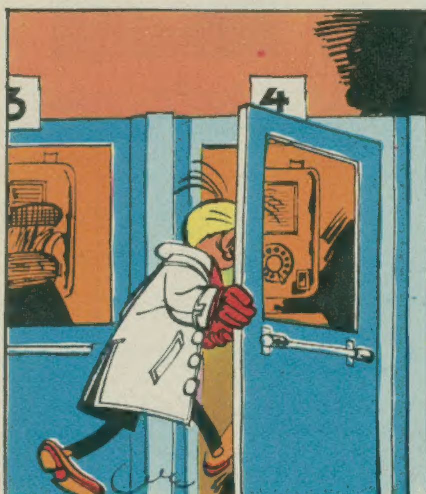
ВОДОРАВНО: С, ђ, брава, кош, 'р, микроби, Тимур, Ра, ЏОРЏ ЕЛИОТ, наиван, а, ЏЕЈН ОСТИН, ЕТ, и, е, зк, разјарено, и, лан, Мо, Сава, Об, тутор, А, Игало, Ист, конфликти.

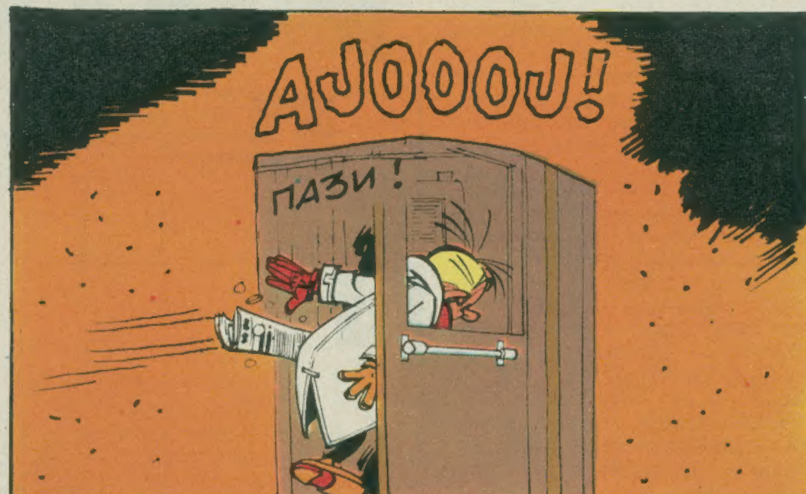
Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА“, Македонска 29, 11000 Београд. Директор НИП „ПОЛИТИКА“ Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ Живорад Стојановић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић. Уредници: Кринка Виторовић, телефон 324-191/525, Нурџихана Ђозић, телефон 324-403. Технички уредник Владимир Горбунов, телефон 326-620. Секретаријат: телефон 324-191/523. Претплата за нашу земљу: тромесечна 66,00 дин, полугодишња 132,00 дин, годишња 264,00 дин. Претплата за иностранство: тромесечна 132,00 дин, полугодишња 264,00 дин, годишња 528,00 дин. Претплата се врши на жиро-рачун 60801-603-16915 уз обавезну назнаку НИП „ПОЛИТИКА“, ООУР „Политикин забавник“. Годишња претплата у страној валути: Долар 29, ДМ 68, Ффр 143, СФрс 73, Шкр 125. Уплате из иностранства примају се на девизни рачун НИП „Политика“ код Инвест банке — Београд на рачун 60811-620-63-257300-00054 са обавезном назнаком за „Политикин забавник“. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/I, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез.

ПРИПРАВНИК ПЕЦА

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавничe,

ЖЕЛИМ ДА БУДЕМ ...

МИЛИЦИОНЕР

Желео бих да будем милиционер, али не знам колико година траје та школа и где може да се похађа.

Драган Кротић,
Овчепољска 24
Ниш

Примили смо, Драгане, више писама исте или сличне садржине, па теби и осталима саветујемо да се обратите најближој станици

милиције где ћете, вероватно, добити најпотпуније обавештење о школама унутрашњих послова. Стручна школа за унутрашње послове „Пане Ђукић“ у Сремској Каменици, на пример, објавила је 26. маја у „Политици“ конкурс за упис нових ученика.

ВЕТЕРИНАРСКИ ТЕХНИЧАР

Интересује ме где се код нас налазе средње ветеринарске школе и који су услови уписа.

Зоран Илић,
Суботинац, код Алексинца

Пољопривредно-прехрамбени образовни центар „23. октобар“ у Шапцу, Војводе Путника 58, има, између осталих, и ветеринарски смер на који прима одређен број ученика. Сем тога, пољопривредна

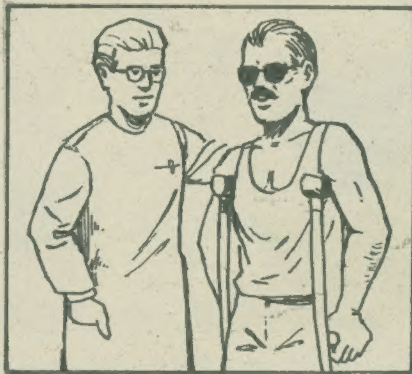
школа „Др Синиша Станковић“ у Футогу има сточарско-ветеринаски смер, а пољопривредна школа у Бачкој Тополи расписала је такође конкурс за пријем нових ученика на ветеринарски смер. То су само неке од школа — да не набрајамо више. Иначе, у тим школама различити су и услови за упис.

ОРТОПЕДСКА ПОМАГАЛА

Молим те да ми одговориш да ли код нас постоји ортопедска школа и где.

Добрислав Прерадовић,
Нови Сад

Ортопедска школа не постоји. Средње школско образовање стиче се у некој од школа за квалификоване раднике, а практични део наставе обавља се у неком од ортопедских предузећа. То је у Новом Саду, што тебе највише интересује, ортопедско предузеће

„Дунав“, Футошки пут 4, у Београду ортопедско предузеће „Рудо“, у Бањалуци се разна ортопедска помагала израђују при Заводу за физикалну медицину, у Љубљани при Медицинском центру за рехабилитацију инвалида „Соча“, у Сарајеву је то ортопедско предузеће „Неретва“, у Загребу ортопедско предузеће „Банија“... Зависно од струке за коју се определиш стичеш звање: ортопедског механичара, обућара, дрводељца, пластичара, и да не набрајамо даље. Што се тиче виших школа, на Вишој медицинској школи у Београду постоји одсек ортопедске протетике, после чега се стиче звање вишег медицинског техничара ортопедске протетике.

МЕЊАМО, ПОКЛАЊАМО, ТРАЖИМО

За три маркице дајем две ношње дајем сличну из Дубровника. **Дијана Нола 50000 Дубровник, Далматинска 13**

Дајем маркице, цртане романе и постере за значке, старе новчиће, плоче и разгледнице. **Драган Драничек, 11040 Београд, Браће Јерковић 163/4.**

—•—

За три маркице дајем две значке. **Ренато Галић, 41430** јем два Забавника. **Живко Милошевић, 11300 Смедерево, Карађорђева 58/42.**

WALT DISNEY
МИКИ

БАШ МИ ЈЕ МИЛО, МИКИ, ШТО СИ МЕ ПОЗВ'О НА ВЕЧЕРУ!

НИКАКО МИ СЕ НИЈЕ ОТВАРАО ФРИЖИДЕР ...

... У ЊЕМУ СУ СВЕ САМИ РАЗНОРАЗНИ **ОСТАЦИ**!

ЕЛ РИЦ
ХОТЕЛ ИМА И НОВ РЕСТОРАН! ХОЋЕМО ЛИ?
ВАЖИ!

А ЈА ВОЛИМ СВЕ ШТО ЈЕ НОВО!

ОХО! АЛА ЈЕ ОВДЕ ОТМЕНО!

КЛАДИМ СЕ ДА ЈЕ И ХРАНА НА ВИСИНИ!
ОХ!
ЦЕНОВНИК
100,00
123,05
178,12
182,88
10-10

ШТА БИ ТИ НАЈРАДИЈЕ, МИКИ?
ЈЕЛОВНИК

ПОСТАН ПАСУЉ У ТОШИНОМ БИФЕУ!
?